KARYS

1968
Laisvės Kovos Metai
SAUSIS - JANUARY
Nr. 1

KARYS

1968
Laisvės Kovos Metai
Nr. 1 (1438)

Redaktorius — Zigmas Raulinaitis

Administratorius — Leonas Bileris

Redaktoriaus pavaduotojas — Jonas Rūtenis

Atskirus skyrius redaguoja:

P. Petrušaitis — Tremties Trimitas

E. Petrauskaitė — Šaulė Tremtyje

Balys Brazdžionis — Lietuviai Kariai Laisvajam Pasaulyje

Bronius Balčiūnas — Karinės Žinios

Leidžia — L. V. S. Ramovė New Yorko Skyrius

TURINYS

J. Juodis — Malda už Tėvynę ..... viršelis
J. Miškinis — Tėvynės meilės keliu 1
S. Dirmantas — Žodis 2
R. Liormonas — Klaipėdos krašto atvadavimo diena 4
P. Būtėnas — Lietuvos karalystė 5
O. Žadvydas — Lietuvos Karo mokyklos IX laidos 40 m. sukaktis 9
V. Č. — Nors ir pasidalinę 13
Tremties Trimitas 17
Šaulė Tremtyje 20
Lietuviai Kariai Laisvajame Pasaulyje 22
Karinės Žinios 25
Kronika 28

ATSTOVAI: Baltimore ..... M. ŠIMKUS
Chicago ..... J. STANKŪNAS
Cleveland ..... L. LEKNICKAS
Los Angeles .... O. ŽADVYDAS
Philadelphia .. A. IMPOLĖNAS
Australija ..... V. ŠALKŪNAS

PLATINTOJAI

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

Boston, Mass. — S. J. Minkus

Chicago, Ill. — J. Karvelis, "Marginiai, H. Naujoks, "Parama", Edv. Štangenbergas.

Detroit, Mich. — V. Perminas

Grand Rapids, Mich. — J. Belinis

Kenosha, Wis. — B. Juška

Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas

Newark, N.J. — Kazys Trečiokas

Omaha, Nebr. — J. Kantanavičius

Woodhaven, N.Y. — J. Pašukonis ("Aidas") "Romuva"

Waterbury, Conn. — V. Vaitkus

KANADOJE:

Hamilton, Ont. — Z. Orvidas

Toronto, Ont. — Augustinas Kuolas, P. Misevičius

Montreal, Que. — "Parish Library"

ANGLIJOJE:

"Dainora" — 74 Priory Road, Kew Surrey

AUSTRALIJOJE:

P. Mažylis — 1 Taroonga Court, Norlane, Vic.

L. Vasiliūnas — 26 Gwynne St., Firle So. Australia

VENEZUELOJE:

Kun. A. Perkumas, SDB
Centro Lituano, Plaza Principal de La Vega, Caracas

THE WARRIOR, magazine for the veterans, of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world. Published monthly except July and August by "KARYS" — 916 Willoughby Avenue, Brooklyn, N.Y. 11221, U.S.A. Subscription $7.00 per year. Single copy 70 cents.

SECOND CLASS POSTAGE PAID AT BROOKLYN, N.Y.

KU biblioteka
093 00523806 6

Įsteigtas Lietuvoje 1919— Nepriklausomybės kovų— metais

KARYS

Atgaivintas Jungtinėse Amerikos Valstybėse 1950 metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 1 (1438) SAUSIS - JANUARY 1968

Tėvynės meilės keliu

JONAS MIŠKINIS

Lietuva, mano žemė, šalelė gimtoji.
Tas tik supras, kad tu jam sveikatą atstoji,
Kas tik tavęs neteko, pasiilgęs šiandieną,
Tavo regiu grožį ir kampą kiekvieną...
Nešk tuo tarpu nors mano išsiilgusią sielą
Į kalnelius, kur medžiai suaugę siūbuoja,
Ten į Nemuną melsvą, kur pievos žaliuoja.
(A. Mickevičius)

Kaip tėviškė yra praplėstasis šeimos namas, taip tėvynė yra praplėstoji tėviškė. Žmogui bręstant, jo aplinka vis didėja, kartu plinta akiratis ir jo ryšiai su kitais. Vaikui užtenka jo tėvų namo. Paaugėjęs jau žengia toliau, Jis, tarsi, palieka namus ir eina tėviškėn, nes namai jam perankšti, o tėvų ratelis — persiauras. Jis virsta kaimo ar miesto narys. Tačiau, kaimas ar miestas dar nėra galutinė bendruomenė su kuria žmogus jaučia organišką saitą. Už šitų siaurų ratelių laukia jo tėvynė. Žmogus tampa tautos nariu arba tautiečiu. Iš tėviškės jis, tarsi, iškeliauja į tėvynę. Mokslininkas J. Joos, sako: "Toji mažutė tėvynė, išplinta, kad taptų didžiule sielų sąjunga, tradicijų, dorovės ir likimo bendruomene, kad taptų tėvyne ir tauta." Tuo būdu, žmogų su tėvyne saisto beveik tie patys pagrindai, kaip ir su tėviške.

TĖVYNĖ

Tėvynė — tai žemė, kur mūsų tėvų sodybos, kur senelių ir didvyrių kapai. Tėvynė tai ne vien tik žemė, vieta, bet ir tauta — žmonės, kurie yra mums artimi savo praeitimi, kilme, savo kalba ir papročiais. Taip suprantama tėvynė žmogaus širdžiai yra brangi, kilni; o brangi yra todėl, kad ji yra sava. K. Š. ilgėdamasis tėvynės rašo:

"Man liūdna ir ilgu svetimoj šalyj, nes visur jaučiuosi nelaisvėje, nors miestai ir rūmai čionai blizga garsieji, bet verkiu kaip vaikas Tave prisiminęs. O ilgesys širdį, kaip kirminas graužia, sugrįžti skaisčios Karalaitės Tėvynėn ir dirbti statyti jai augštas seklyčias su bokštais augštais, savai karalaitei. Iškelti jai sostą iš gintaro gelsvo, vainiką nupinti iš meno žiedų, o sienas išpuošti audimais margaisiais ir stalą, kaip šventei, užtiesti baltai. Takus jai iš rūmų į laukus išvesti, kur derlius pribrendęs gražiųjų javų, kad skalsą matytų ji lygiai visuose, o vargo ir alkio, kad niekas nejaustų..."

YRA IR DVASINIŲ ELGETŲ

Yra žmonių, kurie visą gyvenimą gali išgyventi savo krašte, savo tėvynėje, savo valstybėje ir nežinoti kas yra jo tėvynė. Jis gali jos visai nepamilti, asmeniais ar luominiais sumetimais. Be to, jis gali norėti savo krašto prijungimo prie didesnės, galingesnės valstybės. Pasakysime, kad tokio "patrioto" siela tautiškai yra tuščia — mirusi. Toks žmogus patriotiškumo požiūriu yra tikras vargšas; jis yra dvasinis elgetą; jis kūrybiškai yra visiškai bergždžias. Nemažai yra tokių žmonių, kurie negali mylėti savo tėvynės vien tik dėlto, kad jų instinktas gyvena asmeniškai-egoistiniais, arba egoistiškai-klasiniais interesais. Tokių žmonių sielai tėvynės meilė, bei jos ideja, nieko nebyloja. Mat, tėvynės ideja taria žmoguje esant gyvą dvasinį pradą. Tėvynė yra kažin-kas dvasinis. O tokiuose tėvynės nemylinčiuose žmonėse dvasios nėra, arba ji yra visai išblėsusi, beveik numirusi. Tai, kuo jis dar tiki, yra materija, ekonominiai sumetimai, arba išskaičiavimai. Todėl tokie dažnai ir sako: "Ten mano tėvynė, kur man gera gyventi".

TĖVYNĖ TURI TERITORIJĄ

Tėvynė yra reikalinga teritorijos. Be teritorijos, toli gražu, dar nėra tėvynės. Tėvynei yra reikalinga geografinė ir klimatinė aplinka. Tačiau, klimatines sąlygas ir geografinę aplinką galima rasti ir kituose kraštuose. Vienok, nė viena iš jų, skyrium paimtų, negali sudaryti tėvynės. Mat, tėvynė yra kartu ir kažin-kas dvasinis. Ir priešingai. Patrijotiškumas gali pasireikšti ir tada, kai nėra to, ar kito tėvynės pavidalo. Yra žmonių, niekada nebuvusių savo tėvynėje Lietuvoje ir silpnai lietuviškai kalbančių, arba visai nekalbančių, o, tačiau, širdimi Lietuvą mylinčių. Tačiau yra ir tokių, kurie savo kilme ir krauju yra tikriausi lietuviai, Lietuvoje gimę ir augę ir ten dabar tebegyveną, o vis dėlto Lietuvą parduodantys, arba išduodantys svetimiesiems.

1967. XI. 19, ČIKAGOJE, PER IŠKILMES PRIE PAMINKLO ŽUVUSIEMS KOVOJE DĖL LIETUVOS LAISVĖS, MININT 49 SUKAKTĮ NUO LIETUVOS KARIUOMENĖS ATSTEIGIMO, ATSARGOS BRIG. GENEROLO ST. DIRMANTO

VIEŠAI TARTAS ŽODIS

Lygiai prieš penketą metų Lietuvių Veteranų Sąjunga ir jai artimos organizacijos, padedant tuometiniam Tėvų Jėzuitų vyresniajam, kun. B. Krištanavičiui, užbaigė šios tautinės šventovės įrengimą.

Per iškilmingą paminklo atidengimą ir pašventinimą ilgesniu žodžiu apibūdinau šio įvykdyto sumanymo daugeriopus tikslus. Nekartosiu.

Visuomenė, pradžioje, gana šaltai sutiko karių sumanymą. Tačiau, kaskart pradėjo rodyti ir rodo vis gilesnį pripažinimą.

Dabar jau esame pilnai patenkinti matydami vis dažnėjantį jos naudojimą. Dar pats paminklas nebuvo iškeltas, o vien tik pagrindinė išbetonuota aikštė, tačiau jau skaitlingas ateitininkijos suvažiavimas, vakare prie šviesų ir provizorinių Gedimino pilies bokšto dekoracijų, čia užbaigė savo programą junioro, dr. Manelio prakalba.

Gerai pamenu tą vakarą dėl dviejų priežasčių. Primo, tai buvo pirmas platus viešas pritarimas mūsų dar neužbaigtam darbui ir secundo,— tada čia stovėdami su astronomijos mėgėju, kun. Raibužiu, pakėlę akis į žvaigždėtą dangų pastebėjome ir kelias minutes sekėme tyliai, didingai praskrendančią žmogaus paleistą lyg ir žvaigždę. Ir ją galėjo matyti mūsų minia.

Kas met, kalendoriaus tvarka, po keletą kartų, čia atvykstame. Kariai-veteranai, invalidai, savanoriai, šauliai, birutininkės, mokiniai su pedagogais, skautai, jaunimo ekskursijos iš tolimesnių miestų ir daug kas kiti.

Kas kart, vis dažniau, apsilanko pasaulinio masto suvažiavimų dalyviai: jaunimo, senimo, partiečių, profesorių, veiksnių.

Kas met čia įspūdingai sueiname ir Vilniaus dieną. Šįmet vėl vainiką paklojo ukrainiečių veteranų pirmininkas. O ir šiandien matau jų skaitlingą delegaciją su tautine Ukrainos vėliava. Ukrainiečiai skaitlingi, drąsūs. Jie sau išsikovojo net kelias tautines vyskupijas.

Jei Čikaga — laisvų lietuvių sostinė, — tai šioji aikštė tapo lyg Romos forumas. Prieš porą metų čia mano buvo gausiai susirinkusiems perskaitytas viešas protestas dėl rusų mūsų tėvynėje vykdomo nekultūringo lietuvybės persekiojimo. Apsilankę kitataučiai sakosi: "Mes tokio patogaus ansamblio neturime. Viskas arti: koplyčia — Dievui pasimelsti, salės paskaitoms, akademijoms, parodoms. Pačiam aikštės centre — paminklas. Mums reikia gaišti, važinėti."

L. V. S. Ramovės pirmininkas
Gen. Stasys Dirmantas

Tautiečius traukia paminklas kilniu tikslu. Lietuviai ypatingai linkę prisiminti mirusius. Juo labiau kovoje kritusius karžygius. Mistiniai mus nuteikia lyg priešmindauginių laikų aukuro dūmai... Lietuvos žemėlapis su įmūryta sauja Tėvų žemės ir mūsų jūros pakrančio gintarėliais dvasiniai mus priartina prie netektos tėviškės. O kam nėra malonu ją, numylėtąją—išsvajotąją prisiminti? Čia palaikomas mintimis ryšis su Lietuva. Čia atsigaivinama suaugusių, įdiegiama jaunimui Lietuvos meilė, pasiryžimas jai dirbti, aukotis.

Oficialioji paminklo paskirtis nusakyta jo pavadinime: — prisiminti, pagerbti bet kur, bet kada, bet kokiose aplinkybėse kovojusius, nukentėjusius ir kritusius *tikroje kovoje* dėl Lietuvos žmonių laisvės.

Tačiau yra dar gilesnis, dar prasmingesnis ir realesnis šio paminklo tikslas. Niekas neabejoja, kad dėl prigimtų tautos teisių kritę kovotojai yra verti gilaus dėkingumo ir augščiausios pagarbos. Ir aš drįstu manyti, kad *jie visi* yra tinkamai Didžiojo Kario, Mykolo Archangelo, gražiai sutikti, džiugiai priimti ir augštai gerbiami ten, kur yra daugiau teisybės negu šioje planetoje: augščiau, net už stratoferos: pačiam mistiniame Danguje.

Apsilankymu, malda, susikaupimu, jausmingu žodžiu, gėlių vainiko paklojimu mes stengia-

mės *jiems* atsidėkoti, *juos* pagerbti. Iš grynos širdies. Be jokių išskaičiavimų... Tie mūsų veiksmai, tie aktai, tos apeigos dalinai nuramina mūsų sąžines, teikia mums patiems dvasinio pasitenkinimo. Susidaro iliuzija: lyg ir mes dedamės, jungiamės prie jų kariautų kovų. O kas nenorėtų būti karžygiu?

Tačiau, klausimas, ar *tokios žemiškos pagarbos gan pigus pareiškimas* ar yra *bent kiek pakankamas jų, karžygių-didvyrių kilniai aukai atlyginti*? Esu giliai įsitikinęs—NEUŽTENKAMAS.

Jau paminklo atidengimo dieną pabrėžiau ir šiandien kartoju: *Geriausias ginklu kovojusių, kritusių ir gyvų karžygių pagerbimas tai imtis ginklo ir tęsti bei užbaigti jų, kad ir nelengvą, darbą.*

Paaiškinsiu. Nepradėsiu nuo karaliaus Mindaugo laikų. Netolimi laikai artimesni, neseni įvykiai aktualesni.

Po 125 rusų ir vokiečių vergijos metų prieš 48 metus pasiryžimu ir aukomis atkariautą *laisvę* tragiškai, pasaulinio masto kataklizme, praradom. Tačiau, progai pasitaikius išsilaisvinimo ginkluota kova vėl užvirė 1941 ir vėl 1944 metais. Ir, nors beviltiškose sąlygose, buvo tęsiama keletą metų. Nelygi kova buvo žiauriai užgniaužta, nuslopinta. Tačiau nekapituliavome. Rezistuojama. Progos laukiama.

Žmonijos gyvenimo tūkstantmečiai įrodo, kad *be tikros, ginklo jėga kovos laisvė tautai nebeatgaunama.* Protingai pradėti kovą reikia sąlygų. Dabarties mūsų pasaulio padėtis yra tokia, kad artimiausiu laiku mums ginklu kovoti bus neįmanoma.

O žodžiais, manifestais, peticijomis, kad ir su milijonu parašų, pasitarimais ir nutarimais, seimų, konferencijų, sąskrydžių, kongresų deklaracijomis, rezoliucijomis ir panašiais rašiniais, taip jau ir spalvingomis eisenomis, triukšmingomis demonstracijomis, vaikštynėmis, piketavimais su plakatais, puošniomis vėliavomis, kryžiais aikštėse, bažnyčių ir koplyčių sostinėse statymu, ordenais apsidovanojimais, operomis, modernių menų parodomis, tautiniais sijonais, juo labiau maloniomis dainomis ir gracingais šokiais, kad ir šventėmis pavadintais, *laisvės čia būdami tautai neatgausime,* kad ir kiek šoktumėm ir dainuotumėm. *Laisvės nieks nedovanoja. Laisvę tenka ginklu atkovoti.*

Tokios mūsų dabartinės, neva, "kovos" mūsų priešas nebijo. Tiesa, anais senais laikais nuo žydų ragų ir trimitų subyrėjo Jericho mūro sienos. Bet dabar jau ne tokie laikai, ne tokie mūrai, ne tokie ginklai. ir mes ne žydai...

Mes, I-jo Pasaulinio karo veteranai ir vėlesnių karų kariai tą gerai žinome. Žino ir dabar Viet-Name kariauja jauni lietuviai.

Mes ir žinome, kad karai kol kas neišvengiami. Mes žinome, kad po didžiojo karo, paprastai, įsiliepsnoja mažesni karai. *Tai leidžia tvirtai tikėti, kad mūsų tautai vėl ateis proga stvertis ginklo.* Tai mūsų viltis.

Ir vėl klausimas: Ar mūsų visuomenė, ar mūsų skaitlingi veiksniai *tiki tikros, realios ginklo kovos neišvengiamybe* Lietuvos laisvei atsiekti? Ligšiolinė nekovinga kova įrodo: *jie netiki.* Nes nieko realaus pasiruošti, kad ir mažam, t.y. partizaniniam karui nedaroma.

Kur mūsų ginkluotai kovai studijuoti, planuoti, ruoštis centras? Kur mūsų, kad ir nereguliarios kariuomenės, o būsimųjų partizanų-savanorių štabas? Kur nors jo užuomazga? O savo laiku Vokietijoje buvo. Prie VLIKo. Bet išnyko. Nieko nebliko. Nei kreivų pušelių.

Turime visą eilę visokių pavadinimų, visokios paskirties, t.v., fondų. Visokių pagerbimo įnašų. Visokių rinkliavų. Bažnyčioms, koplyčioms. O *reikalingiausio, tikrai ginklų kovai pasiruošti fondo, taip ir nėra.* Nors užuomazga ir buvo.

Mūsų veiksnių daugiametę, t. y. laisvinimo kovą (čia nekalbu apie Reutlingeno - Pfullingeno tarpusavio karų mūšius), iš šalies stebint, įvertinu: tai savęs ir visuomenės klaidinimas. Tai lyg suaugusių žaidimai, šventu išlaisvinimo kovos vardu, šventvagiškai, praminti.

Tad *laikas pradėti ruoštis tikram išlaisvinimo žygiui,* kad, progai ištikus, nebūtumėm menkiau pasiruošę negu prieš 51 metus, kad vėl nereikėtų Vilnių atiduoti lenkų gimnazistams, kad vėl, *be šūvio įsileidus priešą* iki Telšių, Kėdainių, Jonavos ir Alytaus, nereiktų pradėti telkti tuščiomis rankomis mokinukus. Tik prisiminkime ano meto katastrofiškai apverktiną mūsų pasiruošimą kovai.

Protingas mokosi iš praeities klaidų. Savo ir priešo. Kas pas mus mokosi? Tik prof. K. Pakštas išdrįso iškelti reikalą steigti savo Karo mokyklą. Sumanymas rado mažiau pritarimo nei Honduro Mažosios Lietuvėlės projektas.

Būkime protingi. *Tebūnie ateinantieji 1968 metai* ne "kovos" metais o nors tik *pasiruošimo kovai metais.* Jau būtų pažanga. Išlaisvinimo perspektyvos pagerėtų. Tad 1918+50 metais ruoškimės *tikrai ginklo kovai!*

Proga bus! Žygis bus! Ir vėl bus LAISVA LIETUVA!

DĖKOJAME

VISIEMS SVEIKINUSIEMS KARIO REDAKCIJĄ IR ADMINISTRACIJĄ KALĖDŲ ŠVENČIŲ IR NAUJŲJŲ METŲ PROGA.

KARYS

NAUJŲJŲ, LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS 50-čio SUKAKTIES JUBILĖJINIŲ METŲ PROGA, SVEIKINAME LIETUVIUS KARIUS PLAČIAJAME PASAULYJE, KOLEGAS RAMOVĖNUS, BROLIUS IR SESES OKUPUOTOJE LIETUVOJE IR GIMININGŲ MUMS ORGANIZACIJŲ — L. K. BIRUTĖS D-JOS, LIETUVOS KŪRĖJŲ-SAVANORIŲ IR LIETUVOS ŠAULIŲ SĄJUNGŲ NARIUS IŠEIVIJOJE, LINKĖDAMI DAUG LAIMĖS BEI VISOKERIOPO PASISEKIMO 1968 NAUJŲJŲ METŲ BĖGYJE.

LVS Ramovės Centro Valdyba

KLAIPĖDOS KRAŠTO ATVADAVIMO DIENA

Tai buvo 1923 m. sausio 15 dieną, taigi prieš 45 metus. Nuo tos didelės istorinės reikšmės dienos Didžioji Lietuva susivienijo su Mažosios Lietuvos dalimi — Klaipėdos kraštu.

Tai įvyko lietuvių sukilėlių kraujo aukomis ir sukilimą organizavusių ir jam vadovavusių asmenų dėka. Tie garbingi asmenys buvo: min. pirm. E. Galvanauskas, M. Lietuvos gelbėjimo komiteto pirmininkas — M. Jankus, sukilimo organizatorius — E. Simonaitis ir sukilėlių narsusis vadas — J. Budrys.

Visiems sukilimo dalyviams priklauso mūsų nuoširdi padėka ir amžina pagarba. Savo drąsiais žygiais jie laimėjo Lietuvai Klaipėdos kraštą, kuris padidino valstybės teritoriją, ir atgavo Klaipėdos uostą, kuris žymiai sustiprino Lietuvos ekonominį gyvenimą. Įsigijus uostą ir prekybos laivus, Lietuva tapo prekybos srityje nepriklausoma nuo kaimyninių valstybių.

Sausio 15-ji buvo švenčiama visoje Lietuvoje, gi, pačioje Klaipėdoje ši diena buvo ypatingai iškilmingai švenčiama.

Neužmirškime jos ir svetur gyvendami ir, kiek sąlygos leidžia, minėkime ją kasmet.

R. Liormonas

LIETUVOS KARALYSTĖ

PETRAS BŪTĖNAS

Lietuvos valstybės tarpai nuo jos pradžios ligi šių dienų, t.y. ligi 1918.II.16 metais atsikūrusios Lietuvos valstybės 50 jubilėjinių metų minėjimo 1968 metais:

I — nuo Lietuvos valstybės susikūrimo ligi Lietuvos karalystės paskelbimo 1251.VII.17 metais;

II — nuo Lietuvos karalystės atsiradimo ligi 1795 metais trečiojo padalinimo;

III — jos pavergimo laikotarpis nuo 1795 metų ligi Nepriklausomybės kovų įsibėgėjimo, o tai yra D. Lietuvoje lietuvių tautos 123 vergavimo metai Rusijos kolonijinei imperijai ir mūsų žmonių viešasis ir slaptasis darbas lietuvių tautos stiprybei išlaikyti bei jos atsparai įgalinti pačioje D. ir M. Lietuvoje ir užsieniuose, kol bus nusikratyta užkrautąja vergija, kaip kad ir dabar vėl tai pačiai (Sov. Rusijos) kolonijinei imperijai pavergus 1918.II.16 metais atsikūrusią Lietuvos valstybę, ir kol bus nutraukti betkokie politiniai ryšiai su betkokia Rusija ar ir kokiais kitais lietuvių tautos priešais;

IV — nuo 1918.II.16 metų savanoriškai ir darbščiai atsikūrusios Lietuvos valstybės — nepriklausomos demokratinės respublikos su sostine Vilniumi, lietuvių pasistatytu Gardinu Gardos - Gardėlės upės žiotyse prie Nemuno bei su Klaipėdos uostu ir su Steigiamojo Seimo 1922 metais priimtąja bei paskelbtąja vykdyti savo Konstitucija, — toliau gyvenant ir einant į dabartinius laikus.

Į I-ąjį tarpą, t.y. į sen. Lietuvos valstybės pradžios iki 1251.VII.17 metais tapusios karalystės tarpą, įeina šiame straipsnyje pasitaikančios šios reikalui tiesiogiai svarbios datos ryšium su Lietuvos *valstybės pradžios* jieškojimu. Dar net labai daug yra datų su etnografiniais, valstybiniais ir kariniais dalykais ir įvykiais, kurios čia, žinoma, nėra pažymėtos, betgi irgi yra reikalingos, jieškant Lietuvos valstybės *pat pradinių gairių.* Ir privalau aiškiai pranešti, kad ir šiam istoriniam reikalui — Lietuvos *valstybės pradžios* suradimui pravarčios yra visos baltų teritorijos etnika bei istorija ir tos mūsų teritorijos užsieninių kaimynysčių istorija.

- 742-814 m. *Carlus Magnus* ir daug vėliau Lietuvoje *karaliaus* įvardo atsiradimas;
- 862 m. (prieš) *Lietuvos* tautovardžio minėjimas rytinių slavų metraščiuose;
- 983 m. yra pradžia, kada rytiniai slavai suskato daryti karo žygius į baltų žemę — į sen. Lietuvos valstybės pakraščius, pirmučiausia pradėdami puldinėti jotvingus-sūduvius;
- 1009 m. *Lietuvos* tautovardžio minėjimas Vakarų Europos istoriniuose šaltiniuose;
- 1040 m. *Lietuvos* tautovardis rytinių slavų metraščiuose, bet ten jau nebepirmą kartą (žr. 862 m.); svarbiausia kniaziaus Jaroslavo karo žygis į Lietuvos valstybę;
- 1044 m. (žr. 1040 m.);
- XII amžius yra priešordininis laikotarpis, bet "ordiniškumo" daigai jau ima žymėti pajūriniuose baltuose;
- XII amžiaus gale ir XIII amžiaus pradžioje"Lietuvos puldinėjimai į svetimas žemes", — Lietuvos valstybei itin reikšmingas laikotarpis;
- 1209 m. latgalių-latvių valstybė, turėjusi lat. *karalis,* lot. *rex,* taigi karalių savo galingoje centrinėje pilyje, vadintoje ist. šlt. *Gerzika, Jersika, Gercike, Gerceke,* lat. *Gercika,* o dabar lat. *Jersika,* gal **Girsika* ar **Girkika,* stovėjusioje Dauguvos dešiniame-rytiniame šone, gerame paupiniame prekybos ir kariavimo trakte, prie ežero, tarp upės ir didžiulių balų iš rytinės (nuo rytinių slavų) pusės, 47 km į šiaurę nuo Lietuvos valstybės jau prieš 1261.VIII.7 metus (Bg. III. 271, I. 135, 241; Latvijos Kuršo pietinėje—žemaitinėje juostoje Durbės mūšis buvo 1260 metais) žinomos *Naujinio* pilies ir nuo 1274 metais puolimu Ordino pasistatytosios *Dunaburg* pilies prieš Naujinio pilį, taigi šių laikų Daugpilio, lat. Davgavpils, aps. miesto (žr. Anž.). Jersika jau buvo žinoma 1203 metais, taigi tuoj po Vokiečių livoniečių-kardininkų ordino įsikūrimo Dauguvos pačiame žemupyje. O to Ordino kariuomenės ji buvo visiškai sunaikinta sudeginta 1209 metais, okupantams panaikinant ir pačią Jersikos valstybę. Tai atsitiko prieš 4-10 metų prieš Lietuvos valstybės su Valuinės kniažestva 1213-1215-1219 metų tarpo sutarties pasirašymą;
- 1213 m. (žr. 1219 m.);
- 1215 metai (žr. 1219 m.), randami prie kaikurių 1219 metais metraštyje įrašytos sutarties Lietuvos kunigaikščių asmenvardžių, ir tai svarbu yra net nevienam atvejui;

• 1219 m. rytinių slavų metraščiuose įrašytoji Lietuvos 21 kunigaikščio su Valuinės kniažestva sutartis.

• 1236 m. Mindaugas sujungė Lietuvą; Šiaulių mūšis, ir dėl šio mūšio germaniško pralaimėjimo susilpnėjęs Vokiečių livoniečių-kardininkų ordinas tuoj 1237 metais susiliejo su Vokiečių teutonų-kryžiuočių ordinu, prieš 10 metų (1226 m.) atsiradusiu vakarinių baltų (prūsų) pavyslyje irgi prieš baltus kariauti;

• 1236-1240 m. Lietuvos valstybės susidarymas, — prieš 15 metų prieš 1251.VII.17 karalinius metus; žinoma, Lietuvos valstybės susikūrimo tarpas turėjo būti nepalyginti anksčiau;

• 1250 metų gale ar 1251 metų pradžioje rex Mindaugo krikštas. 1250 metų data čia yra svarbiausia;

• 1251.VII.17 metai — Lietuvos karalystės pradžia.

*

Bet, prieš tapdama karalyste-karalija, Lietuva jau seniai buvo valstybė. Valstybėse *karaliai* teatsirado tik nuo Carlus-Karlus Magnus = Karolio Didžiojo (742-814 m.) vardo ir valdovo laikų, bet tai tik ne baltuose bei ne Lietuvoje ir, neišskirtina, ne vakariniuose suomiuose-ugruose, tuose amžinuose baltų kaimynuose.

Maždaug nuo anos keimarinės datos prasideda ir dažnėjančios visokios svetimųjų politinės-karinės griūtys į baltų ir vakarinių suomių-ugrų žemes. O nuo anos datos ligi Lietuvos valstybės *karaliaus* (Mindaugas yra pirmasis) atsiradimo dar praslinko lig penkių šimtų (437-509) metų.

Bet lietuviai prie Baltijos jūros jau buvo priėję ir ten jų pajūriniai-pamariniai gyventojai jau buvo apsigyvenę; taip pat ir didelių naujienų pačiuose baltuose bei *Lietuvos* tautovardžio teritorijoje jau buvo įvykę ir vyko neperstojamai.

Apie aną laikotarpį dvi temos prieš akis: a) Lietuvos valstybės vadovai prieš *karaliaus* įvardo ir titulo atsiradimą ir ypač prieš karaliaus Mindaugo krikštą bei karūnavimą ir b) *Lietuvos* tautovardžio geografija Lietuvos valstybėje bei periferijose prieš *karaliaus* įvardo bei titulo atsiradimą baltų žemėje. Man atrodo, kad šiedvi temos, parašytos etnografiniais etnologiniais ir istoriniais duomenimis pasirėmus, galėtų pateikti daug naujo ir anų laikų Lietuvos valstybės egzistavimui.

*

Ryšium su dabartine *Lietuvos karalystės* naujiena laikraščiai, gavę čia žemiau paskelbtą Eltos pranešimą, viliojančiomis antraštėmis neapsigalvoję neapsižiūrėję tuoj pranešė šitaip: (senosios) Lietuvos valstybės pradžia; Pirmosios Lietuvos valstybės pradžia; Skelbiama Lietuvos įsikūrimo pradžia; Kada buvo įkurta Lietuva?; ir vis panašiai. Gi iš tikrųjų Eltos pranešime aiškiai yra paskelbta ne sen. Lietuvos *valstybės* pradžia, bet tik Lietuvos *karalystės* pradžia, kaip tuoj įsitikinsime.

* * *

"1251 metų liepos 17 dieną laikyti oficialia Lietuvos karalijos įkūrimo data", — šitaip nutarė Lituanistikos Instituto Istorijos Skyrius (trumpiau sakant, Lituanistikos Institutas. PB.) Vliko ir PLB valdybų prašomas pasisakyti dėl pirmosios Lietuvos *valstybės pradžios* datos. — Taip rašo Elta, žr. "Naujienos" 232 nr. 1967.X.4, ir netrukus tą pranešimą ima skelbti ir kiti mūsų laikraščiai. Bet kada kaip prašė ir kada kaip sprendė bei nutarė, — nepranešama. Gal bent "Pasaulio Lietuvis savo po visą pasaulį išsklaidytąją lietuvių bendruomenę plačiau ir pilniau painformuos iš Lituanistikos Instituto protokolų ir šio svarbaus klausimo (valstybės ir karalystės) referavimų argumentavimų, nes čia ne šiaipjau šioks toks atsitikimėlis ar tik "činno v riad" pasifotografavimas.

Taigi (anot Eltos) Vliko ir PLB valdybos esančios teprašiusios pasisakyti dėl Lietuvos *valstybės* pradžios (pirmosios) datos, reikia tekstiškai suprasti, toms valdyboms apie *karalystę* nė neužsiminus savo prašomuosiuose raštuose. O tuo tarpu Lituanistikos Instituto Istorijos Skyriaus nutarime į pirmą (ir vienintelę) vietą laimingai išplaukė Lietuvos *karalystės* ir jos pradžios klausimas, apie Lietuvos *valstybės* pradžią tik probėgomis šiek tiek pasvarsčius ir nieko nenutarus.

Labai gerai, kad bent apie Lietuvos *karalystę* ir jos pirmąją datą tvirtai bei aiškiai pasisakyta. Taigi, žinosime, kad nuo 1251 metų veik vidurio *Lietuvos valstybė* yra jau *karalystė*. Ir ši karalystės pradžios data yra žinoma iš visų geresnių Lietuvos istorijos vadovėlių ar šiaip raštų, ir čia, tiesą pasakius, nieko naujo ir nuostabaus. Bet Eltos pranešime nė užuominėlės neaptinki apie kokią kada Lietuvos *valstybės pradžią*, kuri lietuvių tautai, jų valstybei ir apskritai Pabaltijui (visiems baltams ir visiems vakariniams suomiams-ugrams) dar svarbesnė ir už *karalijos pradžią*, kurios (ir ta karalija, ir ta jos pradžia) vistiek būtų atėjusios ir atėjo, kai jau buvo ir pati valstybė net ir savo atitinkamos tam tikros galios ir respekto savojoje vien tik baltiškojoje teritorijoje.

Nuo šios 1251.VII.17 metų datos ligi ateinančių atsikūrusios Lietuvos valstybės 1968 metais 50 jubilėjinių metų jau bus 717 metų, kaip Lietuvos valstybė jau karalyste tapo. Bet Lietuvos valstybė kūrėsi ir susikūrė nepalyginti anksčiau,

ir yra susikūrusi savo *reikiamu* laiku. Kitaip nebebūtų buvę nė tokių tų visų įvykių ir žmonių, kur Eltos pranešime nors ir trumpiausiai yra minimi, ir nebebūtų buvę nei 1251.VII.17 metų Lietuvos valstybės karalystės pradžiai, nei pačios karalystės, net greičiausia nebebūtų kam nė žodelio lietuviškai pasakyti ar parašyti bei išspausdinti dabar, šiandie, rytō.

Skaitytojams tik nėra paaiškinta, ar anksčiau, t.y. kai "1250 metų gale ar 1251 metų pradžioje Mindaugas su visais savo artimaisiais buvo pakrikštytas" (A. Šapokos Lietuvos istorija, 53 p.) kaip *rex=karalius*, tada Lietuva jau buvo valstybė ir, antra, kokiu titulu ir kokios valstybinės galios Mindaugas buvo krikštijamas.

Aišku, Lietuvos valstybė jau buvo, o jos valstybinė forma jau kitas, taigi ir atskiras klausimas. 1251 metų liepos 17 dieną Lietuvos valstybė skelbiama karalyste. O sudėti šiųdviejų datų faktai su savimi į darnią krūvą įtraukia ir tretį taip pat svarbų faktą: rex Mindaugo 1250 ar 1251 metų pradžios (per gerą pusmetį prieš 1251.VII. 17 datą) krikštas. Tik nieko reikiamo nėra dabar pasakyta apie Lietuvos valstybės krikšto pirmąją datą, nors ji, tiesa, kitokiam (krikšto) reikalui. Mindauginių dienų krikštas (1250 m.) kartu yra ir Lietuvos valstybės krikštas, kuris ir likęs pasiliko niekada niekieno niekaip neanuliuotas. Matyt, bent kaikuriems istorikams ir tai vis dar neaišku ryšium su Lietuvos valstybės pradžios jieškojimu.

Prieš mažiausia 15 metų, t.y. prieš 1236 metų datą, kada Mindaugas bus *sujungęs* Lietuvą (t.p. 50 p.; dėl šios datos dar žr. šio straipsnio labiau pabaigą), Lietuva jau buvo valstybė kaip faktas, nors ir be "tarptautinio įteisinimo" (Pastarieji du žodžiai kaip tam tikras įvardas yra Eltos ar Istorijos Skyriaus).

Tais pačiais 1236 metais buvo kitas lietuvių tautai reikšmingas ir naudingas įvykis, sukrėtęs abu Vokiečių ordinus ir jų rėmėjų trubadūrų - minezingerių nuotaikos "riterišką krikštytąją" Europą: rugsėjo 22 dieną (ruduo!) Lietuvos kariuomenė apie *Šiaulius* visiškai sumušė iš šiaurės į Lietuvą įsibrovusią Vokiečių livoniečių - kardininkų ordino kariuomenę, tada ten žuvus ir Ordino vadovybei kartu su magistru Folkevinu. Tas Ordinas šiaurinių baltų ir vakarinių suomių-ugrų žemėse per 34 (apie 40 metų) metus jau buvo beįsistiprinąs. Tokį mūšį laimėti tegalėjo tik gera valstybinė ir karinė organizacija, ir tai buvo Lietuvos *valstybė*, — buvo prieš 15 metų prieš Lietuvos karalystės pirmąją datą.

Dėl Šiaulių ist. šlt. pavadinimo ir vietovės, kur buvo *Šiaulių mūšis*, o ne "Saulės mūšis" — V. T. Pašuto, Obrazovanije Litovskogo gosudarstva. Moskva, 1959 m. 371-me psl. rašo, pasirėmęs S. Zajączkowski, Studya nad dziejami Žmudzi Wieku XIII (Arch. Tow-wa Naukowego we Lwowie. Dział II. t. III. zecz 2). Lwów, 1925; 53-me psl.): [verčiu:] "S. Zajączkowskis toponiminių duomenų kruopščios analizės keliu priėjo išvadą, kad Alnpekės eiliuotosios kronikos *Soule* arba Vartbergės kronikos terra *Souleorum* tai — rus. "zemlia *Saulija*", vienas iš Žemaitijos valsčių Dubysos versmių apylinkėse, šalies šiaurinėje dalyje, netoli Žiemgalos ribos, o jos centras *Šiauliai*". — Bet: a) *Šiaulijos* ar *Saulijos*" (žr. "c") kaip sritelės ar valsčiaus nebuvo ir nėra, o yra *Šiauliai* gyvenvietė iš senovės ir galėjo būti *Šiaulių* sritelė ar valsčius; b) *Šiauliai* aps. miestas su Salduvės kalnu, Sald-*uv*-ė yra Lietuvos Žiemgalos pietuose (sk. Bg. III. 251, 267), sen. Lietuvos valstybėje; gi dėl lietuvių ir žiemgalių priesagos *-uv*=liet. augšt. ir žem. *-uv-a*, o žiemg. *-uv-ė* vietovardžiams žr. Bg. III. 256-7 p.; kiti visi baltai čia turi priesagą *-av-*; drįstu paminėti, kad net ir dėl šio kalbinio reiškinio lietuviai bei žiemgāliai nuo seniausių laikų yra buvę ir pasilikę nuolatiniai kaimynai ir abeji sutartinai bus pradėję kurti Lietuvos valstybę; c) rus. *Saul-ij-a* tėra dabar išgalvota žodinė lytis su nesama priesaga *-ij-*, nes ist. šlt. *Soul-e* ir *Soul-e-or-um*, iš šaknies **Saul-*, jokios *-ij-* ar kitokios priesagos neturi, o *-orum* tėra lotynų kalbos daugiskaitos kilmininko lytis, — ir tas viskas liudija, kad yra tik **Sauliai* = **Šiauliai* 4. — Pagaliau, ne S. Zajączkowskis 1925 metais, bet Kazimieras Būga prieš 1924.V.4 metus jau buvo parašęs apie ist. šlt. *Soule*=Šiaulius, *Salduvės* kalną, jų buvimą Lietuvos Žiemgaloje ir Sald-*uv*-ės žiemgališkumą: *Soule* (Alnpekės eil. kron. 1897-1907 vers.) ir *Saulen* (Liv. Urkundenb. I. 34/8; Bielenstein, Grenzen. 430), — (Bg. III. 263, 255) yra **Sauliai*, t.y. *Šiauliai*, vok. *Schaulen*, rus. *Šauli*, lenk. *Szawle*, kurie visi irgi rodo į daugiskaitos vardininką liet. *-iai* ir turi lietuvišką (kartu ir baltišką) priebalsį *š*.

Taigi, 1236 metai mažiausia yra trigubai reikšmingi.

Gi čia anksčiau minėtojo tokio kokio *"tarptautinio įteisinimo"* lig laiku negalėjo nė iš niekur būti susilaukto, nes, mat, tie tokie galingieji įteisintojai Lietuvos valstybę gi jau niurgdė žlugdė, o apskritai Pabaltijo visui visi baltai ir vakariniai suomiai-ugrai tų "įteisintojų" gi buvo nuspręsti okupuoti, pasisavinti ir ilgainiui "prekybiškai tikybiškai" (plg. Vokiečių livoniečių-kardininkų ordino įkūrėjus pirmatakus XII amžiaus gale Dauguvos žemupyje apie Rygą) nutautinti, kas paskui slavišku ir germanišku plačiu mastu tolyn smarkyn buvo vykdoma, tartum tai laiminant visam to meto pasauliui užsimerkus, kaip kad (analogiškai!), atsiprašau, ir dabar net visur ir visaip.

Drįstu paklausti, ar Nepriklausomybės kovų Lietuva irgi turėjo kieno nors pasiklausti ir supasavusi laukti, kol koks kokie "tarptautinis, -iai įteisintojas, -jai" leis ar neleis organizuotis, kovoti ir vėl susikurti svetimųjų imperijų kariautojų sunaikintoje lietuvių šalyje Lietuvos valstybę? Jei būtų buvę žiopsota ir lūkuriuota, tai tikrai būtų buvę viskas pralaukta, ir būtų šaukštai jau popiet buvę. Atėjus metui, taip ir ateityje vaduosis, nes žmogus ir tautos nebuvo, nėra ir nebus linkę vergauti: kad Pabaltijys, Ukraina, Gudija ir kiti pavergtieji ar pusiau pavergti vaduosis savarankiški iš totalizmų ir diktatūrų (nors ir proletariškiausių politrukiškiausių ar šlėktiškiausių baroniškiausių), ir vaduosis be jokių iš šalies atsiklausimų, aprobatų, "tarptautinių įteisinimų".

Toliau išvada dėl seno Lietuvos valstybės *jau buvimo* net perdaug aiški: prieš 1251.VII.17, 1250 ir 1236 metus jau būta Lietuvos *valstybės,* ir jau net mažų mažiausia 15 metų amžiaus, ko ir įmantriausi priešai negali ir nepriveikia ginčyti ir paneigti. Taigi, Elta ar kas savo pranešime tai turėjo pakalbėti ir aiškiai šiaip arba taip pasisakyti. Gi savo ruožtu istorikai neturi jokios teisės net nė trumpiausio laiko Lietuvos valstybės amžiui nusukti, jei tik jis (kaip kad ir minėtuoju atveju) yra šaltiniškai žinomas. O istorikai šaltinius brangina ir pasveria apsvarstydami.

Toliau dar daugiau aiškės.

Taigi, ten tolimesnis Eltos pranešimas aiškinimas sukasi jau apskritai apie sen. Lietuvos valstybės susikūrimo kokią pradžią iš anksčiau, ir rašoma: "Suprantama, kalbamąją dieną (t.y. minėtąją 1251.VII.17 dieną. PB.) Lietuvos valstybės kūrimasis buvo jau *ir* teisiškai užbaigtas, taigi ne faktiškai ką tik pradėtas. Kada, kieno bei kokiais veiksmais faktiškasis Lietuvos valstybės kūrimasis prasidėjo, — nėra duomenų spręsti ne tik dienos ar mėnesio, bet nei metų ar dešimtmečių tikslumu". Žodžiu, vistiek neišsisukama, ir todėl pripažįstama, kad Lietuvos valstybė jau egzistavo, o čia augščiau buvo minėta nurodyta, kad jau mažiausia 15 metų ji egzistavusi prieš 1251.VII.17 datą. Atrodo, kad "15 metų"= bent pusantro dešimtmečio. Aišku peraišku. Vadinasi, duomenų esama. Tikras pusantro dešimtmečio *tikslumas*! Gi apie tokį tikslumą ir pati Elta ar ir Istorijos Skyrius kalba rašo. Ko daugiau bereikia?!

Toliau Eltos pranešime eina trumpi padriki datiniai duomenys, ir galgi Istorijos Skyriaus jie bus buvę plačiai bei įrodomai aptarti, ko skaitytojai gal dar nė nežinome.

Į tokių duomenų tarpą įmaišomi tarsi kaip *nevalstybinės* santvarkos "lietuvių *puldinėjimai* Livonijos (Nepasakoma, kas toje Livonijoje aborigenai-autochtonai ir kas jų žemės okupantai, dar ir daug ko nutylima, o tai labai svarbu. PB.), Rusijos (Ar tikrai tas vardas? O etniškai kas ten per žmonės? PB.) ir Lenkijos (Būtent, kada ir kur ten, turint galvoje ten lenkus ir ten kitur kaip tik nelenkus? PB.) XII amžiaus gale ir XIII pradžioje" (Elta). Taip, ir mūsų istorikų raštuose, kaip nulieta ir kaip svetimieji istorikai kada pradėjo ir tebetęsia, visdėlto lietuvių *kariavimai, karo žygiai* jų tebevadinami "*lietuvių puldinėjimais* į svetimas žemes". Vadinasi, išeitų, kad yra vartojamas dvejopas mastas: lietuviai — puldinėdavo, turėjo puldinėjimų į svetimas žemes, o anie svetimieji — ruošdavo karo žygius, žygiuodavo į baltų žemę kaip "skaisčiausi nekalčiausi" riteriai ir "palaiminti" opričnikai, — abeji anų laikų enkavedistai baltų nekentėjai taip pat su kandžiais šunimis draskūnais.

"Lietuviai . . . į *svetimas* žemes", — rašoma. Dėl to smarkiai sušlubuojama etnografijoje, istorijoje ir geografijoje, ir atsiprašau už viešosios paslapties nenutylėjimą apie tai. Taigi, kad ir tos "svetimos žemės" kur kas nevisos buvo "svetimos": jų būta ir *savų,* t.y. baltų, lietuvių, jau spėtų anų "šventųjų neliečiamųjų" svetimųjų užimstyti ne tik puldinėjimais, bet ir provokaciniais šlykščiausiais veiksmais. Lietuviams reikėdavo ir tekdavo ir savųjų išvaduoti. Gal čia galėtų žodžio nepagailėti ir mūsų demografai? Tai dar nejudinta sritis, bet reikalinga žinoti ir įvairiai naudinga. Tad ir lietuvių "puldinėjimai"= vaduojamieji karo žygiai yra svarbūs, ir tai ne betkas. Jų daug. Ir jie kartais turi savo ilgesnę ar trumpesnę istoriją, vadus, tikslus, bendradarbius, maršrutus ir visi yra įsispraudę į Lietuvos valstybės reikalą, valią ir geopolitiką.

Jei taip ir toliau bus vergiškai ir nevienodai kariavimo tikslai, reikalai bei atvejai vadinami ir panašiai "puldinėjimiškai" suprantami bei traktuojami, tai dar toli šaukia ligi geros tikros mūsų tautos istorijos parašymo ir Lietuvos valstybės pradžios *tarpo* sujieškojimo, jo kiek galint visokeriopo aprašymo.

Toliau toks šit priedėlis.

Skaitykime net jau veik naujausių istorikų nelietuvių žodį, ir jau bent vietomis draugiškesnį žodį baltams ir kartu lietuviams, norinčio ir visur objektyviu būti istoriko posmus: V. T. Pašuto, Obrazovanije Litovskogo gosudarstva. Moskva, 1959. Ten rasime išspausdinta kaip tik iš anų senovinių laikų "lietuvių puldinėjimus į svetimas žemes", o jei pvz. rusų "puldinėjimai", tai jie jau: "karo žygiai, žygiavimai" prieš (į) Jotvingus, Lietuvą, Rytinius galindus ir kitus baltus ar suomius - ugrus. Bet tikėkimės, kad ilgainiui ir šiuo atveju rašytojų bus apsilyginta, supratus, kad reikia vienodumo, nepaviršutiniškumo, respekto.

(bus daugiau)

LIETUVOS KARO MOKYKLOS IX LAIDOS 40 METŲ SUKAKTIS

O. ŽADVYDAS

Žmogui per jo ištisą gyvenimą tenka išgyventi ir stebėti daug įvairių įvykių, nuotykių, kurie prabėga, lyg vaizdai kino ekrane. Mažiau reikšmingi, laikui slenkant, užmirštami. Tačiau, svarbesnieji — malonūs ar žiaurūs, džiugūs ar liūdni — visam laikui pasilieka atmintyje.

Praėjusiais metais, rugsėjo 7 dieną, sukako keturiasdešimt metų nuo Karo mokyklos IX karininkų laidos išleistuvių. Palyginus su žmogaus gyvenimu — ilgas laiko tarpas. Per šį laikotarpį, IX laidos ir tuometinio Karo mokyklos kadro skaičius, žymiai sumažėjo, praretėjo. Vieni mirė naturalia mirtimi, kiti, gi, žuvo kautynėse gindami Lietuvą nuo priešų, arba buvo okupantų nukankinti. Dalį jų išvežė bolševikai į priverčiamųjų darbų stovyklas, Sibiran. Ištremtųjų likimas yra ir liks paslaptis. Tik reto sužinome žuvimo laiką, vietą ir aplinkybes.

Drauge su jais praleistą trejų metų laiką Karo mokykloje, minint keturiasdešimties metų sukaktį, nors trumpomis gyvenimo nuotrupomis, šiuo straipsniu, noriu prisiminti.

STOJIMAS IR PRIĖMIMAS Į KARO MOKYKLĄ

Nuo 1924 metų Karo mokykloje buvo praplėsta mokymo programa ir prailgintas mokymosi laikas. Pirmą kartą buvo įvesta trejų metų mokslo programa, kuri paskirstyta į tris kursus: ruošiamąjį (anksčiau jo nebuvo), jaunesnįjį ir vyresnįjį. Pereinant į sekantį kursą, kariūnai laikė egzaminus. Be to, dar ir baigiamuosius.

1924 metais, rugsėjo 30 d., anksti rytą, iš Mažeikių į Karo mokyklą išvažiavome trise: Alfonsas Jurkūnas, Alfonsas Vėlavičius ir aš. Į Kauną nuvykome vakare. A. Panemunę pasiekėm siauruoju traukinuku. Likusį kelio galą, nešini lagaminais, nužingsniavome į Karo mokyklą.

Stojantiems buvo pranešta atvykti spalio 1 dieną. Priėmimo metu kandidatai maitinosi savo

Karo mokyklos vartai ir sargybinis

maistu. Nakvynė buvo parūpinta Karo mokykloje. Daugumas stojančiųjų atvyko iš vakaro. Nakvynės reikalus tvarkė ir informaciją teikė kpt. Adolfas Austas, Karo mokyklos budintis karininkas.

Tuo pačiu metu Karo mokyklon stojo dvi laidos: VIII į jaunesnįjį ir IX į ruošiamąjį kursą. Beveik visi buvo moksleiviai, atvykę iš įvairių mokyklų ir tik keletas tikrosios tarnybos karių: broliai Jonas ir Verneris Lagenpušai (jaun. kurso), Jokūbas Liaudinskas ir Karčmarinas (ruoš. kurso).

Iš ryto, vyr. ltn. Juozas Jankauskas, Karo mokyklos adjutantas, kandidatams pranešė, kur, kada ir kokia tvarka bus vykdomi egzaminai ir sveikatos tikrinimas. Iš sąrašo patikrino pavardes, suskirstė grupėmis egzaminams, kurie tuojaus ir prasidėjo. Egzaminai buvo vykdomi mokyklos klasėse, sveikatos tikrinimas — Karo ligoninėje, Kaune. Priėmimas užtruko penkias dienas.

Spalio 5 d., popietiniu metu, buvo pranešta susirinkti mokyklos kieme, prie budinčio karininko būstinės. Atvyko kpt. Kynas, Karo mokyklos inspektoriaus padėjėjas ir perskaitė, priimtų į Karo mokyklą, pavardes. Į Jaunesnįjį kursą priėmė 19. Ruošiamasis kursas buvo laimingesnis su 60 priimtųjų. Kapitonas dar pareiškė, kad stojantie-

ji į ruošiamąjį kursą, kurių pavardės nebuvo perskaitytos, neišsiskirstytų, nes netrukus bus pranešti galutini rezultatai.

Po ilgoko laukimo kpt. Kynas grįžo nešinas sąrašais. Šį kartą priimtųjų sąrašas buvo ilgesnis už pirmąjį. Tačiau ir dabar dar liko nepriimtų. Tiems kapitonas pranešė, kad gali eiti į mokyklos raštinę, atsiimti savo dokumentus, skubiai apleisti patalpas ir vykti namo. Iš mūsų mažeikiečių nepriėmė tik Alfonso Vėlavičiaus. Jis, tačiau, nenustojo vilties ir žadėjo sekančiais metais vėl stoti.

Kodėl buvo iš dviejų kartų skelbta, stojančių į ruošiamąjį kursą pavardės, buvo daug vėliau sužinota. Priėmimo komisijoje kilo klausimas, kiek kariūnų priimti į ruošiamąjį kursą. Buvo atsiklausta gen. ltn. Jono Galvydžio-Bykausko, Karo mokyklos viršininko. Generolas atsakęs, kad reikia sudaryti pilną kapą. Komisija atrinko 60 kandidatų, kurių pavardes kpt. Kynas ir paskelbė. Po to nuvyko pas generolą, įteikė priimtųjų sąrašą ir paklausė, kas daryti su nepriimtais? Gen. ltn. J. Galvydis-Bykauskas pamatęs tik 60 pavardžių sąraše, nustebęs ir pasakęs:

— Čia tik būrys, aš sakiau sudaryti kapą, pilną kapą! Tuojaus sudaryti, o kitus paleisti!

Toji klaida buvo atitaisyta. Komisija, mat, klaidingai suprato. Vieton kuopos, kurią generolas tarmiškai ištarė, pamanė kapą esant skaičiumi, t.y. 60. Gen. ltn. J. Galvydis-Bykauskas buvo kilęs iš Degesių k., Užpalių vls., Utenos aps. Jis kalbėdavo užpaliečių tarme. Tardavo: generalas, žmagus, kiaula . . . Jo populiarus posakis ir dabar minimas: "Žmagus be karą makslą ir tikėjimą — kiaula, ne žmagus". Kariūnai, nors kilę iš įvairių vietovių, bet generolo kalbą suprasdavo teisingai ir nesusipratimų nebūdavo. Taip ruošiamasis kursas padidėjo ligi kuopos, kurią sudarė trys būriai.

RUOŠ. KURSE PIRMOJI DIENA

Ruošiamojo kurso kariūnai buvo priskirti ir įtraukti į 2-os kuopos sąrašus 1924 metais, spalio 15 dieną, įsakymu Karo mokyklai Nr. 286 §4. Į 2-os kuopos sudėtį priskyrė ir VIII laidos kariūnus, kurie, tačiau, sudarė atskirą būrį. Patalpas kuopa užėmė antrame augšte. Tą pačią dieną iš sandėlio mums išdavė vasarinę aprangą, apavą, baltinius, patalinę, geležines lovas ir matracus. Prie turto priėmimo dalyvavo mums ką tik paskirtas iš vyresniojo kurso kadras, prižiūrint jų kuopos (1-os kp.) vadui kpt. Jonui Kazitėnui-Kaziučiui.

Mokyklos kirpykloje visiems kariūnams nukirpo plaukus, likome "plikiais". Vakariniame patikrinime dalyvavome apsirengę uniformomis. Sužinojome savo viršininkų pavardes, užimamas vietas ir laipsnius. Mano skyrininkas — kariūnas Juozas Grybauskas, būrininkas — kariūnas Jonas Petruškevičius, kuopininkas — kariūnas Urbelis, būrio vadas — vyr. ltn. Vladas Karvelis, kuopos vadas — kpt. Zigmas Talevičius, bataliono vadas — mjr. V. Girštautas. Mokyklos inspektorius buvo mjr. Pranas Kaunas, Karo mokyklos viršininkas — gen. ltn. Jonas Galvydis-Bykauskas.

MOKYKLOS RAJONAS

Tuo metu Karo mokyklos rajonas dar nebuvo tinkamai sutvarkytas ir įrengtas. Priešais Karo mokyklą, kitoje pusėje plento, buvo rikiuotės užsiėmimų ir futbolo aikštė. Jos gale — gimnastikos įrankiai, lauko kliūtys, karininkų šeimoms skirtas daržas, bei apleistas dirvonas. Vėliau toje vietoje buvo įrengtas Kariuomenės sporto stadionas.

Priešais Augštuosius karininkų kursus esančią aikštę Karo mokykla naudojo rikiuotės užsiėmimams ir jojimo pamokoms. Ši aikštė, 1930 m. pakeitė savo išvaizdą ir paskirtį. Pasodinus medelius, išvedus takus, buvo įruoštas sodelis ir pastatytas Vytauto Didžiojo paminklas, kurį bolševikai dabar yra nugriovę.

Prie rajono tvarkymo ir pagražinimo darbų, įsijungė ir IX laida. Mokslo pradžioje nužygiavome į Botanikos sodo medelyną, Fredoje, ten prirovėme jaunų medelių ir pargabenę, juos sodinome mokyklos ir Augštųjų karininkų kursų rajonuose, plento, kelių ir takų pakraščiais. Medeliai prigijo, vešliai augo ir sudarė gražias, pavėsį teikiančias, alejas.

DRAUSMĖ

Prie kiekvieno buvusio Karo mokyklos viršininko vyraudavo skirtinga drausmė, tvarka ir auklėjimas. Karo mokyklos organizatorius gen. ltn. J. Galvydis-Bykauskas ilgiausiai vadovavo mokyklai ir daugiausia paruošė karininkų Lietuvos kariuomenei. IX laida pirmuosius dvejus metus buvo jo vadovybėje, o paskutinius — plk. ltn. P. Kauno, tačiau esminio pakeitimo mokyklos gyvenime neįvyko.

Nuo pirmos dienos ligi pat išleistuvių, drausmė buvo nuolatos griežta. Pradžioje kariūnams vidaus tvarka ir drausmė nebuvo įprasti dalykai. Kadras mokė, auklėjo ir pratino prie karinio gyvenimo tvarkos ir drausmės. Kas jų nesilaikė, būdavo baudžiami.

Kariūnai, kuriems drausmė atrodė griežta, nepakenčiama, nereikalinga kario gyvenime, savo noru išstojo iš Karo mokyklos. Toki buvo tik reta išimtis mokyklos gyvenime. Kiti, gi, buvo pašalinti iš mokyklos dėl nedrausmingumo. Ruo-

šiamame kurse nuo vienos ir kitos rūšies kandidatų buvo atsikratyta: nedrausmingiems teko pasišalinti iš mokyklos.

MOKSLAS

Trejų metų mokymo programoje buvo dėstomi kariniai ir bendrieji (gimnazijos kurso) dalykai. Karinius dalykus dėstė rikiuotės karininkai ir lektoriai. Bendruosius — lektoriai. Dėstė šie lektoriai: gen. ltn. J. Kraucevičius, gen. št. plk. S. Pundzevičius, gen. št. plk. S. Zaskevičius, gen. št. plk. V. Griganavičius, gen. št. plk. Z. Gerulaitis, plk. K. Žukas, mjr. inž. A. Krikščiūnas, plk. gyd. B. Matulionis, plk. ltn. S. Rusteika, mjr. inž. A. Novickis, plk. V. Janavičius, plk. ltn. J. Vyšniauskas, plk. int. K. Navakas, mjr. inž. Slapšys, kpt. A. Austas, kpt. Šiukšta, kpt. Kynas, kpt. gyd. A. Jurgelionis, kpt. J. Balčiūnas-Švaistas, vyr. ltn. vet. gyd. K. Mašanauskas. Be to, mokė dar ir civiliai: Jungmeisteris — fechtavimą, muz. A. Vaičiūnas ir muz. Griauzdė — dainavimą. Buvo įvesta ir šokių pamokos, kuriuos mokė irgi civilis.

TARNYBA — SARGYBA

Po dviejų mėnesių rikiuotės apmokymo ir teoretinių statutų pamokų, mus pradėjo skirti į tarnybą ir sargybą. Sąlygos pasunkėjo, nes reikėjo mokytis ir kartu atlikinėti vidaus tarnybą ir sargybą.

Pirmą kartą sargybon buvau paskirtas prie piniginės dėžės, gruodžio 2 d. Toji data atmintina dėl visai kito, bet svarbaus, įvykio. Grįžęs iš posto sargybos būstinėn, sužinojau liūdną naujieną: Karaliaučiuje tą dieną mirė mūsų žymusis kalbininkas prof. Kazimieras Būga. Jo kūnas buvo parvežtas į Kauną ir palaidotas.

Tarnyba nebuvo maloni, ypač patruliuoti lietingomis, šaltomis, rudens naktimis. Grįžus reikėdavo stoti į rytinį patikrinimą, dalyvauti pamokose ir lauko užsiėmimuose. Tarnyba būdavo dažna, kas trečią naktį ar dieną. Kas turėjo gavęs baudą, be eilės, tarnybon eidavo kas antrą. Pradėjome "vargelį", kuris tęsėsi ištisus trejus metus.

"VARGELIS—TĖVELIS"

Ši sąvoka gerai žinoma kariūnams. Nežinau, kurioje laidoje pirmą kartą Karo mokykloje pradėjo "viešpatauti" populiarusis "Vargelis—Tėvelis", virtęs tradicija. Mes jį mokykloje radome ir ten palikome.

Ruošiamojo kurso kariūnai pradėję atlikinėti vidaus tarnybą ir sargybą dalinai pavaduodavo vyresniojo kurso kariūnus. Jie turėjo daugiau laisvo laiko ir poilsio. Tačiau, mes dar nežinojome, kad pareigų perdavimas vykdomas su "iškilmėm".

Jau buvome gerai pripratę prie nustatytos tvarkos. Visi daiktai buvo laikomi ir tvarkomi pagal nustatytas taisykles. Jei kuris ką padėdavo kitaip ar kitoje vietoje, būdavo tuoj baudžiamas. Tačiau, kartą kilo didelė betvarkė, nors ir ne dėl mūsų kaltės ar apsileidimo, vistiek, retas kuris liko nenubaustas.

Vidurnaktyje išgirdome kuopos budėtojo komandą: "Kuopa, pavojui kelk!"

Buvo tamsu. Patalpoje elektros šviesos buvo neįjungtos. Kariūno dar trumpame gyvenime, buvo didelė staigmena. Žaibišku greičiu kėlėmės rengtis, bet . . . velniava: apranga buvo išmėtyta, batai sukeisti. Renkis, jei nori, o kadras čia šaukia greičiau stoti rikiuotėn. Pasipylė baudos kaip iš gausaus dovanų maišo. Nežinai, nei už ką baudžia, nei kelintą kartą esi jau nubaustas. Nesurandančius aprangos bei kitų daiktų, kažin-kas pagauna už pažastų, kažkas už kojų ir taip pagautą "auką" velka prausyklon, pakiša po čiaupu, išmaudo ir paleidžia. Kas tie užpuolėjai, tamsoje neatpažinsi. Iš tvarkingų, drausmingų kariūnų, likome tik pajuokos verti.

Pusiau apsitvarkiusius kadras jėga varo rikiuotis užsiėmimų aikštėje, kitoje pusėje plento. Aikštėje vyresnysis kursas jau tvarkingai išsirikiavęs. "Krikštas", tačiau, dar nebaigtas: baudžia skyrininkai, būrininkai. Nesnaudžia ir kuopininkas. Baudų tiek daug, kad vargu ar šiame kurse galėtume jas atlikti.

Kuopininkas kariūnas Urbelis įsakė baigti tvarkytis. Nors ir netvarkingi, stojome rikiuotėn visi, dezertyrų nebuvo. Pasigirdo komanda: "Kuopa lygiuok!", vėliau: "Ramiai, augštyn buožėmis, ginklu gerbk!". Tokios komandos nebuvome mokyti, bet įvykdėme. Laikėme šautuvus augštyn buožėmis. O kur tas viršininkas? Iš tamsos atėjo, deglų liepsnomis apsišviesdama, kariūnų grupė. Neša kokią tai būtybę. Pamatome, gi, tai iškamša, "Vargelis—Tėvelis". Palyda žengė retu žingsniu, dainuodama: "Ei varge, varge, vargeli mano, kada aš jaunas tave išvargsiu". Ties kuopos viduriu palyda sustojo. Jų atstovas tarė žodį. Nuo šio momento "Vargelis—Tėvelis" perduodamas ruošiamajam kursui. Jį reikia gerbti, nes tik per vargelį kariūnas pasiekia savo tikslą. Kariūnas turi būti: drausmingas, tvarkingas, atlikti visas pareigas sąžiningai, gerai mokytis ir tikslas bus atsiektas. Taip "Vargelis—Tėvelis" liko mūsų globoje. Šį "krikštą" gavo visa kuopa, taigi ir jaunesnysis kursas. Po to, tuojaus įvyko amnestija, kadras nuėmė baudas. Grįžę į patalpas dar ilgai tvarkėmės ir tik tada nuėjome trumpam nakties poilsiui. Po šio "pavojaus" pradėjome vėl normalų gyvenimą.

"MEDŽIOJAME" PLĖŠIKĄ STUKĄ

Vėlyvą rudenį, Karo mokyklos budinčiam karininkui pranešė iš A. Panemunės policijos nuovados, kad miesto ribose siaučia plėšikas Stukas. Turimomis žiniomis dabar galįs būti žydų kapinėse, prie Nemuno, ties Karo mokyklos rajonu. Prašė Karo mokyklos pagalbos, iššvalgyti žydkapius ir radus plėšiką, suimti ir perduoti policijai.

Dalis kariūnų buvo panaudota uždavinį atlikti. Tankia grandine, su uždėtais durtuvais ant šautuvų, praėjo išilgai kapinių. Plėšikas Stukas buvo nesurastas.

Buvo kalbama, gal tiesa, gal prasimanymas, kad plėšikas Stukas vėlai vakare užėjęs pas krautuvininką ir paprašęs maisto produktų. Gavęs ėjo lauk neužmokėjęs. Tuomet krautuvininkas pareikalavo sumokėti. Plėšikas atsakęs esąs Stukas ir todėl nemokėsiąs. Žydelis nenusileido ir rėkė, kad čia nėra jokios štukos, mokėk pinigus. Plėšikas atkišo revolverį. Krautuvininkas nugriuvo už prekystalio, o plėšikas dingo nakties tamsoje.

RETĖJANČIOS GRETOS

Kariūnų skaičius nuolat mažėdavo visuose kursuose ir dėl įvairių priežasčių. Drausmingą, stropų ir pažangų moksle kariūną, visai netikėtai, žiūrėk ir paleidžia iš Karo mokyklos. Tokių atsitikimų mokyklos gyvenime būdavo.

Ruošiamojo kurso kariūnas Stepas Lukauskas bėgdamas per lauko kliūtis, per įstrižinį stulpą, po kuriuo buvo gili duobė, paslydo, griuvo duobėn ir išniro iš peties rankos kaulą. Nors ir pasveiko, bet buvo iš Karo ligoninės paleistas dėl netinkamos karo tarnybai sveikatos. Kariūnai, Zenonas Pocius ir Miliušas susirgo pleuritu. Jų likimas buvo toks pat.

Vakarinių patikrinimų metu išgirsdavome: "Įsakymu Karo mokyklai . . . kariūnai, Kazlauskas, Vėjelis, Pabarčius, Mileris, Cibulskis, Zauka . . . paleidžiami iš Karo mokyklos". Vėliau, nauji įsakymai, kitos pavardės: kariūnai, Rimkus, Valančiauskas, Zalunskis, Žemaitis . . ., būdavo nurodomos ir paleidimo priežastys.

Ruošiamasis kursas, tai tik pradžia mokslo. Tačiau vyresniojo kurso kariūnui, paskutinieji metai ir arti tikslo. Daug dirbta, vargta, tačiau, kartais reikia skirtis ir su mokykla ir su draugais.

Karo mokyklą apleido ir mano skyriaus skyrininkas, vyresniojo kurso kariūnas Juozas Grybauskas. Jo vieton buvo paskirtas kariūnas Vaclovas Mackevičius. Tuoj po Kalėdų buvo paleistas vyresniojo kurso kariūnas Žygas.

Po dvidešimt vienerių metų nesimatymo, sutikau savo buvusį skyrininką Juozą Grybauską, bet ne Lietuvoje, o Aschaffenburgo DP stovykloje, Vokietijoje. Toli nuo Lietuvos, svetimoj žemėj. Abudu viens kitą atpažinome, viens kitą į glėbį. Seni laikai, bet nepamirštami. Vėl buvo lemta susitikti kitoje pusėje Atlanto, Bruklyne, Amerikoje. Ir tai buvo paskutinis. Juozas Grybauskas mirė praėjusiais metais, Klevelande.

KPT. ADOLFO AUSTO SUŽEIDIMAS

Išlaikius egzaminus į jaunesnįjį kursą, prasidėjo praktikos darbai. Karo mokykla išvyko į Kalnicos stovyklą, už VII forto, prie Neries. Gyvenome palapinėse. Užsiėmimų programa buvo įvairi ir įdomi: šaudymo pratimai iš šautuvų, sunkiųjų ir lengvųjų kulkosvaidžių, kovos granatų metymas, fortifikacijos darbai, kautynių taktikos pratimai. Be to, sportas, kurio mėgiamiausia šaka: plaukymas, bei maudymasis Neries srauniose bangose.

Kartą, vyresniojo kurso kariūnai vykdė minosvaidžio šaudymo pratimus, kuriems vadovavo kpt. A. Austas. Įvyko nelaimė. Kariūnui Keibai užtaisant minosvaidį, vamzdyje įstrigo mina. Jis paėmęs kastuvėlį, užsikvempė ant vamzdžio ir stūmė miną į lizdą. Šis veiksmas yra klaidingas, neatsargus ir pavojingas gyvybei. Kpt. A. Austas klaidą laiku pastebėjo ir kariūną įspėjo. Kapitonas pats kastuvėliu pradėjo smogti miną. Įvyko šūvis. Mina išlėkdama trenkė į kastuvėlį, kurio kotas sužeidė kpt. A. Austo dešinės rankos delną ir pirštus. Į nelaimės vietą atjojo bataliono vadas mjr. J. Jackus, kapitoną rado sužeistą, krauju paplūdusį. Suteikus pirmą sanitarinę pagalbą, kpt. A. Austas skubiai buvo nuvežtas į Karo ligoninę. Jis ilgai gydėsi. Išleidžiant Karo mokyklos VII karininkų laidą, kpt. A. Austas dar vis nebuvo pasveikęs, jo ranka dar buvo tvarsčiu aprišta.

Netikėtas šūvis įvyko dėl kliūties, kurios nepastebėjo nei kariūnai, nei šaudymo vadovas. Po ankstyvesnio šūvio spyruoklis negrąžino skiltuvo į vietą, dužiklis buvo išsikišęs ir įskėlė miną, nepasiekus jai lizdo guolio.

Kpt. A. Austas I-jo Pasaulinio karo metu tarnavo vokiečių kariuomenėje. Prancūzų-vokiečių fronte jis vadovavo minosvaidžių daliniui, todėl buvo prityręs minosvaidininkas. Kautynėse jis buvo sunkiai sužeistas. Už pasižymėjimus buvo apdovanotas Geležiniu kryžiumi II-ju laipsniu. Karo mokykloje jis dėstė minosvaidžio technikinę dalį, ryšių tarnybą ir vokiečių kalbą. Be to, mokė plaukymą, vadovavo futbolo komandai. Pamokas jis pravesdavo įdomiai. Buvo švelnaus, linksmo būdo, linkęs į humorą. Nedrausmingus kariūnus jis nubausdavo, bet netrukus, baudas nuimdavo, amnestuodavo.

(Bus daugiau)

Nors ir pasidalinę tačiau laimime

Nepriklausomybės karas

Amerikos Nepriklausomybės karą galima pavadinti pilietiniu karu. Suvažiavę 1776 m. į Kontinentinį kongresą, 6 atstovai, iš 13 to meto kolonijų, balsavo prieš atsiskyrimą nuo Anglijos. Šimtai tūkstančių gyventojų buvo priešingi bet kokiam santvarkos pakeitimui. Priešingi buvo New Yorko miestas, Philadelphia, dalis Karolinų, Georgijos ir anglikonų dvasininkai. Kai kurie iš torių (polit. partija) formaliai keikė sukilėlius. Pensilvanijos toris Samuelis Shoemakeris, panašiais kaip kad šių dienų Hanoijaus emisaras, nuvyko į Windsoro pilį ir grįžęs visiems pasakojo, koks tas Anglijos karalius yra puikus žmogus, toks jokiu būdu, negali būti tironu.

Britų kariuomenę lojalistai tada aprūpindavo maistu, kai Wašingtono kariai buvo alkani ir apiplyšę. Jie skleidė padirbtus kontinentinius pinigus, kad silpnintų sukilėlių ekonomiją ir — lapelius, kad patrauktų gyventojus į britų pusę. Prie britų prisijungė apie 50,000 vietinių gyventojų ir 1780 m., kai Washingtonas turėjo nedaugiau kaip 9,000 kareivių, tai britų pulkuose tarnavo apie 8,000 lojalistų. Žinoma, pasibaigus karui jie nepaliko nenubausti. To meto populiarus posakis taip skambėjo: Lojalistas yra žmogus, kurio galva yra Anglijoje, kūnas — Amerikoje, ir kurio nugarą reikia ištaisyti. Mokytojai, daktarai ir pirkliai, kurie pritarė torių principams, gana smarkiai nukentėjo: kai-kurie jų buvo išsmaluoti ir išvolioti plunksnose, o kai kuriems buvo atimta nuosavybė. Daugiau kaip 100,000 lojalistų spruko į Angliją ir į kitus kraštus.

1812 metų karas

Net ir tada, kai anglai buvo išvyti, krašte dar daug pasiliko jų simpatikų. Net 30 metų praslinkus, kai Amerika norėjo anglams neleisti vykdyti amerikiečių laivų užpuolimus, sudrausti trukdymą prekybos su Prancūzija ir sustabdyti Amerikos jūrininkų prievartavimą kovoti prieš Napoleoną, tai Naujosios Anglijos gyventojai aiškiai parodė, jog jie prie šių reikalų nieku neprisidės. Ypač jie buvo nusistatę prieš vidurio Amerikos gyventojus ir pietiečius, pasiryžusius žygiuoti prieš Kanadą, kad atkeršijus anglams. Anglomanai, netik neprisidėjo prie prez. Madisono paskelbtos paskolos pirkimo, bet, priešingai, pradėjo skubiai daryti investacijas Anglijoje.

Tūkstančiai tonų maisto ir kitų medžiagų, reikalingų Welingtono armijai, buvo pristatyta amerikietiškais laivais iš Amerikos uostų. Tuo tarpu, britai degino Wašingtono miestą ir prezidentas buvo priverstas bėgti iš Baltųjų rūmų.

Dėl savo karo prez. Madisonas paliko pajuokos objektu ir pats 1812 m. karas jokių praktiškų laimėjimų nedavė.

Meksikos karas

Panašiu keliu nuėjo ir prezidentas Polkas (1864 m.), nors pabaigoje jis išėjo ir laimėtoju.

Pietiečių spekuliantų, godžių svetimų žemių, paveiktas, jis jieškojo priežasčių kaip užpulti Meksiką. Kilusio karo pasekoje jis nukėlė Amerikos sienas iki Pacifiko. Tačiau Meksikos karas buvo pats nepopuliariausias karas visoje Amerikos istorijoje. Prieš jį buvo nusistatęs visas kraštas. Danielis Weberis net pareikalavo pašalinti prezidentą už įsivėlimą į nereikalingą karą, sukeltą be kongreso sutikimo. Pagal Weberį tas karas buvęs preteksto karas, būk tai, Meksikai atsisakius patenkinti teisėtus Amerikos reikalavimus.

Lincolnas kongrese įteikė savo garsųjį "Vietos reikalavimą", reikalaudamas vyriausybę parodyti vietą, kur Meksika, anot prez. Polko, praliejo amerikiečių kraują ant Amerikos teritorijos?

To meto žymiausias intelektualas Ralfas Waldo Emersonas pareiškė, kad Amerika Meksiką nugalės, bet įvyks taip kaip su tuo žmogumi, arseniką prarijusiu — pati nusinuodys.

Pilietinis karas

Nedaug laiko praėjus, Linkolnas, buvęs didžiausias taikos apaštalas, virto šalininkas ginkluoto pasipriešinimo, privedusio prie pilietinio karo.

Karo priešininkai — šiauriečiai — sušaukė Springfielde, Ill. masinį mitingą, su šūkiu, kad tolesnis karo propagavimas veda prie konstitucijos ir valdžios sunaikinimo.

Abiejose kariaujančiose pusėse įsisteigė slaptos organizacijos. Pietiečiai, slaptai pritarę unijai, pasivadino Amerikos herojais. Tuo pat metu, šiauriečiai, rinkę žmones Konfederacijai ir ginklavę Linkolno priešus, pasivadino Auksinio Rato riteriais. Šiaurės spauda buvo ištisai kritiška karui. Demokratas iš Laconijos, N.H., nuėjo taip toli, kad pareikalavo panaikinti konstituciją, ir atsikratyti Linkolnu, kad demokratinės šiaurės valstybės galėtų susijungti su demokratinėmis pietų valstybėmis, bet ne skaldytųsi ir naikintų kraštą, dėl grupelės fanatiškų hipokritų, kalbančių apie kažkokią negrų doktriną.

Tuo metu Ohio, Illinois ir Indianoje karo priešininkai buvo toki atviri, kad gen. E. Burnside išleido viešą įsakymą, jog priešų simpatikai daugiau nebebus toleruojami.

Ohio kongresmanas Vallandigham į tą įsakymą nekreipė jokio dėmesio ir savo kalboje nukreiptoje "Karaliui Linkolnui", visus balsu šaukė: "Pralaimėjimai, skolos, mokesčiai, lavonai tai tavo karo trofėjai. Be reikalo mes patikėjome tau iždą, o kareiviai savo gyvybes. Unijai šitas karas yra pats kruviniausias pralaimėjimas! Kokius laimėjimus mes turėjome? Į šį klausimą lai atsako Fredericksburgo ir Vicksburgo mūšių laukų lavonai!..."

Kongresmanas buvo suimtas ir nubaustas už nelojalumą. Prieš uždarant jį kalėjiman, Linkolnas bausmę sušvelnino — ištrėmė į Pietus! Tačiau, tūkstančiai kitų, priešingų karui, buvo suimti.

Naujų karių verbavimas buvo pats didžiausias Linkolno galvosūkis. 1863 m. buvo išleistas įsakymas, kad visi vyrai tarp 20 ir 45 metų amžiaus privalo registruotis. Keturiose iš septynių vid. vakarų valstybių prasidėjo ginkluotas pasipriešinimas bet kokiai registracijai. Kentukio valst. mobilizacinė komisija turėjo būti saugoma stiprių ginkluotų sargybų. Ohio valst. pašauktieji degino registracijos korteles ir sudaužė traukimo dėžes. Kai New Yorke buvo ištrauktos pirmosios šaukiamųjų į kariuomenę pavardės, prasidėjo visuotinas sukilimas. Policijos vadas buvo sumuštas ir už plaukų valkiojamas gatvėmis ir voliojamas po arklių "obuolius"... Sukilimui numalšinti turėjo būti iššaukti kareiviai, milicija ir vietiniai jūrininkai.

Ispanų—Amerikiečių karas

Mobilizacinės problemos, kare su Ispanais 1898 m., prezidentas McKinley neturėjo, nes savanoriai tūkstančiais veržėsi į armiją. Turtingieji karui padovanojo savo jachtas ir apginklavo ištisus pulkus, norėdami gelbėti Kubos revoliucionierius, išbuvusius dešimtmečius ispanų priespaudoje. Karą nepaprastai rėmė Pulitzerio ir Hearsto spaudos imperijos, o taip pat, laiškai iš viso krašto.

Tik karui pasibaigus, kai Kuba buvo jau išlaisvinta ir kai Amerika pasiėmė sau Filipinus, daugumos sąžinė atbudo. Bostone įsikūrė Antiimperialistinė Lyga, kurios vadais ir kūrėjais buvo Groveris Clevelandas ir Andrew

Politika, civilizacija ir taika

Beveik prieš šimtmetį, kai Vakarų politikai visiškai pasitikėjo besivystančia civilizacija ir žmonijos gerbūvio didėjimą matė greitoje civilizacijos plėtroje, amerikietis Henry Adams, kuris tuo metu buvo amerikiečių užsienio tarnyboje, pareiškė, kad pusės šimtmečio bėgyje, civilizacija ir technologija išsivystys tiek, kad pagamins kosminius ginklus, prieš kuriuos vyriausybės neįstengs pasipriešinti, bus priverstos sutikti su bendrų įstatymų laužymu ir taip civilizacija bus sužlugdyta.

Praėjus virš pusės šimtmečio nuo ano pareiškimo, Amerikos Atstovų Rūmų, pritaikomųjų mokslų, išradimų ir pritaikymų poskyris savo metiniam pranešime pareiškė: "Mokslas ir technologija esamą gamtoje jautrią pusiausvyrą veda į žmogaus žemėje sukurtos civilizacijos sunaikinimą ir viso žemės paviršiaus pavertimą dykuma, kuri prilygtų esančiai mėnulyje." Toliau samprotavimai dėstomi, kad mokslas ir technologija silpnina balansą tarp deguonies - anglies dvideginio sistemos, nuo kurios priklauso visa žemėje esanti gyvybė. Esą, atėjęs laikas vyriausybei rasti priemones technologiją pakreipti naudinga žmonijai kryptimi, bet ne jos sunaikinimui. Be abejo, šis pranešimas beveik patvirtino blogiausią atvejį, ko mokslininkai ir inžinieriai labiausiai bijojo. Tai buvo prieš 50 su virš metų įvykęs Pirmasis pasaulinis karas.

1919 m. anglas, medicinos mokslininkas ir anuo metu pasireiškęs žymus praktikas Sir William Osler, savo invokacinėje kalboje Oxfordo universitete, tema — "Senasis humanizmas ir naujasis mokslas", klausytojus įspėjo apie galimą mokslo įsivėlimo į religinius reikalus pavojų.

Humanistai neturi pakankamai mokslinių žinių, o mokslininkams trūksta humanizmo. — "Humanistai moko apie nemirtingą gyvenimą... mirtį, kuri atneša gyvenimą... ne vakar dienos, ne ryt dienos, bet kuris visą laiką buvo..." Kalbos pabaigoje jis pabrėžė, kad žmonijos išsigelbėjimas glūdi mokslo ir religijos glaudžiame bendradarbiavime — susijungime.

Berods 1962 metais The New York Times knygų apžvalgoje C.P. Snow yra pareiškęs, kad vakariečių politikų sprendimai paskutinio pusšimtmečio laikotarpyje beveik išimtinai buvo klaidingi. Atrodo, tai yra griežtas ir neatsakingas pasisakymas, skaitantis su aplinkybėmis kurios galėjo būti slaptos, labai mažai kam žinomos, supusios diplomatų sprendimus, vargu ar būtų galima objektyviai įvertinti C. P. Snow pasisakymą. (Izraelio - Arabų konfliktas būtų pasireiškęs visai kitoje šviesoje jei sovietai nebūtų paskleidę eilę falsifikuotų informacijų.) Net ir šių dienų diplomatai turi visupusišką teisę pasilaikyti tik sau įvairių dokumentų turinį, neišleidžiant į viešumą ką vienokis ar kitokis susitarimas sako. Ir, vis dėlto, negalima nuslėpti, kad minėto laikotarpio politika turėjo neigiamos įtakos Vakarų krikščionybei, kokią mes šiandien turime. Bene ryškiausias pavyzdys tai civilizacijos laimėjimas išvystant oro jėgas su kulminaciniu punktu Hirošimoje, kuris Vakarų civilizacijai uždėjo neabejotiną antspaudą. Abiejų pasaulinių karų paliaubose, daugumas Vakarų politikos vadų negalėjo paaiškinti savųjų klaidų. Tradicijose išaugusio kario akimis žiūrint, visos teisės ir atsakomybė politiniuose sprendimuose priklauso civilinei valdžiai. Kas

---

Carnegie. Ji turėjo apie pusę milijono narių. Kai amerikiečiai pradėjo kovoti prieš filipiniečių išsilaisvinimo armiją, Lyga pradėjo protestuoti ir pareikalavo sustabdyti karo veiksmus.

Kelioms savaitėms praslinkus prezidentas McKinley buvo vėl perrinktas. Nors ir nustebinta perrinkimu, tauta, tačiau, giliai širdyse džiaugėsi, nes amerikiečiams pavyko padidinti savo užjūrines nuosavybes svetimomis žemėmis...

Pasauliniai karai

Kad reikia būti antiimperialistu, tų karų metu niekas ir nepagalvojo.

Pirmajam Pas. karui prasidėjus su vokiečiais, prez. Wilsonas pasirašė špionažo aktą. Nežiūrint jo labai liberalių pažiūrų, jis rado reikalinga teisiniai sutramdyti karo su Vokietija priešininkus. Socialistų partija išėjo prieš Wilsoną ir jo planuojamą karą, in corpore. Apie 1500 partijos narių, kartu su jų prezidentiniu kandidatu V. Debs, buvo pasodinti į kalėjimą. Debs patarinėjo nestoti į kariuomenę, o pačioje kariuomenėje stengėsi plėsti nepasitenkinimą. Tačiau tas turėjo mažai įtakos. Nors Wilsonas rinkimus buvo laimėjęs šūkiu: "Jis neįvėlė Ameriką į karą!", savo nuomonės pakeitimu, jis savo prestižui daug nepakenkė. Nežiūrint Wilsono visos propagandos, karo priešininkų ir kritikų buvo nepaprastai daug. Provokiškieji paskelbė šūkį: "Wilsonas yra geriausias prezidentas, kokį Anglija yra turėjusi!"

Japonams užpuolus Pearl Harborą, Antrojo Pas. karo priešininkų daug nebuvo. Paskutinis jų pasipriešinimas žlugo su tiesiogine priešo ataka. Gėdingas rusų-vokiečių paktas netrukus buvo laikomas įvykęs tolimoje praeityje. Amerikos komunistai atvirai pradėjo šaukti į kovą prieš Hitlerį. Amerikiečiai japonai tapo labai bjauriu būdu suvaryti į koncentracijos stovyklas — "saugumo dėliai". Priedo — buvo suimta grupelė senai žinomų nacių veikėjų.

Korėjos karas

Nebuvo didelės opozicijos nei prezidentui Trumanui, pasiuntusiam Amerikos kariuomenės dalis JTO žinioje į Korėją — "policinei akcijai". Karo nuovargio nesijautė ligi į karą neįsitraukė kiniečiai "savanoriai". Tada tik prasidėjo kritika ir rimtos diskusijos dėl Amerikos vaidmens tame kare.

Artėjant 1952 m. rinkimams, respublikonai savo kritiką telkė prieš Trumaną daugiausia dėl karo vedimo būdo. Senatorius Taftas, kalbėdamas senate, pareiškė, kad dabar, kai tūkstančiai amerikiečių yra žudomi kiniečių armijų, gal būtų jau laikas prisipažinti, kad kariaujame. J. Martinas, respublikonų lyderis, pareiškė, jei amerikiečiai kariai yra pasiųsti Korėjon ne tam kad pergalėtų, tai vyriausybė turi būti patraukta atsakomybėn už tūkstančių amerikiečių žuvimą. Prie Trumano kritikų prisidėjo ir, iš pareigų atleistas gen. Mc Arthuras. Pagaliau, tauta balsavo už gen. Eisenhowerį, kuris, jei išrinktas, pažadėjo pats nuvykti į Korėją ir sutvarkyti tą betvarkę.

Žinoma, bet kuriam prezidentui yra svarbiausia padaryti taiką. Tačiau keliai į taiką yra įvairūs. Demokratinė tolerancija nesutikti su vyriausybės vedama linija dar niekad, tačiau, nėra sutrukdžiusi Amerikai laimėti vedamus karus.

Nepersenai prez. Johnsonas įspėjo Hanojų, kad vietiniai protestai Amerikoje nebūtų priešo suprasti kaip reikalavimas, kad Amerikos armijos sudėtų ginklus ir pasiduotų priešui.

(Iš Time 1967, spalio 6 d.,
paruošė V. Č.

Norėčiau žinoti...

Kas gi mūsų nenori galimai daugiau žinoti. Jau 2 ar 3-jų metų vaikutis užberia tave įvairiausiais gyvenimiškais klausimais, — tik spėk atsakyti ar išaiškinti. O paaugę mes norime dar daugiau žinoti, ypač jei siekiame mokslo ir pasirenkame kurią nors iš daugelio mokslo sričių. Ir niekuomet negali nustoti norėti ko daugiau žinoti, nors ir pasentum, ir šimto metų sulauktum. Niekas nesugeba visko žinoti. Nors, kartais pasitaiko ir fenomenų. Apie prof. A. Voldemarą sakydavo, kad jis esąs vaikščiojanti "didžioji enciklopedija".

Bet kaip yra su tautos organizuotumu, su jos visuomenės santvarka, su socialine struktūra ir su tuos visus santykius reguliuojančia vyriausybės politika? Čia tai mes dažnai atsiduriame lyg kokio mažo vaikučio vaidmeny su savo nesibaigiančia "kodėl" klausimų eile.

Neskaitlingi JAV pirmykščių gyventojų indėnų tūkstančiai privalo gyventi rezervatuose, sakytum, lyg kokiuose kalėjimuose (ar getuose), ir jie ten skurdžiai gyvena, gal net kaikuomet badauja. O milijonai bušelių kviečių ir kitų maisto gaminių siunčiama į tolimą Azijos Indiją ten badaujančių šelpti. Tai kodėl gi, pirmon eilėn, nepasirūpinama savais indėnais, tikrais JAV piliečiais? Jei primygtinai ir net perdėtai rūpinasi pagerinti JAV negrų būklę, tai kodėl diskriminuojami (ir pamirštami) indėnai?

O žiūrėkite, tie patys angliškai kalbantieji (Anglijoje) tiek susirūpinę juodukais Rodezijoje, kad net per Jungt. Tautas paskelbė Rodezijos prekių boikotą, kurį vykdo ne taip išverstrankoviškai, kaip kad JAV vyriausybė elgiasi su Kubos boikotu. Be to D. Britanija norėtų, kad į Rodezijos valdžią būtų įsileista kai kurių srovių asmens, pav., tokie liberalai (ir "išrinktos" tautos atstovai), kaip Mr. Wilensky. Atstovaujantis JAV J. Tautose Goldbergas buvo tuoj įgaliotas pritarti tam boikotui; gi pasiaiškinti Rodezijos Jan Smitho vyriausybei visai nebuvo leista.

Ar ne juokinga, jei nebūtų liūdna ir traginga, rūpintis ir kariauti su besiskverbiančiu komunizmu už 8000 mylių Vietname, pamirštant už 90 mylių nuo Floridos Kubą, tą komunizmo, siaubingai iki dantų apginkluotą, prietiltį. Norėčiau žinoti, kodėl JAV, neva blokuojančios šią salą, leidžia nevaržomai visų valstybių laivams plaukti į Kubą ir ją ekonominiai ir militariniai stiprinti. Netgi kubiečiai patriotai, pasiryžę puldinėt Kubą, Amerkos (ir Anglijos) išvaikomi, ar net kalinami. Reiškia, viena ranka Kubai grasoma, o kita pagelbstima.

O tas Vietnamas, tai jau nusibodo ir linksniuoti. Su Sovietais norima ne tik bendrauti, bet dargi jiems visokeriopai pagelbėti, išplečiant su jais prekybą ir juos krediuojant. Sakoma, Sovietai net mielai grąžintų tam tikrą sumą (gal (800 milijonų) už lend-lease II Pas. kare gautus ginklus ir visą kitą, jei JAV suteiktų jiems kelius milijardus dolerių kredito. Gi Sovietų nenutrūkstama eilė laivų, su moderniais ginklais, "savanoriais" instruktoriais ir įvairia karo medžiaga, plaukia daugiausia iš Juodųjų jūrų Odesos į Š. Vietnamo uostą Haiphongą, arba ir gelžkeliais per Kiniją. Tie ginklai padeda žudyti Amerikos jaunuolius, kariaujančius P. Vietname.

Norėčiau žinoti, kokios rūšies čia politika? Atrodo, kad "be rabino" tokio klausimo tikrai neišspręsčiau. Amerikos pramonės klestėjimas (nes daug ginklų ir kitokių medžiagų reikalauja Vietnamas) apmokamas žuvusių karių ir karo invalidų krauju. Norėčiau žinoti, kaip jaučiasi tos amerikiečių šeimos, kurių sūnūs, broliai ar tėvai guldo galvas, arba sužalojami P. Vietnamo džunglėse? Lengva pasakyti, kad iš tų, sakykim, 50,000 ten mūsiškių sužeistųjų, — 95% pagydomi. Bet yra labai menkas malonumas, jei tau, pav., vieton nutrauktos kojos ar rankos įstato protezą. Norėčiau žinoti, koks tai karas be karo paskelbimo; koks tai karas, kuriame nesiekiama pergalės? "Išminčių" mokslas atsakytų: "buržujus buržujų" muša, o "mes" stebime ir esame tikri, kad pasaulį tik "mes vieni" valdysime. Ir tai ne tuščios "išminčių" tautos svajonės. Norėčiau žinoti, kodėl taip tiesiog maldaujama Š. Vietnamo, kad jis pradėtų taikos derybas, nors kiekvienas netgi ne politikas žino, kad komunistai sutarčių nesilaiko, o jas visuomet sulaužo? Pasirodo, kad tik laisvojo pasaulio partneris yra sutarčių varžomas, bet ne komunistas.

Norėčiau, pagaliau, žinoti, kodėl taip aistringai buvo siekiama išlaisvinti Afrikos gyventojus, kurių daugelis dar tebegyvena primityvių genčių gyvenimą ir neturi minimalinių sąlygų kurti valstybinį gyvenimą? O tuo tarpu vidurio ir rytų Europos kultūringos valstybės, jų tarpe smurtu pavergtos Pabaltijo valstybės, štai, jau virš 25 metų kenčia dar pasaulio istorijoje negirdėtą priespaudą, o vadinamos laisvosios valstybės, ypač JAV, pasitenkina tik patetišku konstatavimu, kad smurtas nepripažįstamas. Tačiau, su tuo smurtininku bendraujama ir nei žingsnio nedaroma, kad tą smurtininką nors bent viešai pasmerkti. Norėčiau žinoti, kas tai yra pasaulinis sąmokslas ir kas tai yra laisvės išdavystė? Nejaugi žodis "politika" yra vartojamas tik tam, kad pridengtų melą ir apgaulę.

K. Č.

---

liečia karinius sprendimus, tai minėtam kariui kyla vienintėlė baimė, kad visos teisės nebūtų perimtos vienosna rankosna, politikų, esančių valdžioje.

1920 metais pasirodymas ore pirmojo naikintuvo — bombonešio buvo ilgo darbo išdava civilių mokslininkų ir pramonininkų — civilizacijos laimėjimas. Ir šiandien pavyzdžiu gali būti Amerika, kur privati iniciatyva, civilizacijos pažangos vardan, kario rankosna davė geriausius ginklus. Ir, vis dėlto, nežiūrint Vakarų didelių laimėjimų išradimuose ir technologijoje, nežiūrint Amerikos geros strateginės padėties tarp Rytų ir Vakarų — Afro - Eurazijos vandenynuose, nežiūrint iškilaus pajėgumo militariniai, ekonominiai, technologiniai, politiniai, kultūriniai ir ideologiniai, nežiūrint ypatingai iškilios Amerikos pramonės, nežiūrint Amerikos pirmavimo pasaulinėje scenoje, Amerikai nepavyko išlaikyti taikos, ar išsaugoti dvasines ir fizines vertybes ir daugelio amerikiečių gyvybių.

Akivaizdoje šitokio kolosališko nepasisekimo, atsakomybė turi gulti ant tokių valstybės vyrų pečių, kurie pasirodė pasirengę, norinti ir galį pasiaukoti prinicipams politiniuose sprendimuose. Tas ypatingai pabrėžtina tiems, kurie su pamėgimu planuoja ir tvarko, taip vadinamus, "apribotus karus". Kai šitie karai nusitęsia metais, tada asmenys, laikantieji valstybės vairą savo rankose, privalo skaitytis su tuolaikinio gyvenimo realiais faktais, nepasikliaunant karu, nežiūrint ar jis būtų vedamas toli ar arti savojo krašto, nebent būtų apskaičiuota pravesti jį pagal praeityje įrodytus principus, vadovaujantis karybos dėsniais ir tarptautiniais įstatymais.

Jei dar pridėti politikų padarytus mūsų krašto sąskaiton sprendimus, kuriuos kiekvienas iš mūsų gerai žinome, tai anas Mr. C. P. Snow pasakymas, atrodo, nebus nuo tiesos nuklydęs.

B. B.

Karinis parengimas karų įtakoje

Vietname įgyti kautynių patyrimai turi įtakos į veiksmuose dalyvaujančių ir stebėtojų ginklavimą, taktiką ir organizaciją. Pirmoje eilėje, tektų atsižvelgti kokiai ginklų rūšiai tenka pirminis vaidmuo. Vietname pagrindiniam vaidmenyje išryškėjo žemės jėgos. Amerikiečiai, dalyvaudami įvairiuose karuose (I ir II Pasauliniai karai, 1950 Korėjoje, 1958 Lebanone, 1965 m. Dominikonų Resp. ir dabar Vietname) veikdavo drauge su kitų kraštų skirtingai ginkluotom ir apmokytom kariuomenėm ir vadais. Suprantama, kad karo veiksmų derinimas būdavo problematiškas, ir turėdavo neigiamos įtakos rezultatams. Skirtingos karo veiksmų vietovių charakteristikos — lygumos, kalnai, miškai, ežerai, upės, džiunglės, dykumos, apgyventos vietovės, miestai, pramonė (sunkioji ir lengvoji), žemės ūkis ir t.t., reikalauja tiek iš pavienio kovotojo, tiek iš vadų, skirtingo apmokymo ir atitinkamo veiksmų pritaikymo. Klausevitz'as yra pasakęs: pirmoje eilėje, ir svarbiausias sprendimas, tiek civilinės valdžios, tiek karo vadų, yra — kaip perorganizuoti visas priemones ir veiksmus pagal iškilusio konflikto reikalavimus, įskaitant: vietovę, atstumus, klimatą, gyventojus su jų kultūra, civilizacija, krašto politinę ir ekonominę bei socialinę santvarką. Nėra prasmės rengti karines jėgas aplinkybėms, kurios numatytame karo veiksmų teatre visai neegzistuoja.

Pagrindiniai karinių jėgų parengimo klausimai turėtų būti:

1) Kaip karinės jėgos turėtų kautynėse veikti? Atsakymas nustatys pagrindinę doktriną ir bendras kryptis būsimoms operacijoms ir su jomis surištais visais kitais veiksmais.

2) Kaip karinės jėgos turėtų būti apginkluotos ir aprūpintos? Atsakymas nustatys medžiaginius aprūpinimus, technologinius reikalavimus, gamybos ir išteklių organizavimą, reikalingą laiką numatytos programos išpildymui.

3) Kaip ginkluotos jėgos turėtų būti organizuotos? Atsakymas nurodys, kaip organizuoti ir apmokyti kovotojus vartoti atitinkamus ginklus ir pagalbines priemones, nustatyti vienetų dydį.

Suprantama, nei vienas iš tų atsakymų neduos pastovaus, galutinio atsakymo. Technologijos pažanga ir besikeičiančios tarptautinės situacijos, pareikalaus nuolatinio stebėjimo ir naujų sprendimų kaip anuos tris klausimus pertvarkyti.

Visa parengimo programa turi būti skirstoma į periodus, numatant bent 5 metus pirmyn, skaitantis su buvusiomis aplinkybėmis (įgyti patyrimai ir galimi pasikartojimai), esamom (nauji patyrimai ir jų palyginimas— išvados, duoti atsakymus jau pastatytiems reikalavimams), ir būsimomis (pramatyti kuria linkme, kaip ir kiek gali vystytis technologija ir tarptautinės situacijos, kad parengtų ir nukreiptų doktrinas, medžiagas ir karinių jėgų organizaciją).

Karinių jėgų pertvarkymas taikos metu, pareikalauja didelių pastangų, nes tam nėra apčiuopiamos priežasties (reikia pereiti daug institucijų ir įtikinėti iki bet koks pakeitimas būtų patvirtintas. Prisiminkim mūsų nepriklausomo laikotarpio stagnacinę krašto gynybos formą — brangus ir betikslis krašto ginkluotų jėgų sutelktas kareivinėse laikymas. Tai didelių ir turtingų valstybių metodas, kurį mūsų kraštas pasisavino pirmaisiais nepriklausomybės metais ir visą likusį laikotarpį nepajėgė persiorganizuoti pagal esamus ir ryškiai besivystančius netolimos ateities reikalavimus).

Vietnamo konfliktas padiktavo reikalingumą kai kurias veiksmų sritis ypatingai išryškinti ir pritaikinti išskirtinom aplinkybėm — tai mažų junginių, iki kovotojo veikimo prieš partizanus džiunglėse, sunkiose klimato ir gamtos sąlygose (sekimas, žvalgymas, prisitaikymas prie vietos, pilnas išnaudojimas individualių ginklų ir net mokėjimas kautis be ginklų — kumštis, akmuo, medžio šaka; mokėti pakelti drėgną 120° F ir daugiau siekiantį karštį ir t.t.). Atsirado reikalas mokytis svetimą kalbą, vietos papročius, parengti kadrą apmokymui ir vadovavimui kitų kariuomenių dalinių (kariniai patarėjai).

II pasaulinio ir Korėjos karuose civiliniai pasitraukdavo, arba būdavo evakuojami iš kautynių zonos ir buvo nesiskaitoma su vietos civiline administracija. Vietname, priešingai — pirmoje eilėje stengiamasi sudaryti sąlytį su vietos gyventojais ir įgyti jų palankumą. Šiuose veiksmuose negalima laikyti vietą užimta tik pereinant ją ginkluotoms jėgoms. Vien tik taktinis kautynių laimėjimas, be likusių vietoje gyventojų palankumo, dažnai yra betikslis, nes atsiranda antras frontas užnugaryje iš ginkluotų gyventojų, nuostolingesnis, veikiantis į silpnai apsaugotas tiekimo voras, ryšio ir tiekimo centrus, vadovietes ir karines bazes.

Labai svarbu būti gerai pasiruošus taktiniai, turėt gerą pritaikytą ginklavimą, bet šiam kare tolygiai svarbu pasirengti ir veikti psichologiniai, politiniai, ekonominiai. Nuo šių faktorių priklauso taktiniai veiksmai ir jų pobūdis bei pasisekimas.

Aviacijos pritaikymas taikinių suradimui ir koregavimui artilerijos ugnies, bei pėstininkų veiksmų, permetimas mažų pėstininkų dalinių taktiniams veiksmams ir sustiprinimui (helikopteriais) dar niekur taip plačiai nebuvo pavartota. Pirmoji kavalerijos divizija Vietname betarpėje žinioje turi 434 helikopterius ir Piper Cub tipo lėktuvus. Jų pagalba ji gali veikti bet kur, bet kokioje sudėtyje ir bet kokiu metu — išskyrus audras ir stiprų lietų. Tos rūšies aviacija dabar, tai buvusių karų arklys, ar vėliau atsiradęs automobilis, kurie perkeldavo kovotoją iš vietos į vietą.

Infra raudonų spindulių pagalba nakties kautynėse, plačiai išvystytas radaro panaudojimas surasti priešą ir sekti jo judėsius jau virto neatskiriama kovotojo ginklavimo dalimi Vietnamo veiksmuose.

Žvelgiant į individualų kovotoją, nenusimato ateičiai jokių palengvėjimų; priešingai, reikalavimai didėja — individas, kuris turi susitikti akis į akį priešą ir su juo kautis, šiandieną ir rytoj turi būti ir fiziniai ir intelektualiai stipresnis negu buvo vakar. Individuali iniciatyva, pasišventimas, ambicija, energingumas, atsakomybės pilnutinis supratimas ideologijos, dėl kurios rizikuojama sava gyvybė ir artimųjų bei krašto likimas, meistriškas sugebėjimas valdyti ir panaudoti visas techniškas priemones pagal aplinkybių diktuojamus reikalavimus— tai nūdieninio kovotojo—kario būdingos savybės. Su didėjančiu priešo pasirengimu ir besivystančia technika, didės ir reikalavimai individualiam kovotojui.

B. B.

— — —

— — —

Uolūs lietuviškos veiklos puoselėtojai, šauliai Lidija ir Vladas Mingėlos, atšventė 30-ties metų vedybinio gyvenimo sukaktį. Sveikiname.

Redaguoja —
Š. P. Petrušaitis
1561 Holmes Ave.,
Racine, Wisc.

LAISVĖS KOVOS METAI

Lietuvių tautos istorija gausi įvykiais, rodančiais, kad mūsų protėviai vedė sunkias kovas dėl savarankiškumo ir laisvės. Daug garbingų žygių atlikta, daug kraujo pralieta, daug džiaugsmo ir liūdesio patirta. Lietuva, apsupta gausesnių ir galingesnių kaimynų per šimtmečius atsispyrė jų spaudimui ir tik tuomet, kai bajorija prarado savąjį būdą ir tautines dorybes svetimajam stabui, pateko į dvasinę lenkų ir fizinę rusų vergiją.

Prieš 50 metų per aukas ir pasišventimą atgavome nepriklausomybę, kuria neteko ilgai džiaugtis, bet kuri paliko neišdildomą tikėjimą laisve ir norą būti laisvais.

Tiesa, kad Lietuvoje laisvė tik laikinai užgniaužta. Tačiau, taip pat tiesa, kad laisvė nedaloma ir nepakeičiama. Tie, kurie jos siekia, dėl jos aukojasi ir nenuleidžia rankų pavojuose, ją laimės. Anksčiau ar vėliau laisvė grįš į Nemuno šalį. Mus, gi, ragina pareiga rikiuotis į tų pirmūnų eiles, kurios ateina iš amžių glūdumos ir tęsiasi nenutrūkstančia grandine į ateitį, kurioms Lietuvos laisvė buvo šventas reikalas.

DIEVE, STIPRINK KENČIANČIĄ LIETUVĄ . . .

(š. inž. Vytauto Galvydžio sveikinimo žodis IV-jam LŠST Visuotinam Atstovų Suvažiavimui)

Sveikinu seses ir brolius šaulius Kanados ir JAV LFB vardu ir linkiu šio suvažiavimo metu šalia organizacinių reikalų svarstymo pažvelgti į dabartinio laikotarpio šauliams statomas pareigas ir jų atlikimą.

Prieš įsijungdamas į rezistencinį LFB eilėse veikimą, dar esant Lietuvai nepriklausomai, esu davęs Utenoje šauliską priesaiką, kurią pirmosios bolševikų okupacijos metu teko patvirtinti virš 10 mėn. kalinio dalia ir, iki šios dienos tebesitęsiančioje, prieš Lietuvos okupantus aktyvioje rezistencijoje. Esu pilnateisis šaulys ir Šaulių S-ga yra mano organizacija, todėl jaučiu pareigą pasidalinti kaikuriomis mintimis su jumis.

Šaulio pirminis tikslas yra ginti Lietuvą nuo priešų ginklu ir kitomis priemonėmis. Mūsų tautos istorija yra liudininkė šaulių įnašo į Lietuvos Nepriklausomybės kovas, 1941 metų tautos sukilimą ir partizanines grumtynes su okupantais po II-jo Pasaulinio karo. Dabartinės dienos uždavinių Lietuvai atlikimo istorija esame mes patys. Todėl istorija bus mūsų teisėja.

Nevienas iš jūsų, kaip ir aš pats, esame girdėję tam tikrų nemalonių priekaištų mūsų adresu: mėgstą uniformas ir medalius, neturį savo veiklai pagrindo, nes su šautuvėliu tėvynės neišlaisvinsią.

Tai čia primenu tam, kad tikrovės kontrastas išryškintų esamą padėtį. Esame kovos organizacija, turime tradicijas ir garbingą praeitį. To neišsižadėsime. Tiesa, karinis organizacijos pobūdis nėra atsakymas į šios dienos mums keliamas problemas. Bet dar didesnė tiesa, kad šauliai išsiskiria iš kitų lietuviškų organizacijų savo narių idealistiniu nusiteikimu ir tyru, tėvynės meile persunktu, patriotizmu, uoliu pareigų atlikimu ir pasiaukojimu. Tai ir yra šiadien mūsų organizacijos esminė žymė.

Šauliai, pasitraukę iš tėvynės, nepasitraukė iš kovos lauko dėl tautos laisvės. Ne vien ginklu yra kovojama su priešu. Šiuo metu Lietuvos okupantas daugiau bijo sąmoningo lietuvio patrioto, negu kad su pabūklu apsiginklavusio kario.

Tam jis kuria ir skleidžia įvairius mitus laisvame pasaulyje gyvenančių lietuvių tarpe, norėdamas užliūliuoti lietuvio sąmonės ir pareigų pajutimą savo tautai. Štai jų visa eilė:

. . ."Lietuvoje dabar lietuvių kultūra klęsti, LTSR statusas yra Lietuvai naudingas. Negalvokite apie jokias nepriklausomybes, Amerika dėl jūsų neis kariauti, Lietuva užmiršta, tik jūs sapnuojate vakarykščius sapnus. Jūs ir patys veiksnius ir vaduotojus jau pajuokiate, neeidami į susirinkimus, neaukodami. Jūs ir gerai darote. Geriau daugiau pinigų užsidirbkite ir lankykite gimtąjį kraštą. Tik Lietuvoje gyveną lietuviai turi teisę atstovauti Lietuvą, o ne jūs atplaišos. Partizanų kovos buvo beprasmis kraujo praliejimas. Jūsų jaunimas su LT SR, su pažanga su realizmu, jie gyvenamą momentą geriau supranta. Jūs mirštanti sentimentalistai . . ." ir t.t.

Sesės ir broliai šauliai, būkime atviri, ar kartais mes su tais teigimais nepradedame sutikti? Tų mitų atmetimas ir sklaidymas yra dalis mūsų kovos baro. Turime su jais kovoti, aiškintis, informuoti, būti budriais ir sąmoningais. Susiklausymo, drausmės ir vienybės kelias yra apkasai, kuriuose turime ginti savo brangią tėvynę. Mūsų užduotis yra didelė, pašvenčiant savo gyvenimą ir šio laisvo krašto sąlygas Lietuvos laisvei.

Tikiu, kad šiame suvažiavime mes pažvelgsime į save ir visi bendrai pasvarstysime, kaip dirbant geriau vykdyti šauliškąją priesaiką. Kanados ir JAV LFB savo rezistencine veikla, kaip ir kiti lietuvių gyvi rezistentai ir patriotiniai susibūrimai, prie jūsų planų prisidės, kad sutartinai galėtume geriau atlikti savas pareigas savąjai tėvynei. Dieve, stiprink kenčiančią Lietuvą ir duok mums jėgų ir išminties bendroje kovoje už laisvą lietuvį laisvame krašte.

Lietuvos kariuomenės atkūrimo minėjimas Toronte. Prie tribūnos kalba Lietuvos generalinis konsulas Kanadoje dr. J. Žmuidzinas.
Foto S. Dapkaus

LIETUVOS KARIUOMENĖS ATKŪRIMO MINĖJIMAS TORONTE

įvyko lapkričio 26 d., pradedant lietuvių R-katalikų ir evang. parapijų bažnyčiose 11 val. pamaldomis su pritaikytais pamokslais ir dalyvaujant organizacijoms su vėliavomis; Prisikėlimo bažnyčioj savanorių-kūrėjų ir skautų tuntams, o šv. Jono bažn. — V. Pūtvio kuopos šauliams ir svečiams iš Čikagos, jūrų šauliams.

4 val. vakare, Prisikėlimo parapijos salėje įvyko minėjimas, kurį atidarė šaulių kuop. p-kas St. Jokubaitis, pakviesdamas dalyvius atsistoti vėliavas įnešant. Įneštos organizacijų vėliavos sustojo scenoje, abipus pusračiu prie paminklo Nežinomam Kariui. Be dalyvavusių pamaldose org. vėliavų, dalyvavo ir mums draugingų tautų, estų ir latvių, karo veteranų organizacijų vėliavos su palydomis.

Nuskambėjus Kanados himno "O Canada" garsams, palinkus vėliavoms, buvo pagerbti žuvę už Tėvynės laisvę karžygiai, skambant giesmei "Marija, Marija".

Po invokacijos, kurią skaitė kun. Žilinskas, evang. parap. klebonas, sekė Liet. Generalinio konsulo Kanadai dr. J. Žmuidzino kalba. Trumpai apžvelgęs Nepriklausomybės kovų ir laisvo gyvenimo laikotarpius, jis baigė iškeldamas dvasinio ginklo pranašumą ir ragindamas tautiečius galimai daugiau naudoti tą ginklą Tėvynės laisvei ir nepriklausomybei atkovoti.

Toliau sekė sveikinimas anglų kalba — Baltic Veteran Corps p-ko estų kpt. M. Randla. Paskutinis sveikino KLB Toronto apylinkės p-kas A. Balčiūnas — savanorius-kūrėjus, karius, šaulius ir partizanus. Po sveikinimų buvo pristatyti publikai garbingieji svečiai. Išnešus vėliavas, sekė A. Sutkaičio originali paskaita. Originali tuo, kad buvo skaityta eiliuotai ir, kaipo tokia, klausytojams labai patiko. Paskaitininkui jie griausmingai už ją plojo.

Po pertraukos sekė meninė dalis, kurią atliko Toronto tautinių šokių grupė "Gintaras", vad. R. Narušytei. Deklamavo savo kūrybos patrijotinių eilėraščių L. Švegždaitė. Pabaigai sol. R. Strimaitis, akomponuojant muz. St. Gailevičiui, padainavo tris dainas ir bisui — ištrauką iš operos "Toska".

Pabaigoje, KLB apylinkės p-kas padėkojo programos dalyviams ir bet kuo prisidėjusiems prie sekmingo minėjimo. Ypatingą padėką išreiškė šaulių V. Pūtvio kuopai ir jos pirmininkui už minėjimo suorganizavimą, o apyl. bendr. atstovui P. Butėnui už gerą bendradarbiavimą su šaulių kuopa, rengiant minėjimą.

Minėjimas buvo baigtas Tautos Himnu. Atrodo, kad toks kondensuotas ir trumpas minėjimas, trukęs 1 val. ir 30 min., publikai patiko, nes iš salės skirstėsi nenoriai.

Nežinomo Kario paminklą nupiešė skautė p. Batūraitė, programą vedė ir gražiai pranešinėjo Ž. Gvildytė.

Dalyvavęs

TORONTO ŠAULIŲ V. PŪTVIO KUOPOS VEIKLA

Lapkričio 25 d. kuopa vykdė savo metinį parengimą-balių, šv. Jono parapijos salėje. Baliuje gausiai dalyvavo šauliai su šeimomis ir nemažai svečių. Atsilankė mums draugingos Estų tautos karo veteranų organizacijos vadovybė, kurių tarpe buvo Estijos Krašto aps. ministeris J. Holbergas. Jis, kuop. p-ko St. Jokubaičio paprašytas, per vertėją, tarė sveikinimo žodį dalyviams. Jo kalba buvo sutikta griausmingu plojimu.

Iš lietuvių garbingų svečių matėsi parap. klebonas kun. P. Ažubalis, savanorių-kūrėjų Toronto skyriaus p-kas V. Štreitas, Čikagos jūrų šaulių atstovas p. Maksvytis su ponia ir kiti. Visi garbingieji svečiai kuopos pirmininko buvo pristatyti dalyviams.

Parengimas praėjo gerai, prie jo sekmingumo daug prisidėjo šaulės p. Valiulienė, Dambrauskienė, Navickienė, Jonikienė, Benotienė, vadovas š. Jonikas, šauliai Vaškelis, Meškauskas ir padėjusieji p. Jokubaitienė ir p. Dovydaitis. Visiems kuopos valdyba taria šauliška ačiū!

Gruodžio 3 d. kuopos uniformuoti šauliai su kuopos vėliava, vadovaujami kuopos p-ko St. Jokubaičio, dalyvavo kaimyninėje Hamiltono kolonijoje kariuomenės atkūrimo minėjime. Po pamaldų ir vainikų sudėjimo prie kryžiaus, pagerbiant žuvusius už Lietuvos laisvę, įvyko minėjimas parap. Jaunimo Centre. Į garbės prezidiumą buvo pakviestas ir kuop. pirm., kuris, gavęs žodį, pasveikino savanorius-kūrėjus, karius, šaulius ir partizanus.

Be gerų žinių, tačiau, turime ir liūdnų: lapkričio 25 d. iš ryto, važiuodamas su draugu medžioti, auto nelaimėje buvo sunkiai sužeistas šaulys Pranas Žiurinskas. Gydomas Waterloo ligoninėje, prie Kitchener.

Linkime greičiau pasveikti ir grįžti į aktyviųjų šaulių tarpą.

Šaulys P. G.

LIETUVOS KARIUOMENĖS ATKŪRIMO MINĖJIMAS MONTREALYJE

Lapkričio mėn. 26 d. buvo iškilmingai paminėta nepriklausomos Lietuvos kariuomenė.

Minėjimas buvo pradėtas pamaldomis Aušros Vartų bažnyčioje. Iškilmingas pamaldas ir tai dienai skirtą pamokslą atliko kunigas S.Kulbis, SJ. Organizacijos: L. k. kūrėjai-savanoriai, ramovėnai ir L. K. Mindaugo šaulių kuopa pamaldose dalyvavo su vėliavomis ir garbės palyda. Prie už Lietuvos laisvę žuvusiųjų paminklinės lentos buvo padėtas gėlių vainikas. Šaulių garbės sargyba budėjo pamaldų metu. Parapijos choras pagiedojo momentui skirtas giesmes.

Po pamaldų salėje minėjimo aktą trumpu žodžiu atidarė ramovėnų Montrealio skyriaus pirm. L. Černyšovas pakviesdamas visus susirinkusius rimties minute ir atsistojimu pagerbti visus už Lietuvos laisvę žuvusius karius, savanorius, šaulius ir partizanus.

Išsamią, turiningą ir gilių minčių paskaitą skaitė S. Kęsgaila.

Meninėje dalyje puikiai pasirodė solistė A. Paškevičienė ir Dr. Jono Basanavičiaus skautų vyčių tautinių šokių grupė, kuri jaunatvišku entuziazmu pašoko Šustą, Malūną ir Jonkelį.

Šventės minėjimo proga L. K. Mindaugo šaulių kuopos valdybos pirm. Ig. Petrauskas pristatė ir įteikė kuopos šauliams apdovanojimo ženklus. Apdovanoti. š. S. Kęsgaila — Šaulių žvaigždė, š. J. Strelienė ir J. Zavys Š. žvaigždės medaliais, š. St. Rentas ir š. St. Barauskas medaliais geram šauliui, už gerą šaudymą.

Bažnyčioje, prie įėjimo, Lietuvos laisvės kovų invalidams paremti surinkta 76.26 dol. aukų. Minėjimo išlaidoms padengti buvo suaukota 49.00 dol.

Minėjimą ruošė L. k. kūrėjai-savanoriai, L. K. Mindaugo šaulių kuopa ir ramovėnai, kurie šiam minėjimo ruošimui ir vadovavo.

Minėjimas buvo baigtas Tautos Himnu. J. Šiaučiulis

PAŠVENTINTAS PROF. JONO ŠIMOLIŪNO PAMINKLAS

Lapkričio 3 d., šv. Kazimiero kapinėse, Čikagoje, pašventintas LŠST garbės nariui prof. Jonui Šimoliūnui paminklas, statytas visuomenės lėšomis. Šventinimo apeigas atliko kun. J. Vaišnys, SJ; po jų sugiedotas Lietuvos Himnas. Prieš šventinimą, TT jėzuitų koplyčioje mišias lietuvių kalboje už mirusiojo sielą aukojo kun. Bruno Markaitis, SJ.

Lietuvos Ministeriui Anglijai

A † A **BRONIUI K. BALUČIUI**

mirus, jo giminėms, artimiesiems ir visiems Anglijos lietuviams reiškiame gilią užuojautą ir kartu liūdime.

L Š S T CENTRO VALDYBA

Profesoriaus prisiminimas ir giminių paruošti pietūs įvyko p.p. Račiūnų svetainėje.

Prisiminimą pradėjo LŠST garbės narys prof. gen. St. Dirmantas, uždegdamas žvakę prie mirusiojo kolegos portreto, dengiamo lietuviškos Trispalvės, kuri profesorių lydėjo nuo Kauno iki Kazimierinių. Toliau jis prisiminė pirmuosius susitikimus su Šimoliūnu Lietuvos atsikūrimo laikotarpyje, Vytauto Didžiojo universitete, tremtyje Vokietijoje ir čia Amerikoje, kur jiedu artimai susidraugavo.

Racine lietuvių organizacijų vardu kalbėjęs lietuvių evangelikų-reformatų kolegijos prezidentas š. M. Tamulėnas, apibūdino velionio jautrumą lietuviškam reikalui, neblėstantį nuotaikos giedrumą ir nuolankaus mandagumo kupinumą, kurie buvo susikaupę profesoriaus asmenyje.

Inž. J. Jurkūnas nurodė, kad profesoriaus nueitame gyvenimo kelyje aiškiai švietė trys dorybės: meilė Lietuvai, atsidavimas mokslui ir stiprus valingumas.

Inž. Br. Nainys kalbėjo JAV LB, inž. Tamošiūnas — vyrijos "Plienas" ir inž. K. Burba — Korp! Fraternitas Baltiensis vardu.

Giminių vardu kalbėjęs sūnėnas Vl. Šimoliūnas, padėkojo paminklo statymo komitetui, kurį sudarė: prof. St. Dirmantas, inž. K. Burba, inž. Alg. A. Didžiulis, arch. A. Kerelis, inž. G. J. Lazauskas ir š. Alf. Valatkaitis, paminklo projekto autoriui arch. N. J. Statkui ir visai lietuviškai visuomenei, kuri materialiai ir dvasiniai pagerbė nuspelnusį lietuvių tautos sūnų.

Prisiminimą pravedė inž. K. Burba. P. P.

Redaguoja E. PETRAUSKAITĖ, 926 W. 52nd Street, Chicago, Ill. 60609

SUKAKTUVINIAI METAI IR MES

1918 metais Vasario 16 dieną nuaidėjo šauksmas: — Pabuskite, kelkite! . . . Gimtoji žemė laisva ir nepriklausoma. Ir stojo lietuvis į šventąjį darbą: kas ginklu, kas arklu, kas knyga rankoje. Ir dirbo, ir kūrė, ir džiaugėsi savo darbo vaisiais. Suklestėjo kraštas ekonominiai ir išsiskleidė kultūriniai, lyg gražiausias žiedas. Lietuva užėmė tinkamą vietą nepriklausomų tautų tarpe.

Tačiau neilgai teko ta laisve ir visu gerbūviu džiaugtis. 1944 metais komunistams Lietuvą okupavus, vėl viskas sunyko. Todėl laisvėje gyveną lietuviai jaučia pareigą visais atžvilgiais savo kraštui padėti, atitaisyti padarytą skriaudą, siekiant jam laisvės. Visos organizacijos planuoja, svarsto ir ruošiasi, kaip iškilmingiau mūsų tautos "Aukso Sukaktį" atšvęsti. Visų vienas noras, kad 1968 metai būtų visais atžvilgiais išskirtini.

Šie metai yra geriausia proga savo krašto skriaudas pademonstruoti ir atkreipti dėmesį į didžiausią laisvojo pasaulio priešą — komunizmą. Turime kuo veiksmingiau suglaustomis jėgomis dirbti, kad prie savo krašto laisvės bylos priartėtume. Kultūros Kongresas Sukakt. Metų išvakarėse mums visiems buvo labai svarbus, kaip ir pats lietuviškos kultūros įsišaknijimas šiame krašte, o taip pat ir visi kiti svarbieji Suk. Metų įvykiai, darbai, kongresai, žygiai ir t.t.

Kuo gi mes, šaulės, šauliai, galime prisidėti, kuo pasireikšti šiais Metais? Tai aktyviu darbu prie Bendruomenės ar kitų organizacijų ruošiamų Jubilėjinių Metų svarbesnių įvykių, savo dalyvavimu organizuotai ar pavieniai, o taip pat savo veiklos suaktyvinimu kuopose ir būriuose. Atžymėkime tuos metus kokiu nors nepaprastu, išskirtinu darbu, kad labiau pasitarnavus Nepriklausomai Lietuvai.

Detroito šaulių kuopa Suk. Metams atžymėti paskyrė premijas jaunimui už geriausiai parašytus rašinius. Tai gražus jaunimo paskatinimas gilintis lietuvių literatūroje. Visais atžvilgiais jaunimo rėmimas yra kilnus šauliškas darbas. Šaulių jaunimo kuopelės, ypač Čikagos, kurios savo tarpe turi tiek studentiško jaunimo, turėtų ypač atkreipti dėmesį į šį Detroito šaulių kuopos skelbiamą konkursą ir jame aktyviai dalyvauti. Šauliškasis jaunime, nepraleiski šios gražios progos savajai kūrybai sužibėti!

Būtų gražu, kad visos vietovės ką nors naudinga ir nepaprasta užsibrėžtų šiais metais atlikti. Kur tai yra įmanoma, Sesės, galėtume liaudies meno parodas suruošti, parodyti lietuvės moters darbštumą, kūrybingumą. Yra begalės naudingų darbų, kuriuos vienos, kartu su broliais šauliais, ar net ir su kitomis organizacijomis galėtume atlikti.

Atminkime, kad 1969 metai bus mūsų Šaulių Sąjungos Jubilėjiniai Metai, taip kad savo šauliškoje veikloje turime jau dabar gerokai pasitempti, pakilti.

K. Kodatienė

JAUNIMAS — TAUTOS ATEITIS

Daug rašome, daug kalbame apie jaunimą: vieni jį smerkiame, kiti teisiname. Tiesą pasakius, visų nuomonės turi ir tiesos. Matome, kad jaunimas nebe tas, koks buvo Lietuvoje. Jaunimas pasikeitė. Kitaip ir būti negali, nes pasikeitę gyvenimo sąlygos, auklėjimo sistema skirtinga, o, svarbiausia, netekome savos žemės pagrindo, savų mokyklų.

Nuo savo įsikūrimo Šaulių Sąjunga daug dėmesio kreipė į jaunimą, nes — ką pasėsi tą ir pjausi. Augštesnėse mokyklose steigė moksleivių šaulių būrius. Juose buvo skiepijama tėvynės meilė, pareigingumas, drausmingumas. Tų idejų puoselėjimas vėliau išūgdė tvirtos valios ir tėvynę mylinčius jaunuolius, jaunuoles.

Kai šį rudenį Čikagon suvažiavo daug telšiškių atšvęsti Telšių gimnazijos 50 metų sukaktį, grįžo atmintin daug malonių ir skaudžių prisiminimų. Telšiuose puikiai veikė moksleivių šaulių būrys. Jau tais laikais per vieną šaulių rinktinės bandymą, moksleivių būrys pasirodė drausmingas, ištikimas savo kraštui, pašaukti prisistatė rinktinėn. Tai parodo, koks buvo jaunimo ryžtas. Po keliolikos metų, kada Lietuva tapo niokiojama, buvę to būrio šauliai nenuleido rankų, ryžosi veikti, gelbėti savo mylimą kraštą. Ištikus pavojui nebijota nė baisiausių kančių, neatsižadėta savo idejų. To pasekoje yra jų net mirusių kankinių mirtimi Rainių miškelyje.

Tremtyje ir Šaulių Sąjunga nebe-

Aktorei Z. Arlauskaitei-Mikšienei, jos scenos veiklos 60 metų sukakties proga, įteikiamas adresas—sveikinimas.

SUKAKTUVININKĖS ŠAULĖS ZUZANOS ARLAUSKAITĖS-MIKŠIENĖS PASISAKYMAS

"*Šaulės Tremtyje* Redaktorei

Sese,

Šiose mano sukaktuvėse jaudino, kad daug gražaus laiko praėjo nesunaudoto Lietuvos klestėjimui. Ką atlikau, tesprendžia visuomenė. Mano jaunystė caro priespaudoje, ryškėjo pogrindyje, išeivio dalia, be tėvynės, kieta ir nedėkinga.

Ačiū, Sese, už sveikinimą,

Zuzana"

turi tų sąlygų, tad kitos ir veikimo aplinkybės. Pirmoje eilėje mums turi rūpėti jaunosios šeimos, nes dabar šeima yra svarbiausias tautinio auklėjimo židinys. Kaip seniau mūsų tėvynę mylėjusios mamytės mokė savo vaikučius mylėti Dievulį, savo kraštą, taip turėtų būti ir dabar. Tik, deja, dabar pasitaiko, kad motina į savo vaiką prakalba angliškai...

Motina yra artimiausia kūdikiui, tad per ją ir tautinis auklėjimas prasideda nuo kūdikystės. Motinos kalbą kūdikis geriausiai supranta. Malonūs pasikalbėjimai vaikui suprantama kalba, gražios pasakaitės, dainelės apie tėviškėlę kūdikio jautrioje širdelėje ras kamputį ir įžiebta ugnelė ims rusenti. Tik reikia kantrybės, pasišventimo ir saugoti vaikus nuo kriminalinių filmų televizijoje. Čia tai baisiausias nuodas augantiems vaikams, o vėliau ir jaunuoliams.

Pratinkime vaikus pamilti skaitymą, kad vėliau lituanistinėse mokyklose vaikai jau būtų pamėgę lietuvišką knygą. Nors knygų vaikams neperdaugiausia turime, bet ir esamos mažai perkamos. Mes, šaulės, ypač turime kreipti dėmesį į knygų platinimą. Ne tik savo šeimas aprūpinkime lietuviška spauda, bet ir kitus raginkime ją skaityti. Ir taip, dėdamos grūdą prie grūdo, pripildysime aruodus — mūsų jaunoji karta jausis esą kenčiančios tėvynės sūnūs ir dukros.

Artėjant 50 metų Lietuvos Nepriklausomybės sukakčiai, tegu kiekviena Sesė pagalvoja, kuo ji gali prisidėti prie tautinio auklėjimo. Dirva labai plati: — spauda, tautiniai šokiai, vaidinimai, lituanistinių mokyklų rėmmas. **M. B.**

IŠ ČIKAGOS VYTAUTO DIDŽ. ŠAULIŲ KUOPOS VEIKLOS

Meno kuopelės tautinių šokių grupė, vadovaujama K. Petrausko (vad. padėjėjas G. Baranauskas, sekretorė Rita Jucytė ir kasininkė Eleonora Kivėnaitė) ir šaulių moterų sekstetas atliko programą kuopos baliuje lapkričio 25 d.

Minėta šokių grupė pradėjo jau ruoštis numatomai, šią vasarą, šokių šventei. Grupė suruošė Kalėdų eglaitę.

Į kuopą įstojo buvęs S-gos Garbės narys prof. gen. St. Dirmantas ir buvęs šaulys Paulius Dargis. Naujais nariais priimti: Viktorija Benešienė, Algis Budreckas, Feliksas Sireičikas, Stefa Paškonienė ir Adelė Gavaizdienė.

Susidomėta sportu — šaudymu ir kitomis jo šakomis. Sporto vadovas yra Vyt. Bilitavičius.

Kuopos valdyba 1968 m. nutarė suruošti šiuos parengimus: Užgavėnių balių, Pūtvio minėjimą, dvi gegužines, pastatyti veikalą "Aušros sūnūs", Jonines atšvęsti kartu su Vilniaus S-ga, vieną šeimyniškę kuopos išvyką, šaudymo išvyką ir Rudens balių.

Ragina savo narius remti spaudą, ją platinti ir prenumeruoti, ypač žurnalą KARĮ, kuriame yra du šaulių skyriai.

Kuopos šaulių moterų vadovės padėjėja paskirta š. Stasė Cecevičienė.

Iš kuopos kasos Jaunimo Centro statybai paskirta 50.00 dol. ir valdybos nariai: S. Radzvickas, V. Bilitavičius, G. Balsevičius ir K. Keturakis sudėjo dar 25 dolerius.

ŠEŠIASDEŠIMTS METŲ NUO PIRMOJO MOTERŲ SUVAŽIAVIMO

1967 m. rugsėjo 23-24 dd. sueję 60 metų nuo pirmojo Lietuvos Moterų Suvažiavimo Kaune. Tai buvo didelis įvykis Lietuvos moterų gyvenime. Anot prel. Januševičiaus ir prof. Leono, kurie buvo šio suvažiavimo iniciatoriai, "suvažiavimas turėtų būti aukso raidėmis įrašytas į moterų veikimo istoriją." Tai buvo pagrindas tolimesniam organizuotam moterų veikimui. Suvažiavimas iškėlė daug svarbių moteriškos veiklos momentų ir ypač turėjo vėliau įtakos sudarant Lietuvos Valstybės Konstituciją su lygiomis moters teisėmis. Suvažiavimui pirmininkavo Gabrielė Petkevičaitė, vėliau, atsikūrus valstybei, jai teko garbė būti Pirmojo Lietuvos Seimo pirmininke. Tame suvažiavime aktualiais tada moterų gyvenimo klausimais referatus skaitė dauguma mūsų anų laikų rašytojų — ta pati Petkevičaitė, Sofija Kymantaitė(Čiurlionienė), Marija Pečkauskaitė, Žymantienė (Žemaitė) ir kit. Suvažiavimas išrinko komitetą iš 16 asmenų, kuris turėjo pravesti gyvenime suvažiavimo nutarimus.

LIETUVIAI KARIAI laisvajame pasaulyje

— Praeitų metų pabaigoje Prienų "specialioje" ligoninėje pasimirė lietuvis patriotas partizanas **Jonas Vaitkus**, kilęs iš Raseinių apskr. Turimomis žiniomis, jis po paskutinės bolševikų okupacijos Raseinių apylinkėse buvo suorganizavęs partizanų būrelį ir kovėsi su įsibrovėliais okupantais. Vienų kautynių metu buvo sunkiai sužeistas, ir dalinai suparaližuotas ilgus metus gulėjo Raseinių ligoninėje, o išvežtas į tą "specialią" Prienų ligoninę tuoj pasimirė.

— **Juozas Šilimaitis**, atvykęs į Čikagą aplankyti savo motinos, išskrido į Pietų Vietnamą, kuriame išbus 8 mėn. Atsiųstame laiške rašo, kad esąs netoli Saigono, kur labai karšta ir dažnai lyja.

— **Kęstutis Kuraitis**, marinas, yra Pietų Vietname, iš kur vasario mėn. pradžioje parvyks į Čikagą, o vėliau žada išvykti į Australiją kur tęs mokslus. P. Vietname jis išbuvo vienus metus.

— **Jonas Vyšniauskas**, viršila, buvo sunkiai minos sužeistas P. Vietname. Jo tėveliams, Clevelande, karinė įstaiga pranešė, kad gyvybei pavojaus nėra.

— Iš Waukeegan, Ill. JAV kariuomenėje tarnauja šie lietuviai: **J. Butkus, E. Grįžas, P. Markūnas** ir **K. Triukas**. Baigęs apmokymą, K. Triukas jau kovoja Pietų Vietname. Ten anksčiau nuvykęs yra waukeganiškis **ltn. P. Šaulys**, kuris buvo jau kartą sužeistas.

— **Jonas Šalčius**, gyv. Mančester, Conn., baigęs Georgeton universitetą įstojo į karininkų mokyklą Quantico, Vir. Jo brolis **Viktoras** tarnauja aviacijoje ir yra išvykęs į Japoniją.

— Adv. **Albertas Winevičius**, II Pasauliniame kare buvo sužeistas ir neteko regėjimo, bet ir aklas būdamas pasiekė augšto mokslo. Jis gyvena Miami, kur paskirtas Amerikos valdžios teisėju.

— **Algis Šiugžda**, nesenai grįžo iš P. Vietnamo, ten išbuvęs vienus metus sunkvežimio šoferiu. Buvo sustojęs Čikagoje ir ta proga kalbėjo per S. Barcus radio, smulkiai nupasakodamas apie karą. →

— Aviacijos kpt. **Frank Bastis** buvo parvykęs į Pewaukee, Wis. pas savo tėvelius šventėms. Kovo mėn. 1 d. jis išeis į atsargą.

— **Petras Gytis**, jau beveik 20 metų tarnauja JAV kariuomenėje. Kilęs iš Čikagos.

— **Ramonas Taujenis**, kilęs iš Čikagos, dabar tarnauja oro jėgose P. Vietname savanoriu. Vasario mėn. jis parvyks, po 4 metų tarnybos, į namus.

— **Mike Shviraga**, gyv. Čikagoje, išvyko į karinę tarnybą.

— Arch. **Algimantas Bublys**, atlikęs karinę tarnybą Pietų Korėjoje, grįžo į Detroitą

— **Remigijus Bičiūnas**, jau antri metai tarnauja marinuose, buvo susirgęs ir San Diego ligoninėje praleido kurį laiką.

— **Petras Norbutas** tarnauja karinėje aviacijoje, Chanette, Ill. Įstojo prieš 7 mėn., jo tėveliai gyvena Čikagoje.

— Plk. ltn. **Richardas Gusen-Gustainis** išbuvo tris metus V. Vokietijoje. Dabar jis apsistojęs Warner Robins bazėje, GA. Ten jis eina augštas pareigas. Šiais metais sueis 20 metų kaip tarnauja. Jo tėvai gyvena Cicero, Ill.

— **Voldemaras Strazdas** gavo pirmąjį jūrų karininko laipsnį. Iš Kalifornijos jis išvyko į Tolimuosius Rytus. Jo tėveliai gyvena Wethersfield, Conn.

— **Domininkas Franckevičius**, savanoris-kūrėjas, mirė Čikagoje š.m. sausio 5 d. Jis buvo Vyties Kryžiaus kavalierius ir karo invalidas.

Karinė įstaiga perspėja visus jaunuolius, kad nedegintų kortelių ir nesipriešintų stoti į JAV kariuomenę. Štai, čikagietis J. Mottas, pašauktas į tarnybą, atsisakęs atlikti pareigas, sausio mėn. 5 d. buvo nuteistas 5 metams kalėjimo. Iš lietuvių, karinė įstaiga sako, nėra dezertyrų ir visi yra geri kariai tarnybose.

— Pietų Vietname vėl žuvo 20 m. amžiaus lietuvis, **sgt. Gerald Povilaitis**, kilęs iš Marquette Park, ten užaugęs, bei mokslus ėjęs. Jis žuvo lapkričio 16 d. netoli Dak-To karinės bazės. Prieš tai buvo V. Vokietijoj ir jam beliko tik kelios dienos išbūti Vietname, kai staigus komunistų puolimas pakirto to puikaus jaunuolio gyvybę. Šimtai mūsų tautiečių Čikagoje su juo atsisveikino palydėdami jį į šv. Kazimiero kapines.

— Žymus veikėjas, II Pasaulinio karo veteranas **J. Juozaitis**, staiga mirė lapkričio 15 d., sulaukęs 60 metų amžiaus. Jis buvo Čikagoje atstovas, Lietuvos vyčių garbės narys, 13 Ward demokratų valdybos narys, Don Varnas posto ilgus metus vadas ir posto įsteigėjas.

— **R. Petrulis**, kilęs iš Čikagos, tarnauja savanoriu aviacijos bazėje Alaskoje, kur dirba prie radio ir radaro; vakarais eina į mokyklą ir tarnyba labai patenkintas.

— **Walter Lukša** yra paskirtas Užsienio Karo Veteranų štabo viršininko pavaduotoju.

— **Ltn. J. Motiejūnas** šiuo metu tarnauja aviacijos dalinyje.

— **Petras Mikužis**, kurio tėveliai gyvena Čikagoje, dabar yra P. Vietname, 3 marinų divizijoje.

— Į JAV karinę tarnybą iš Čikagos įstojo šie lietuviai: **Ronaldas Jobaris**, gabus muzikas, **K. Gailis** iš La Grange, ir lakūnas **Martinas Lekšas**, kuris baigė Lackland aviacijos bazėje apmokymą.

— **Valdemaras J. Bylaitis**, baigęs augštuosius mokslus Čikagoje, lapkričio mėnesį išvyko į JAV kariuomenę.

— **Plk. ltn. E. Ketvirtis**, iš Mass., 28 metus išbuvęs aviacijos rezerve įvairiose pareigose, spalio mėn. išėjo į pensiją.

— **Mjr. P. Gudelis**, buvęs Joniškėlio partizanų mirties bataliono steigėjas, dabar gydosi Lemberg ligoninėje, Vak. Vokietijoje.

— **Sp/4 James Yudis**, kurio tėveliai gyvena Čikagoje, siunčia padėkos žodžius iš P. Vietnamo už gautus, per SW Herald laikraštį, siuntinėlius ir spaudą. Labai džiugu, kad ir lietuviai sujudo daugiau rūpintis P. Vietname kariais, pagirtinas p. Gribausko, šv. Antano banko sekretoriaus, pagalba. Jo bendrovėje buvo supakuota 20 maišų dovanų kariams.

— **Plk. ltn. Kazimieras Oksas** atliko armijos rezervo 378 inžinerijos bn. karinius pratimus. Jis yra to dalinio vadas.

— Karininkas **R. Navikėnas**, kilęs iš Montrealio, ką tik baigęs Kanados armijos karinę mokyklą, Borden, Ont., atvyko aplankyti savo šeimą Montrealyje. Jis eina karininko pareigas dalinyje Picton, Ont. ir tęsia studijas Ottawos universitete.

— Iš Lietuvos ateina skaudžios žinios, kad ten komunistų siautėjimas nesibaigia ir po 26 metų okupacijos. **Kazys Šniukas, Aleksas Malinauskas, Danielius Kriuka** — nuteisti sušaudyti, konfiskuojant visą jų turtą, o **Jonas Karalius** ir **Stasys Grigas** 15 metų teisių atėmimu, atliekant bausmę pataisos kolonijoje. Jie visi kaltinami už masinį "tarybinių" žmonių šaudymą Kupiškyje 1941 m. Kažin kas kada surengs teismą tiems sovietinės kompartijos vadams, žmogžudžiams, kurie drįsta iki šiol teisti ne savo tautos žmones ir kurie daug jų išžudė Sibire, Rainių miške, Pravieniškiuose ir kt. Lapkričio 14-17 d. Šiauliuose vėl buvo nauja byla penkiems lietuviams , buvusiems Papilės policininkams: virš. **Vincui Viskantui**, pol. **Antanui Jaugai, P. Stonkui, A. Baltrūnui** ir **J. Jaučkojui.**

LIETUVIAI VIETNAME

Karui Vietname besitęsiant, apart įvairias pareigas ten einančių lietuvių JAV kariuomenėje, į kovotojų eiles vis daugiau įsijungia Australijos lietuvių jaunoji karta, atlikdama karinę prievolę Vietname.

Bernardas Jarašius, baigęs 1964 m. Melbourno universitete medicinos mokslus ir mokomoje ligoninėje atlikęs praktiką, pasirašė dviem metams tarnybos sutartį su Australijos Karo Aviacija ir dirbo aviacijos ligoninėje Victorijoje.

1967 m. kovo mėn. 26 d., kapitono laipsniu, jis siunčiamas tarnybai į Vietnamą. Kelionėje, atskridus į Saigoną, pasijuto esąs karinėje zonoje: keliai ir bunkeriai saugomi kariuomenės, bei baltose uniformose mažo ūgio policininkų, amerikiečių pravardžiuojamų baltosiomis pelėmis.

Pakeliui, vandenyno pakraštyje, Van Tau mieste, apsistojus geriausiame oro vėsinamame "Grand Hotelyje", jaunam kapitonui teko įsijungti į kovą prieš... tarakonus ir driežus, kurie, tik sutemus, iš sutrūkusių sienų plyšių išėjo atakon prieš naująjį ateivį. Po sunkios kovos, kur nemažai buvo užmuštų, laimėtoju liko viešbučio savininkas, kuriam už nakvynę teko sumokėti 1700 piastrų, t.y. 15 dolerių. Van Tau yra įrengta stambi oro bazė kariškiems lėktuvams ir yra didelė karo ligoninė, su aštuoniomis operacinėmis, kur dirba 28 gydytojai.

Dr. kpt. B. Jarašius

Atvykęs į aštuonių mylių atstume nuo jūros slėnyje esamą Phan Rang, kur dienos oro temperatūra siekia iki 90°F, bet naktys vėsios ir labai retai lyja, rado didelę oro bazę saugomą vietinių, korėjiečių ir amerikiečių. Gyvenimas mieste atrodė labai judrus, kaip taikos metu, tačiau tolumoje sprausminių lėktuvų staugimai, artilerijos bei minosvaidžių šaudymai, bombų sprogimai, nakties gaisrų pašvaistės neleido užmiršti, kad karas vyksta netoliese visu tempu.

Pakeltas į majoro laipsnį, Bernardas pradėjo Australijos karinės aviacijos medicinos sekcijos įrengimą, kuri po trumpo laiko, planingai išdėstyta, pradėjo veikti.

Gyvenimas vyko gerose, oro vėsinamose patalpose, amerikiečių karininkų tarpe su geru australų virėjų skaniai gaminamu amerikonišku maistu, vietinių patarnaujamas. Pramogoms veikia kinas bei klubas.

Australijos "Canberra" bombonešiai, nešantieji iki 12 tonų bombų, įsitraukė į karinius veiksmus balandžio pabaigoje ir Bernardas jaunatviško žingeidumo žadinamas, kaip stebėtojas, su devintu skridimu vyksta 160 mylių į šiaurės-vakarus, netoli Cambodijos sienos, į Pleiku, su bombardavimo misija. Sėdėdamas tarp piloto ir navigatoriaus jis matė kaip 500 svarų bombos tiksliai krito ant taikinių. Grįžtant, pilotui norint jaunam gydytojui palikti daugiau malonių pergyvenimų, virš jūros atlikta keleta oro akrobatikos numerių. Vėliau į frontą teko skristi keletą kartų su aiškia savo profesijos misija: — atvykstančius sužeistuosius aptvarstyti jų priėmimo punktuose.

Vykdant "medicininės pagalbos civiliams gyventojams schemą", Bernardui tekdavo helikopteriu atsidurti primityviai vietnamiečių gyvenamuose mažuose miesteliuose, kur jokių medicininių priemonių neturi ir jomis mažiausiai rūpinasi.

Lėktuvų skridimai Vietname yra toki dažni, kad pilotai, bijodami susidūrimų nakties metu, skrenda su šviesomis, rizikuodami būti pašauti, kas neretai ir pasitaiko.

Bernardas labai patenkintas savo dideliu patyrimu medicininėje praktikoje, sanitarinėje administracijoje ir asmenine karine tvarkdara. Gruodžio mėnesį jis grįžo į Levertoną (Victorijoje), kur jo laukė išsiilgusi žmona Vida ir vienmetė dukrelė Daiva.

N. B.

PAVYZDINGAS JAUNUOLIS

1967 m. lapkričio 18 d., Leonas Vasiliūnas, savanoris-kūrėjas ir Lietuvos Vyčio Kryžiaus kavalierius, Lietuvių namų salėje suruošė savo sūnui Leonui šaunias 21 metų sukaktuves.

Jaunasis Leonas gimė 1946 m. lapkričio 18 d. Kasselyje, Vokietijoje, lietuvių tremtinių stovykloje. Sunkus lietuvio tremtinio kelias jį pasitiko gyvenime. Kada jo vienmečiai džiaugėsi gyvenimu, jam nekartą teko nuryti karčią ašarą. 1949 m. tėvai iš D.P. stovyklos emigruodami į Australiją, atsivežė ir 3 metų Leoną.

Australijoje įsikūrimo laikotarpis visiems buvo panašus, o mažojo Leono ir čia nepamiršo žiaurus likimas. 1954 metais eismo nelaimėje sužeidžiama jo motina, kuri nuvežta į ligoninę neužilgo mirė.

Po poros metų eismo nelaimėje sužeidžiamas ir jo tėvas. Pagijo tik po trijų su puse metų. Tėvas kietu užsispyrimu gyvenime, ir Nepriklausomybės kovose užgrūdintas ir po tiek nelaimių rankų nenuleido ir sūnų prižiūrėjo, auklėjo ir sudarė jam tinkamas sąlygas mokytis. Jaunasis Leonas, pasižymėdamas drausmingumu ir klusnumu, daug pasiekė. Lankė katalikišką Rostrevor kolegiją ir ją baigė. Pasirinkęs mokytojo profesiją, mokėsi mokytojų seminarijoje ir ją taip pat sekmingai baigė. Jau antri metai jis mokytojauja valstybinėje mokykloje, o laisvu laiku studijuoja Adelaidės universitete mokytojo augštesniam diplomui.

Leonas Vasiliūnas

Lankydamas australišką mokyklą, lankė ir baigė lietuvių savaitgalio mokyklą. Lankė lituanistinius kursus. Gerai kalba, rašo ir skaito lietuviškai. Australų tarpe, savo kolegų mokytojų ir studentų tarpe, nesivaržo pasirodyti esąs lietuvis.

Dar besimokydamas kolegijoje vakarais ir savaitgaliais lankė muzikos mokyklą ir ją baigė. Jau eilė metų jis yra Pietų Australijos lietuvių tautinių šokių, abiejų savaitgalinių mokyklų ir jaunimo vasaros stovyklų akordeonistas. Priklauso skautams ir yra grupės vadovas, dirba ateitininkams, dalyvauja sporto klubo veikloje krepšininku, dalyvauja vaidinimų pastatymuose. Jis priklauso ir suaugusių organizacijoms: Lietuvių bendruomenei ir Pietų Australijos Lietuvių sąjungai.

Taigi, Leonas švęsdamas savo 21 metų sukaktį šventė kartu ir savo, ne tik pilietinio subrendimo, bet taip pat ir visuomeninio bei tautinio subrendimo sukaktį. Tad nenuostabu, kad šiai šventei jo tėvelis ir sukvietė tiek daug svečių iš kurių jis susilaukė daug sveikinimų ir linkėjimų.

Iš sveikinusių pažymėtini: vietos klebonas kun. Kazlauskas, MIC, bendruomenės apylinkės pirmininkas V. Raginis, Lietuvių Sąjungos pirmininkas P. Bielskis, Australijos skautų Rajono vadas V. Neverauskas, sporto klubo vardu J. Jaunutis, skautų vyčių — stud. Šimkus, tautinių šokių vadovas stud. V. Straukas, ateitininkų vardu globėjas J. Vasiliauskas, karių "Ramovės" vardu pirmininkas inž. majoras V. Petkūnas ir P. Dumčius, įteikdami solenizantui gražią knygą su visų pobūvyje esančių parašais.

Leono pagerbimo pobūvyje dalyvavo ir Pietų Australijos jaunimas, taip pat daug ir senimo — viso 140 žmonių. Matėsi dalyvių tarpe ir eilė australų, mokyklos draugų, mokytojų ir mokyklos direktorius su ponia.

Jaunasis Leonas šiuo metu atlieka būtinąją karinę prievolę. Po sunkaus mokytojavimo darbo, vyksta į universitetą, o po to į kariuomenės stovyklą, kur iki nakties 2 val. atlieka karinį apmokymą, o atostogų metu vyksta ilgesniam laikui stovyklon.

Ats. virš. Jonas Storpirštis

AUKSAS IR PINIGAI

Rooseveltui tapus Amerikos prezidentu, vienas pirmųjų jo valdžios parėdymų (1934 m.) buvo uždrausti JAV piliečiams turėti savo nuosavybėje aukso. Aukso laikymas savo namuose, JAV teritorijoje, buvo paverstas nusikaltimu.

Prez. Eisenhowerio valdžios vienas paskutiniųjų aktų (1960 m.) buvo paskelbti, kad yra nusikaltimas JAV piliečiui turėti aukso, ne tik JAV teritorijoje, bet ir betkur pasaulyje (išskyrus techniškuosius jo vartotojus ir "tikruosius" numizmatikus).

Prez. Johnsono valdžia 1965 m. stengėsi pravesti ir pagaliau pravedė įstatymus, kurie nutraukė ryšius tarp aukso kiekio valstybės iždo ir paskolų sumų, kurias Federalinė Rezervų Sistema tiekia komerciniams bankams.

Atrodo, kad dabar jau ir paskutinis ryšis tarp mūsų pinigų sistemos ir aukso bus visiškai nutrauktas. Iždo sekretorius Fowleris ir atst. H. Reuss pasiūlė atmesti nustatytas ribas popierinių pinigų spausdinimui (vadin. Federal Res. Notes). Iki dabar jų galėjo spausdinti tik keturis kartus daugiau kaip iždo turimas auksas yra vertas (po 35 dol. uncija). Taigi, infliacijai — (dideliam kiekiui popierinių, auksu nepadengtų, beverčių pinigų — banknotų, kurie bus pradėti spausdinti) — vartai bus netrukus plačiai atverti...

N. R.

— — —

Nepersenai išėjusioje knygoje — "L'Aventure—De Lattre et les Viets" ($6.50, Libraire Quartier Latin, 25 Blvd. Princess Charlotte, Monte Carlo, Monaco) — rašoma kaip prancūzų jauniausias penkių žvaigždžių generolas II Pas. kare, De Lattre de Tassigny, būdamas vyriausias civilinis ir karinis viršininkas Indokinijoje (dabartniame Vietname) pradžioje manė, jog su Hanojaus vyriausybe ir iš viso su komunistais, yra galima derėtis ir kalbėtis. Neilgai tačiau trukus jis įsitikino, kad jis tik svajojo ir sapnavo. Iš savo kartaus patyrimo De Lattre pasimokė kas yra Vietminh (dabartinis Vietcong) ir iš viso kas yra komunistai: "Tai vabalų pasaulis. Kaip žmogus, net toks kaip ir jis pats, galėtų turėti kokios nors įtakos pav. į skruzdes ir jų skruzdėlynus,... Nežiūrint viso jo įgyto patyrimo, jis išmoko dar vieną pamoką, kad su vietminhais, tais klastingais komunistais, tais aziatais, vykdančiais Mao Tse-tungo ilgąjį karą, iš viso, nėra kas veikti, o tik juos naikinti, visai prastai ir paprastai — juos išžudyti"... rašo knygos autorius.

A. O.

— Nuo rugsėjo mėn. vidurio Gudijos ir Ukrainos plotuose sovietai vykdė rudens manverus, kurie baigėsi spalio mėn. 1 dienos paradu Kieve. Paradą priėmė Kremliaus trys didieji. Ta proga, kalbą sakė Gynybos komisaras A. Greško. Vedamoji mintis buvo nukreipta prieš amerikiečius, iškeliant sovietų politinį pramatymą ir demonstraciją "visa triuškinančios karinės jėgos, kuri manevrų metu parodė augštas kvalifikacijas, tvirtą moralę, savim pasitikėjimą ir pilnutinį techniską pasiruošimą vykdyti komplikuočiausius kautynių uždavinius."

Dviejų savaičių manevrus sekė sovietų sąjungininkų atstovai, jų tarpe Mongolijos ir Šiaurės Korėjos. Manevrų tema — "rytinės jėgos turėjo sulaikyti "vakarinių" jėgų įsiveržimą ir jas išstumti atgal. "Rytiečių" jėgos savo uždavinį atliko.

Šių manevrų metu buvo ypatingai išryškinta tankų veiksmai (ankstyvesniame KARIO numeryje jau tilpo žinutė apie sovietų šarvuotas jėgas ir galimybes ateities kare). Apie 4000 tankų "rytinių" jėgų pusėje buvo įvesta į tas "kautynes" (tokį tankų skaičių sovietai metė II karo metu prieš vokiečius prie Kursko; tose kautynėse vokiečiai neteko apie 2000 tankų. Kursko tankų kautynės laikomos didžiausios karų istorijoje. Kurskas yra į šiaurę nuo Charkovo). Šiuose manevruose buvo panaudotos ir taktinės raketos, kurios veikė greitai ir efektyviai didesniuose atstumuose, nukreiptos į "vakariečių" rezervus ir jėgų telkinius.

Reikia tikėtis, kad spaudoje pasirodys daugiau smulkmenų apie anuos manevrus ir daugiau paryškins kitų ginklų rūšių veikimą, bei bendradarbiavimą. Šiuo metu, žinios paimtos iš TASS'o yra labai bendros.

— NATO pėstininkų kulkosvaidžiu yra priimtas buvęs II Pas. kare vokiečių armijos MG 42, kuriam padarius kelis pakeitimus iki 1959 m. buvo pavadintas **MG 42-59**. Tai daugeliui pažįstamas 7.92 mm mauzerio tipo šoviniams pritaikytas vokiečių pėstininkų kulkosvaidis, sveriantis apie 25 svarus (apie 11 kg.). Greitošauda iki 1500 šūvių per minutę. Amerikiečio pėstininkų ginklų specialisto Jac Weller pareiškimu, vokiečiai II Pas. karo metu šiuo kulkosvaidžiu sekmingai triuškino rusus iki vakariečiai nepalaužė jų pajėgumo strateginiais bombardavimais ir invazija, todėl ir vokiečių patyrimas II Pas. kare su MG-42 negali būti paneigtas. Danai savo kariuomenėje jį įvedė nuo 1962 m. Po jų sekė ispanai ir italai. Pavyzdžiui, italų pėstininkų būrį sudaro 38 kovotojai, ginkluoti keturiais

MG 42-59, vienu 38 mm raketsvaidžiu, Beretta M-1 pusautomatiniais šautuvais ir pistoletais. Automatiniai pistoletai yra visai iš ginklavimo išimti, visi ginklai pritaikyti 7.92 mm mauser'io šaudmenims. Britų FN naudojamas tik britų ir belgų, bet irgi tiem pat 7.92 mm šaudmenims. Reikia pastebėti, kad anglosaksai nemėgsta MG 42-59, bet likusieji sąjungininkai jį vertina, nes dėl savo ugnies galingumo, lengvumo ir nesudėtingo aptarnavimo jis yra priimtinas mažų dalinių organizacijoje ir taktiniuose veiksmuose.

— Aštuoniolika metų NATO rūpinosi kaip, esant reikalui, atremti sovietų 89 divizijas; praeitų metų gruodžio mėn., pirmame posėdyje naujoje vietoje (Briusselyje) pirmą kartą 14-kos valstybių gynybos ministeriai diskutavo staigų sovietų karo laivyno didinimą Viduržemio jūroje, kuris siunčiamas iš Juodosios jūros į draugiškus arabų uostus — Aleksandriją, Port Saidą, Egipte, Latakią — Sirijoje, Mers-El-Kebirą, prancūzų žinioje esantį, Alžerijoje; tariamasi dėl draugiškumo vizitų Prancūzijos uostuose. To paties gruodžio mėn. viduryje sovietai bandė pirmą **lėktuvnešį** pastatytą Juodoje jūroje; kitas — ten pat, baigiamas statyti. Abu lėktuvnešiai turės helikopterius galinčius trumpuose atstumuose pervežti iš karto po 200 kovotojų (baigiamas statyti superhelikopteris **Antanov 22**, kuris galės pakelti kautynių parengtyje 500 vyrų). Neabejotinai — tai invazinės jėgos, kurių 1967 m. gruodžio mėn. jie turėjo 50,000 vyrų parašiutininkų (raudonomis baretėmis) ir apie 6,000 jūrų pėstininkų — prilygstančių amerikiečių marinams (žaliomis baretėmis). Prieš šias sovietų jėgas yra galimybė atsidurti ne vien amerikiečiams bet ir NATO valstybėms.

Bendrybėse NATO nusprendė nepasilikti senose doktrinose, bet naudoti strategiją planuotą 1962 metais — priešintis trimis fazėmis: normaliomis žemės, oro ir vandens jėgomis ir ginklais; apriboto galingumo taktiniais branduolinės energijos ginklais ir sovietams nesustojus, puolimo — ultimatyvinius ginklus ant sovietų teritorijos, termo-branduolinės energijos ginklus (H-bombas).

— Amerikiečiai išbandė lengvas, vieno kovotojo nešiojamas, **ryšio stotis**, kurios bus galima panaudoti tolimuose atstumuose per satelitus skrendančius orbitoje 20,000 mylių atstume nuo žemės. Šias ryšio stotis naudos pėstininkai, laivynas ir aviacija.

— Gen. Moshe Dayan, lankęs Vietnamą prieš pat žydų arabų karą, gen. Westmorelandui pareiškė — "Jūs turit pagrindines laimėjimui priemones Vietname — moralę ir medžiagas — tik blogai su jūsų diplomatais Amerikoje."

— Yra ženklų, kad planetų tyrinėjimus amerikiečiai perleidžia rusams. Nesenai spaudoje pasirodė fiziko Van Allen (jis nustatė intensyvios radiacijos zoną aplink žemę) pareiškimas, kad Amerikos vyriausybė dideliais šuoliais žengusius planetų tyrinėjimus pradeda stabdyti. Van Allen siūlo skirti didesnius fondus paspartinti tuos tyrinėjimus. Priedui pravartu paminėti, kad po sekmingo **Saturn V** iššovimo, Marshall Space Flight Center atleido 700 tarnautojų kurie statė tą Saturn V; Pasadena Jet Propulsion laboratorija — kur buvo gaminamos svarbios raketos dalys ir planuojamos Amerikos automatinės raketos, buvo atleista 250 štabo darbininkų; sekantys 300 žadama atleisti šių metų viduryje. Erdvių biudžetas numatytas sumažinti, koks dar nebuvo paskutinių šešių metų bėgyje.

— Kai prieš pora metų branduolinės energijos ginkluose iš viso pasaulyje buvo sutelkta tarp 6 ir 8 kilomegatonų, tai 1971 m. Amerikos strategijos komiteto (saugumo tarybos poskyris) skaičiavimu, amerikiečiai turės apie **15 kilomegatonų**, o rusai — apie **30 kilomegatonų**. Rusams pavyks tą atsiekti stiprėjant ekonominiai, technologiniai ir moksliniai: "Krašto

← **Naujas helikopteris AH-56A Cheyenne, 55 pėdų ilgio, 250 mylių per val.**

pajėgumas bazuojasi ant visų jame esamų vertybių, iki pavienio piliečio imtinai. Ginkluoto konflikto rezultatus nulemia tautos karinis pasirengimas pradedant nuo individo — jo kultūrinio lygio, technologinių žinių, krašto reikalų supratimo ir žinojimo, nežiūrint kokias funkcijas valstybės gyvenime jis vykdytų. Rezultate, individų pastangomis pastatytas krašto ekonominis pajėgumas, augštas civilizacijos lygis, tuo pačiu ir krašto gynyba, įgalina valstybę tvirtai išlaikyti krašto moralę ir pajėgumą." (Dr. J. D. Atkinson, Georgetown D.C. universiteto profesoriaus studija — The Changing Strategical Military Balance: U.S.A. vs. U.S.S.R., 1967 m. vasara).

— Amerikiečių spaudoje plačiai buvo diskutuota apie sovietų žemos orbitos branduolinės energijos užtaisų raketas, kurios gali būti nuleistos iš orbitos į bet kurį tašką žemės paviršiuje. Raketa yra panaši į jau kelis kartus sovietų paraduose rodytą **"Scrag"**, kurią sovietai vadina **"orbitinė raketa"**. Amerikiečiai pavadino ją FOBS (Fractional Orbital Bombardment System). Šią sistemą sovietai išvystė **"Cosmos"** programoje, bandydami orbitoje esančią raketą nuvairuoti žemėn, naudojant satelitus. Buvo atlikta virš dešimt bandymų. "Cosmos" programoje, nuo 1966 m. rugpiūčio iki 1967 m. pabaigos, sovietai išleido žemės orbiton 62 satelitus, kurių pagalba vairuojamos žemos orbitos raketos nuleidžiant jas žemėn. "Orbitinių raketų" galingumas, spėjama, yra tarp vienos ir trijų megatonų. Be to, amerikiečių sekimo sistemos ankstyvasis įspėjimas sutrumpėja apie dešimčia minučių (iš 25 lieka 15 ar mažiau). Kadangi ir sovietai ir amerikiečiai gali orbitoje laikyti bombas, tai greitu aliku, greta satelitų orbitoje, bus taip pat ir spiečiai raketų su termo-branduolinėmis bombomis, skriejančių aplink žemę visomis kryptimis, iki viena iš jų, kontrolei sugedus, nusileis kieno nors teritorijon, kad išprovokuotų ultimatyvių ginklų karą.

— Helsinkio dokuose nuleisti du **pakrančių gynybos** laivai, 240 pėdų ilgio, 600 tonų, po du Diesel variklius 2000 arklio jėgų kiekvienas ir su dujų turbina greičio padidinimui. Ginklavimas mišrus.

— Sovietai pagamino specialų **7.62 mm šautuvą** snaiperiams; tikroji ugnis iki 870 metrų, greitošauda 30 šūvių minutėje. Šautuvas turi keturis kartus didinantį optinį taikiklį.

— 1954 metais kai sekr. J. F. Dulles ir štabo viršininkas adm. A. Radford pasiūlė padėti prancūzams kariniai Vietname, tuo metu buvęs senatorius L. B. Johnson buvo vienas iš pasisakiusių prieš tokią pagalbą.

— Žydų - arabų birželio mėn. penkių dienų karo metu, 32 sovietų karininkai Sirijos fronte pakliuvo Izraelio nelaisvėn; iš jų trys buvo sužeisti ir buvo gydomi žydų, kiti, gi, tuoj pat buvo grąžinti sovietams.

— Vokietis filosofas, 85 metų amžiaus Karl Jaspers, paskutinėje savo knygoje — **Vokietijos ateitis** — įrodinėja, kad tautai išsilaikyti reikia ugdyti individus su pilnu atsakomybės supratimu; nuo svajonės išlaikyti tautą tikslioje sistemoje reikia atsisakyti.

— Amerikiečių armijoje yra atsiradęs trūkumas apie 35 rūšių specialistų. Pirmoje eilėje didžiausias pareikalavimas **helikopterių pilotų** ir pakrančių laivų jūrininkų, toliau seka elektronikos, konstrukcijos ir kt. specialistai.

— **Will Rogers** — keturiasdešimts pirmas povandeninis, Polaris raketom ginkluotas, laivas sekmingai išbandytas ir pereina Polaris sistemos tarnybon. Pirmoji Polaris A-1 raketa buvo iššauta iš pasinėrusio USS George Washington povandeninio laivo 1960 m. birželio 20 dieną. Dabar nuolatinėje amerikiečių povandeninių laivų patruliavimo tarnyboje bus 41 laivas visuose žemės vandenynuose. Kiekvieno laivo patruliavimo laikas trunka du mėnesiu, pakeičiama 130 vyrų tarnyba ir laivas vėl grįžta vandenų platumosna.

— **Nike X** priešraketinės gynybos sistemon įjungta nauja **Sprint raketa**, laidoma iš požeminių šulinių. Raketa išmetama į orą dujų užtaisu; raketos variklis pradeda veikti jau esant raketai tam tikram atstume nuo žemės, kur raketa įgauna reikalingą skridimo kryptį.

— 15 pėdų ilgio ir apie vienos pėdos skersmens, sverianti 600 svarų **"Sandpiper"** raketa, varoma kietu, arba skystu kuru, galės kliudyti 90,000 pėdų augštyje skrendančius taikinius. Raketos skridimo greitis yra 4 kart didesnis už garso. Raketa bus naudojama lėktuvuose.

— Amerikiečiai ir sovietai ruošiasi panaudoti **X spindulius** (mums žinomus Roentgeno vardu) dideliam augštyje susprogdinti priešo raketas. Amerikiečiai numatė pritaikyti šį įrengimą priešraketinėje raketoje — Nike-X.

Susprogdinus branduolinės energijos užtaisą (amerikiečių naudojama Leed-Laser energized explosive device), atpalaiduojama X spinduliai, kurie pakelyje sutikę kietą kūną (šiuo atveju tarpžemyninę raketą) atsimuštų ir jų elektromagnetinė energija virstų šilumine energija, kuri sužalotų raketos kevalą, beto, susidarytų virpesio banga ardanti raketos vidaus įrengimus.

— Prototipas **MBT-70** tanko, kuris sukonstruotas Vakarų Vokietijos ir emerikiečių bendromis pastangomis, buvo demonstruojamas pabaigoje praeitų metų Wašingtone, D.C. Pagrindinis jo ginklas — 152 mm patranka, automatiškai užtaisoma (sumažina vienu įgulos nariu ir duoda pirmenybę greitošaudoje), gali būti panaudota ir laidyti Shillelagh elektroniniai vairuojamas raketas. Tankas turi eilę mechaniškų patobulinimų, geresnius šarvus, žemą siluetą, turi apsaugos sistemą prieš radiaciją, cheminius ir biologinius ginklus; turi šildymo ir šaldymo įrengimus; pritaikytas veikti naktį ir rūke, turi stabilizatorių taikymo įrengimuose. Tankas varomas 1475 arklio jėgų Diesel variklu, greitis 30 MPH, gali važiuoti giliam vandenyje (pasinėręs).

— Rytų Vokietijos liaudies karo aviacija buvo pradėta organizuoti 1950 m. Šiandieną ji yra paruošta taktiniams veiksmams ir atrodo sekančiai: dvi naikintojų divizijos iš trijų pulkų kiekviena; du transporto junginiai; trys pulkai priešlėktuvinės apsaugos — kiekvienas susidedantis iš trijų batalionų; priedui, du radaro (sekimo) batalionai, helikopterių grupė su rusų gamybos helikopteriais Mi-1 ir Mi-4. Taktiniai lėktuvai susideda iš 100 MIG-15, 250 MIG-17, 30 MIG-19, keletas MIG-21 ir IL-28. Transporto lėktuvai — YAK-11, YAK-12, YAK-18, ZLIN ir MIG-15 UTI. Pilotų apmokymui yra dvi mokyklos. Dalis pilotų siunčiami Sovietų Sąjungon papildomam apmokymui.

SCIENTISTS AND WAR, parašyta **Sir Solly Zuckerman**; leidėjas Harper and Row — New York. 177 puslapių, kaina $4.95.

Lengvu stilium išryškinamas santykis tarp kario ir mokslininko, neduodant galutinio recepto, koks santykis turėtų būti; atsakymas surasti paliekama skaitytojui.

Keturiuose pirmuose skyriuose nagrinėjamas mokslo ir karybos galimas santykiavimas, imant pavyzdžius iš istorijos ir pritaikant juos šiandieniniam gyvenimui. Mokslo pažanga ir kario profesionalo atsiradimas šias dvi sritis suartino — "kaip mokslininkui reikia atrasti atsakymus į klausimus, taip kario, pagrinde, yra drausmė. Mokslininkas yra, pirmame vaidmenyje, dinamizmo, socialinio ir ekonominio gyvenimo vystymosi eigoje. Tačiau, tuo pačiu, daro esminės įtakos ir militariniam progresui. Abiejų suma — laidas krašto saugumui.

Veikalas vertas dėmesio besiįdomaujantiems platesne krašto gynybos apimtimi. **B. B.**

DU MĖNESIUS BE MAŽIAUSIŲ JUDĖSIŲ

Spalių mėn. 2 d. TASS, iš Maskvos, praneša apie naują mokslinį eksperimentą: du vyrai — Roman Kostan ir Stasys Montvilas, daugiau dviejų mėnesių išbuvo visai be judėsių ir kad šis bandymas atliktas be jokių nemalonių pasekmių.

Vyrai buvo nusilpę visiškai. Dvidešimt trečioje dienoje jie pajuto kūne skausmus, kurie trisdešimtoje dienoje beveik visai išnyko. Kada buvo paliuosuoti, jie negalėjo ne tik paeiti, bet ir pastovėti. Po keletos dienų, tačiau, jie vėl buvo normaliame stovyje.

Daromo bandymo tikslas buvo visiško svorio netekimo aplinkos sudarymas, kuriam privalo priprasti kosmonautai skridimų metu. Tokio bandymo atlikimas pareikalavo specialaus aparato, kuriame "bandomieji" žmonės negalėjo padaryti nė mažiausio judėsio. **K. M. J. Šarūnas**

"KURMIS"

Kalnų institute, Sibire, rusų mokslininkų grupė išgalvojo, dar iki šiol nematytą, smogiamą, pneumatinę mašiną, skirtą kasti urvus.

Pro tos mašinos iškastus urvus galima pravesti telefono kabelį, vandentiekio vamzdžius, per vamzdžius leisti dujas, arba garus. Niekam netrukdydama, mašina, veikianti raketiniu principu, gali "prasigraužti" po geležinkelio linija, giliai, po medžių šaknimis, po gatvėmis, autostradomis ir namais. Nebereikia gadinti žemės paviršiaus plutos, daryti miesto transportinėse arterijose griovius.

Ši mašina jau save pateisino ir praktikoje. Kad sudėjus vandentiekio vamzdžius, reikėjo prakasti tranšėją. Tą trukdė aštuonių linijų geležinkelio mazgas. Judėjimą geležinkeliu kelioms dienoms gi nesustabdysi! Ilgai besvarstant, mokslininkus išgelbėjo "kurmis". Per keletą valandų, daugiau kaip trijų metrų gilumoje, po visais aštuoniais geležinkelių bėgiais "kurmis" iškasė 42 metrų ilgio urvą.

Toji mašina ateityje gali būti pritaikyta kariuomenėje karo metu.

K. M. J. Šarūnas

REIKŠMINGI STRAIPSNIAI APIE MŪSŲ KARIUOMENĘ

1. "Darbininko" lapkr. 17 d. laidoje yra straipsnis "Suomių-Sovietų karas 1939-1940 m." Autorius Salietis trumpai sumini tokio pat pavadinimo P. Žiliaus parašytos knygos turinį ir išvadą, kad nors Suomių kariuomenė ir visa tauta narsiai kovojo su rusų bolševikų įsibrovusia Suomijon kariuomene, bet, galų gale, turėjo nusilenkti ir priimti priešo griežtus reikalavimus.

Toliaus tame straipsnyje keliamas klausimas — ar galėjo ir turėjo mūsų kariuomenė priešintis rusų bolševikų kariuomenei, okupuojant Lietuvą ir kada — ar 1939 m. ar 1940 m.? Esama tuo klausimu įvairių nuomonių netik karių bet ir visuomenės tarpe.

Straipsnio pabaigoje autorius kelia mintį: "tektų atkreipti dėmesį į buvusius augštesnio laipsnio karius, baigusius užsienyje mokslus, bei šiaip intelektualus, stovėjusius arčiau politikos. Jie turėtų pasisakyti savo nuomonę ir tuo lyg sumažinti metamus kariuomenei visai neužtarnautus kaltinimus." Straipsnis įdomus ir turėtų susilaukti reagavimų.

2. "Laisvoji Lietuva" lapkr. 23 d. pirmam puslapyje turi vertingą Jono Miškinio parašytą "Lietuvos kariuomenės sukaktį minint" straipsnį, papuoštą istorinės reikšmės nuotrauka — mūsų kariai su pulkų vėliavomis prie katedros Vilniuje 1939 m. Autorius teigiamai įvertina kariuomenę,

106 mm raketsvaidis, lengvai nuimamas nuo mašinos ir uždedamas ant trikojo.

NEW JERSEY

Nors ir nebūdami gausūs skaičiumi, New Jersey ramovėnai kas metai surengia Lietuvos kariuomenės atkūrimo paminėjimą ir neužmiršta parinkti aukų Lietuvos laisvės kovų invalidams. Šiais metais Lietuvos kariuomenės atkūrimo šventės minėjimas įvyko lapkričio 18 d. Newarke. Ta proga, lietuvių šv. Trejybės parapijos bažnyčioje kun. Petras Totoraitis aukojo iškilmingas šv. mišias už visus žuvusius už Lietuvos laisvę ir pasakė dienai pritaikytą pamokslą. Po pamaldų tos pat parapijos salėje įvyko iškilmingas minėjimas su paskaita ir menine programa. Paskaitą skaitė Lietuvos Laisvės Komiteto narys Vyt. Vaitiekūnas pažymėdamas, kad tik Lietuvos kariuomenės atstatymo paskelbimo aktas pavertė Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo akto žodžius gyvenimo tikrove. Be karių aukų visos kitos lietuvių tautos pastangos būtų buvusios nesekmingos ano meto įvykių raidai nulemti. Pagal prelegentą net ir kovoms nurimus ginkluotųjų krašto jėgų reikšmė ne tik kad nesumažėjo, bet dar net padidėjo, nes kariuomenei atiteko pagrindinis jaunosios kartos pilietinio auklėjimo uždavinys.

Meninėje dalyje pianistės Rajauskaitės mokinė Daiva Kliučnikaitė pianinu paskambino keletą kūrinių, o p. Butvydienė-Viltis padeklamavo savo kūrybos eilėraščių, ir O. Lanienė — mūsų poetų kūrybos.

Karo invalidams šelpti buvo surinkta per $90, kurie per Ramovės centro valdybą bus pasiųsti Lietuvos Karo Invalidų sąjungai.

Nuo pat pavasario New Jersey ramovėnams vadovauja pirmininkas Petras Lanys su sekretoriumi K. Ambroziejumi ir iždininku Vincu Misiūnu.

VETERANŲ VEIKLA

Skyriaus susirinkimas

Ryšium su artėjančia 50 metų sukaktimi nuo Lietuvos kariuomenės atkūrimo LVS Ramovės centro valdybos išleistam aplinkraščiui apsvarstyti New Jersey skyriaus valdyba gruodžio 10 d. sušaukė narių susirinkimą, į kurį atsilankė visas tuzinas dalyvių. Buvo perskaitytas Centro valdybos aplinkraštis, o paskui skyriaus pirmininkas Petras Lanys pateikė tuo reikalu skyriaus valdybos nusistatymą ir paprašė šitais reikalais pasisakyti susirinkimo dalyvius. Iš principo pritardamas Centro valdybos iškeltiems sumanymams sušaukti Ramovės atstovų suvažiavimą ir Ramovės vardu įnešti į Lietuvių Fondą Nežinomojo Kario vardu $5000, skyrius, vis dėlto mano kad, atsižvelgiant į 1968 metais numatytų suvažiavimų ir įvairių kongresų gausumą, Ramovei būtų daug geriau savo iškilmingąjį sukaktuvinį atstovų suvažiavimą šaukti 1969 metais, nes tikroji sukaktuvinė diena (lapkričio 23 d.) vis tiek jau yra metų pabaigoje, todėl ją perkeliant į 1969 metus nebūtų ir tikrovei per daug nusidėta. O 1969 metais ir patys žmonės būtų laisvesni suvažiavime dalyvauti ir pajėgesni su suvažiavimu susijusias išlaidas pakelti. Juk nereikėtų užmiršti, kad 1968 metai bus ir įvairių aukų Lietuvos laisvinimo reikalams ir kultūriniams užsimojimams vykdyti rinkimo metai.

Dėl $5000 įnašo į Lietuvių Fondą skyrius mano, kad šiai sumai surinkti reikia skirti visą laiką iki iškilmingo Ramovės atstovų suvažiavimo 1969 m. Jų įteikimas vykdytinas iškilmingo suvažiavimo metu. Reikėtų turėti galvoje, kad įvairiuose suvažiavimuose dalyvauja ir aukas aukoja tik tam tikra tautiečių dalis, o nemaža dalis jokiam lietuvių veikime nedalyvauja ir niekam nieko neaukoja. Todėl ir šiai sumai surinkti reikėtų skirti daugiau kaip vienerius metus laiko.

Sukaktuvinį Lietuvos kariuomenės atkūrimo minėjimą skyrius nutarė surengti 1968 m. su iškilmingomis pamaldomis, atitinkama paskaita, menine dalimi, bankietu ir šokiais.

Ilgamečiui skyriaus sekretoriui K. Ambraziejui dėl nesveikatos atsisakius iš pareigų, jo vieton pakviestas valdybos kandidatas Jonas Švedas. Skyriaus nariai linki p. Ambraziejui greitai pasveikti.

"Kario" premijų fondui skyrius nutarė pasiųsti $10.00. **K. J.**

HARTFORD, CONN.

Lietuvių Veteranų S-gos "Ramovė" Hartfordo skyrius, gruodžio mėn. 9 d., sušaukė metinį susirinkimą, kuris įvyko Lietuvių Amerikos Piliečių klubo patalpose. Į susirinkimą atsilankė 26 nariai (viso skyriuje yra 45). Praeitais metais skyriaus valdybą sudarė: A. Maslauskas—pirmininkas, K. Vaitaitis—vicepirmininkas, M. Palubinskas—II vice-pirmininkas, V. Juralis—sekretorius ir P. Špakauskas—iždininkas. Susirinkimą atidarė ir jam vadovavo v-bos pirmininkas A. Maslauskas. Iš jo padaryto pranešimo paaiškėjo, kad metų bėgyje buvo atlikta daug naudingų darbų: balandžio mėn. 20 d. buvo surengta nariams ir jų svečiams balius, kuris praėjo su dideliu pasisekimu; birželio mėn. 18 d., buvo suorganizuota gre-

---

kaipo jaunuolių auklėjimo, lavinimosi ir drausmės bei punktualumo mokyklą. Autorius, prityręs pedagogas, savo kariuomenės įvertinimą baigia šiais žodžiais: "Į šią savo rūšies mokyklą kas metai iš įvairių Lietuvos kampelių susirinkdavo tūkstančiai jaunimo, taip pat tūkstančiai iš jos pasipildavo į gimtuosius namus. Tuo būdu, lietuvių tauta buvo lyg tekanti upė, kurios vanduo nestovi vietoje, nepūva, bet visuomet yra skaidrus.

Ta srovė, atseit, kariškas jaunimas, nunešdavo į kaimą visa, ką jis per pusantrų metų yra gavęs: gilesnį tautiškumo supratimą, valstybinės pareigos jausmą, drausmingumą, fizinį sveikatingumą, apdailintą elgesį ir t.t."

Tai didelio patrioto žodžiai, todėl labai reikšmingi ir brangūs.

3. Neatsiliko ir "Draugas" (lapkr. 27 d.), kuriame randame Jurgio Janušaičio puikų straipsnį: "Į laisvės kovų frontus sugrįžus". Autorius ilgame ir turiningame straipsnyje iškelia Laisvės kovų ir Kūrėjų-savanorių reikšmę, mini svarbesnes kautynių vietoves, žuvusiųjų ir sužeistųjų skaičius, karo muzėjaus sodnelį, karo invalidų apeigas prie paminklo Žuvusiems už Lietuvos laisvę, atkūrimą Kūrėjų-savanorių sąjungos tremtyje Hanau ir čia Čikagoje, jos narių aktyvų dalyvavimą visuomeniniame gyvenime ir kt. Straipsnis persunktas gilia tėvynei ir kariuomenei meile, baigiamas šiais dėkingumo ir paskatinimo žodžiais: "Tauta didžiuojasi jūsų žygiais, tauta dėkinga už iškovotą ir dvidešimts du metus išsaugotą laisvę. Tegul jūsų ryžto ir didžiosios gyvybės aukos pavyzdžiai jungia visus lietuvius tiek tėvynėje, tiek ir laisvajame pasaulyje begyvenančius, vieninteliam tikslui — kovai už Lietuvos laisvę."

Paskaičius šiuos taip reikšmingus straipsnius, mes kariai turime būti labai dėkingi autoriams, karių dideliems bičiuliams, kad jiems rūpi kariuomenės garbė, kad jie augštai vertina mūsų kariuomenės nepriklausomybės laikais atliktus kovos žygius ir švietimo darbus.

R. Liormonas

timų skyrių atstovų bei valdybų narių pasitarimas Worcestery. Ten buvo aptarta didesnio bendradarbiavimo klausimai ir Lietuvos kariuomenės atkūrimo 50 m. sukakties paminėjimas. Be to, lapkričio mėn. 26 d., buvo iškilmingai pravestas kariuomenės šventės minėjimas. Toliau, pirmininkas supažindino su gautais iš centro valdybos ir "Karys" redakcijos raštais. Paragino narius skaityti "Karį" ir jį platinti kitų tarpe. Kalbėdamas apie kasos stovį pareiškė, kad iš buv. valdybos perėmė 253.98 dol., 1967 m. nario mokesčio surinko 140 dol., iš baliaus gavo pelno 84.10 dol. Paaukojo BALF-ui 10 dol., Rezoliucijų Komitetui remti — 20 dol., "Karys" redakcijai — 10 dol., Centro valdybai sumokėta mokestis (20%) — 22.50 dol. ir Jaunimo Centrui statyti — 10 dol. "Karys" laikraščiui paremti dar papildomai buvo paskirta 25 dol. Kasoje liko 290 dol.

Revizijos komisija pranešė, kad apyskaita sutinka su jos surašytu aktu ir pasiūlė susirinkimui išreikšti iždininkui P. Špakauskui padėką už gerą kasos tvarkymą.

Toliau sekė naujos valdybos rinkimai. Į naują valdybą balsų dauguma išrinkta: A. Maslauskas, S. Simonaitis, P. Simanavičius, P. Špakauskas ir V. Juralis. Kandidatais liko: A. Kuprys ir V. Vadišius. Į revizijos komisiją išrinkta: H. Dapkus, B. Krišciūnas ir Z. Strazdas.

Kalbant apie valdybos veiklą, reikia pasidžiaugti puikiu pravedimu kariuomenės šventės. Šventė prasidėjo lietuvių parapijos bažnyčioje iškilmingomis šv. Mišiomis, kurias atnašavo ir pritaikytą pamokslą pasakė parapijos klebonas kun. J. Matutis. Bažnyčioje dalyvavo skautai ir Amerikos Lietuvių Veteranų Sabonio Posto Nr. 7 atstovai su savo vėliavomis. "Aido" choras, vadovaujamas muziko J. Petkaičio, giedojo lietuviškas giesmes. Visų nuotaika buvo pakili. Po pamaldų ramovėnai ir svečiai susirinko į L. A. P. klubo salę pusryčiams. Čia pirmininkas A. Maslauskas pasveikino susirinkusius, paaiškino šventės prasmę ir paprašė kap. J. Dragūnevičių sukalbėti maldą. Po maldos buvo pagerbti žuvusieji kariai, šauliai ir partizanai. Vėliau kalbėjo L. B. Hartfordo apyl. pirmininkas V. Balčiūnas ir A.L.V. Sabonio Posto atstovai. Po šių kalbų buvo išklausyta lietuviška radio valandėlė. Šios valandėlės vedėjas Algimantas Dragūnevičius transliavo Z. Strazdo kalbą skirtą kariams.

Tenka apgailestauti, kad mūsų skyriaus veiklų ir malonų pirmininką buvo ištikus didelė nelaimė. Einant per gatvę jį užgavo pravažiuojanti mašina. Jis išgulėjo ligoninėje apie 6 savaites. Tik po dviejų operacijų galėjo grįžti prie savo darbo. Jei ne ši nelaimė, būtų dar daugiau nuveikęs.

X.

ROČESTERIS

Lapkričio 26 d. Ročesterio ramovėnai paminėjo Lietuvos kariuomenės šventę. Lietuvių radijo pusvalandžio pranešėjas R. Kiršteinas skaitė ramovėnų pirm. V. Vitkaus pareiškimą.

Šv. Jurgio bažnyčioje vikaras kun. L. Januška 11 val. atnašavo šv. Mišias už žuvusius karius. 3 val. p. p. parapijos salėje ramov. pirm. Vitkus, atidarydamas šventės minėjimą, pakvietė susirinkusius atsistojimu ir susikaupimu pagerbti kritusius kovose, kurio metu kun. Juška atkalbėjo a.a. vysk. Reinio parašytą maldą kalėjime. Pakviestas, kalbėjo nuoširdus karių bičiulis dr. A. Stankaitis. Kalbos metu jis neužmiršo išvardinti ir pagerbti Ročesteryje gyvenančių kūrėjų - savanorių: Arlausko, Druseikio, Petkevičiaus, Pleskevičiaus ir Liormano, kurį jis apibūdino kiek plačiau, kaip pasiekusį deimantinį amžių.

Meninėje dalyje Pr. Puidokas jautriai padeklamavo a.a. Putino eilėraštį, gi veiklios Reginienės vadovaujamas taut. šokių būrelis pašoko keletą įdomių šokių.

Šį kartą ramovėno Liormano pasiūlymu buvo renkamos aukos ne vien karo invalidams, bet ir Nežinomo Kario įnašui LF padidinti. Pasiūlymas davė gerus rezultatus.

Ročesterio ramovėnų Kūčios, gruodžio 17 d. 1967 m.

praėjo jaukioje ir šventiškoje nuotaikoje. Jose dalyvavo didesnė pusė ramovėnų su šeimomis ir kviestieji svečiai, jų tarpe "Manoji Dzūkija" autorius Jonas Miškinis su žmona, Alto skyriaus sekretorius A. Sabalis su žmona ir kt.

Tradicinius lietuviškus Kūčių valgius paruošė ramovėnų žmonos, stalus kalėdiškai papuošė savo lėšomis p. Vitkutė.

Kūčių vakarienė pradėta ramovėnų pirm. V. Vitkaus malda ir Kūčių prasmės apibūdinimu. Vakarienės metu pirm. V. Vitkus nuoširdžiais žodžiais sveikino plk. R. Liormoną, deimantinio amžiaus sukaktuvininką. Jam pagerbti skyr. valdyba nutarė paskirti sukaktuvininko vardu 10 dol. Nežinomo Kario LF įnašui padidinti. Šiltu žodžiu solenizantą pasveikino ir p. Vlada Sabalienė, buv. Vilniaus operos solistė. Susirinkusieji gražiai palinkėjo "Ilgiausių metų", o sukaktuvininkas visiems širdingai padėkojo.

Plk. R. Liormano žodis

Gerbiamosios ir gerbiamieji,
mieli karių bičiuliai,

Pirmiausia jaučiu malonią pareigą nuoširdžiai padėkoti dr. Stankaičiui už šiltus žodžius mano 75 m. amžiaus proga. Dr. Stankaičio tik ką girdėta paskaita ir sveikinimas aiškiai rodo, kaip augštai jis vertina kūr.-sav. ir bendrai karius, iškovojusius 1919-20 metais nepriklausomybę Lietuvai.

Pats, kad ir netarnavęs mūsų kariuomenėje tačiau savo dvasia ir nusistatymu jis yra tvirtas karys. Mums ramovėnams tai didelis džiaugsmas ir garbė.

Laisvės kovomis Lietuva tapo Nepriklausoma. Bet ta Nepriklausomybė pareikalavo nemažai aukų užmuštais ir sužeistais. Dalis sužeistųjų tapo karo invalidais, keletas jų dar tebėra gyvųjų tarpe Lietuvoje.

Jiems sušelpti Kariuomenės švenčių proga yra renkamos aukos, — tai pasidarė jau tradicija. Šiandien aš siūlau tą gražią ir prasmingą tradiciją praplėsti: kadangi kariams paminklas Kaune rusų bolševikų buvo nugriautas, tai statykime tiems žuvusiems kitos rūšies paminklą — aukokime taipogi ir Nežinomo Kario įnašui Lietuvių Fonde. Jie paaukojo savo brangiausią turtą — gyvybę už Lietuvą, todėl mūsų visų šventa pareiga yra didinti tą Nežinomojo Kario įnašą savo piniginėmis aukomis kiekviena pasitaikiusia proga; nepagailėkime kelių dolerių tam kilniam tikslui.

Ročesterio lietuvių visuomenė yra jautri ir duosni svarbiems tautos reikalams, taigi, tikiu, kad ji teigiamai įvertins šį mūsų Ramovės pasiūlymą.

NEW YORKAS

Skyriaus susirinkime, sausio 26 d. (Liet. Atletų klube) senoji valdyba davė savo veiklos ataskaitą. Sk. v-bos pirm. plk. J. Šlepetys apžvelgė valdybos ir skyriaus atliktus susirinkimus, paskaitas, parengimus, o iždo. S. Gudas pranešė pajamas ir išlaidas. Metų bėgyje, skyrius nesnaudė ir buvo pasidžiaugta gyva veikla ir apypilniu iždu.

Naujon skyriaus valdybon, slaptu balsavimu išrinktos naujos jėgos: J. Liaukus, V. Čėsna, L. Tamošaitis, V. Alksninis ir J. Zabelskis. Manoma, jog 1968 m. pareikalaus iš skyriaus ir naujos valdybos daugiau pastangų. Linkime sėkmės.

Dalyvis

MAŽ. LIETUVOS PATRIARCHO MONOGRAFIJĄ PASITINKANT

Vladas Mingėla

Mūsų darbštusis rašytojas ir žurnalistas Pranys Alšėnas ir vėl apdovanojo lietuviškąją visuomenę savo kūrybinio darbo vaisiumi — Martyno Jankaus monografija. Tai jau šeštoji to paties autoriaus knyga. Kiekvienas padorus lietuvis džiaugiasi sulaukęs šio leidinio. Ypač džiaugsis visi tie, kurie kovoja dėl vieningos— sujungtos Lietuvos. Savaime aišku, Tilžės ir Klaipėdos krašto istorinė praeitis priklauso lietuvių tautai. Istorinė teisė ir teisingumas reikalauja, kad taip vadinamoji visa "Rytų Prūsija" turėtų priklausyti suvereninei ir laisvajai ateities Lietuvai.

Monografija buvo ruošiama M. Jankaus 20-ties metų mirties sukaktį prisimenant (mirė 1946.V.23), bet knyga išėjo iš spaudos kiek vėliau — 1967 metais, taigi 21-mais pomirtiniais M. Jankaus metais. J. J. Bachunas yra šios knygos leidėjas. Ačiū jam, ši knyga ima plisti lietuviuose. Visuomenininkams - paskaitininkams šioji knyga tai tikros deimantų kasyklos. Daug žinių čia sutelkta ne vien tik apie Mažosios Lietuvos patriarchą Martyną Jankų, bet ir iš viso — apie Klaipėdos kraštą.

Nuoširdus pagyrimas priklauso ir "Vilties" leidyklai-spaustuvei už tikrai pasigerėtinai išleistą knygą. Reikia džiaugtis, kad ir korektūros klaidų labai maža.

Pranys Alšėnas atliko didžiai svarbų pasitarnavimą mūsų kultūrai, iškeldamas iš praeities dulkių tokią žymią asmenybę, "Aušros" leidėją ir redaktorių, Martyną Jankų. Monografijas rašyti yra nelengva net tos srities specialistams—mokslininkams. O ypač kada mūsų kojos mindo svetimą teritoriją. Mus supa svetimos kultūros gyventojai. svetimos bibliotekos, svetimos mokslo įstaigos. Tai sunkina autoriams medžiagos rinkimą. Jos ieškoma visur. Laiškais ir telefonu teiraujamasi. Iš šimto, ar daugiau, parašytų laiškų tegaunama keletas, arba keliolika atsakymų.

Užtat, iš išleistos knygos matome, jog autorius, Pr. Alšėnas, "Kario" ir kitų laikraščių bendradarbis, jautė atsakomybę ir savo darbui skyrė visas savo dvasines ir fizines galias. Kai kas gali prikišti, kad kai kurie knygoje panaudoti straipsniai jau buvę spausdinti. Manding, į bet kurį tikslą galima priartėti įvairiais keliais einant. Autorius pasirinko lengvesnį kelią, o gal ir trumpesnį. Aišku, jis galėtų surinktąją medžiagą, atsiminimus, pasisakymus paties M. Jankaus ir įvairių kitų asmenų atsiminimus "suvirškinti" ir sulydyti į vienalytį veikalą, bet ar toks biografinis kūrinys būtų geresnis ir brandesnis? Pasitaiko gyvenime, kad autoriai, surinkę daugybę gerų straipsnių ir knygų, juos sulydę, sutelkę ir apdoroję išleidžia jau savo knygą. Tačiau ilgainiui paaiškėja: jog iš daugelio gerų knygų išėjo tik dar viena bloga knyga. Kas žino, jeigu autorius daugelio autorių patiektąją medžiagą būtų "suvirškinęs", ją apdorojęs, t.y. jeigu viską būtų ištempęs ant alšėniško kurpaliaus, galgi ir istorinė tiesa nebūtų tokia reali ir literatūriškai bei istoriškai tikra ir gal būtų kritikuotina? Gal tik, reikėjo kai kurių autorių atsiminimų nedėti, kadangi jie buvo visiškai panašūs. Kam kartoti?

Nežiūrint to, pagalba šios monografijos, M. Jankus gyvens ateinančiose kartose amžinai. Kam reikės, tas galės atrasti šią knygą laisvojo pasaulio bibliotekose, galės pasisemti pats ir kitiems parodyti savo tėvynės Lietuvos negęstančios meilės pavyzdį.

Gražų ir trumpą įvadinį žodį tarė šios knygos leidėjas Juozas J. Bachunas. Jis pabrėžė faktą, kad jo gyvenimo jaunystėje jį sužavėjo ir patraukė M. Valančius, S. Daukantas... Tačiau ypatingą jo dėmesį atkreipė trys daktarai: J. Basanavičius, V. Kudirka ir J. Šliūpas. Ilgainiui pačiam J. J. Bachunui ėmė atrodyti, jog tik tiek žymūnų turėdama tauta negalėtų susikurti laisvos Lietuvos. Jų turėjo būti daugiau. O kaip tik iš tos daugumos ir išplaukė Martynas Jankus.

Leidėjui M. Jankaus vardas itin įsmigo atmintin, kai 1923 m. Klaipėdos kraštas sukilo ir prisijungė prie Lietuvos. Nuo to meto jis jam virto ne vien tik aušrininku, bet ir fronto didvyriu. Tuo metu M. Jankus ėmėsi Vyriausiojo Klaipėdos Išlaisvinimo Komiteto vado pareigų ir didžios atsakomybės. Tad J. J. Bachunas savo žodį baigdamas taria:

"Tokių sąmoningų lietuvių, koks buvo M. Jankus, Lietuva ir nūdien labai reikalinga, nors okupanto spaudžiama, niokojama ir marinama. Tokia pastiprinanti esencija (kitų pvz. remiama ir ugdoma) ne pro šalį šiandien ir mums visiems, kad ne tik būtume, bet ir ateičiai išliktume lietuviškais žmonėmis ir žymiai daugiau padėtume lietuvių tautos laisvės byloje."

Knygon sutilpo devyni skyriai. I. Bitėnai ir Jankų Merčius; II. "Aušros" šviesai skleidžiantis; III. Patriarchas žodžio kūrėjas ir kovotojas; IV. Rambyno ir Bitėnų idilija; V. Mažosios Lietuvos istorinė apybraiža; VI. Padangei vėl niaukstantis; VII. Patriarcho tremties dienos ir mirtis; VIII. Sutelktinio nekrologo vietoj ir IX. Pr. Alšėno — autoriaus žodis užsklandai.

Pr. Alšėno veikalas, kuriame figuruoja apie trisdešimt rašinių, straipsnių ir atsiminimų autorių, darniai sutelkė visus dramatiškus "Aušros" leidėjo ir redaktoriaus gyvenimo, kovos ir darbų aspektus. Paskutinis jo gyvenimo kovos tarpsnis — 1921-1923 m. — tai Klaipėdos krašto prisijungimo prie Lietuvos laikotarpis. M. Jankus pasirašė atsišaukimą ir įvykdė sukilimą: jis buvo Klaipėdos krašto sukilėlių politinis vadas.

Klaipėdos atvadavimo sukilimas buvo visos tautos rizikingas ir atsakingas žygis. Sukilimo inicijatyva visą laiką buvo Šaulių S-gos rankose. Visa atsakomybė buvo uždėta klaipėdiečiams ir Šaulių Sąjungai. Daug nuopelnų be Martyno Jankaus, turėjo Vincas Krėvė-Mickevičius, Ern. Galvanauskas ir daugybė kitų asmenų. Savaime aišku, vėliau įsijungė savanoriai—Lietuvos kariuomenės kariai ir klaipėdėčiai. Tačiau, Martyno Jankaus monografijoje, pirmą kartą, pasirodė Klaipėdos sukilimo ir atvadavimo tikrosios tiesos apybraiža — istorinių faktų aprašymas. Ir Šilutės seimas monografijoje iškeltas tiesos šviesoje: Šilutės seimas davė pagrindą sukilimą pradėti... ir prijungti kraštą prie motulės Lietuvos. Tai didžia dauguma Martyno Jankaus nuopelnas.

Ši puiki, graži lietuviška knyga tepuošia kiekvieno lietuvio namų bibliotekėlę. Leidėjas J. J. Bachunas įvadiniame žodyje tarė: "Imk šią knygą į rankas ir skaityk, — skaityk ir stiprinkis amžinos atminties Mažosios Lietuvos Patriarcho Martyno Jankaus gyvenimo pavyzdžiais, nes juk ir mūsų Tautos Himne sakoma: "Iš praeities tavo sūnūs te stiprybę semia".

Pranys Alšėnas — MARTYNAS JANKUS, Mažosios Lietuvos patriarchas, Gyvenimas, darbai ir likimo lemties vingiai. Torontas - Kanada. 1967 m. išleido Juozas J. Bachunas, Tabor Farm, Sodus Michigan. Tiražas 2000 egz. Spaudė "Vilties" spaustuvė Clevelande. 394 p. 71 iliustracija, 8 faksimilės. Kaina: kietais viršeliais 4 dol., minkštais viršeliais 3 dol.

Tėviškėn negrįžęs, amžinybėn išėjo...

Su šauliu kunigu ANTANU ŠEŠTOKU atsisveikinant

Visi Čikagos lietuviai, o ypatingai šauliai, liūdi a.a. kun. Antano Šeštoko, kuris per eilę metų buvo Vytauto Didžiojo šaulių kuopos pirmininkas bei dvasios vadas ir dirbo šaulišką darbą Centro valdyboje ir S-gos garbės teisme. Jo netekimas yra didelis nuostolis lietuviškai veiklai.

Velionis mirė gruodžio mėn. 29 d. Nursing Home "Concordia" namuose, sulaukęs 62 metų amžiaus ir išbuvęs vos 23 metus kunigo pareigose. Jis gimė 1905 m. spalio mėn. 13 d. Vabalių km., Smilgių parapijoje, Panevėžio aps. Į kunigus įšventintas buvo 1944 m. kovo mėn. 25 d. Kaune, o pastoracinį darbą dirbo šv. Agnietės parapijoje, Čikagoje.

Buvo kilęs iš neturtingos šeimos, todėl anksti pažino vargą. Jaunystėje priklausė rašytojos Gabrielės Petkevičiūtės-Bitės veiklos rateliui ir dalyvavo jo veikloje bei vaidinimuose, juos rengdamas ir pats vaidindamas. Brangino knygas ir spaudą, kurią rėmė. Labai mylėjo kaimo jaunimą ir jam visokeriopai padėjo, sako dr. Misevičius.

Karinę prievolę atliko Kaune, gen. štabo raštinėje. Pasiliko virštarnybiniu raštvedžiu ir pasiekė viršilos laipsnį. Pradėjo lankyti suaugusiųjų gimnaziją, kurią sekmingai užbaigė, jau būdamas pilnai subrendusiu žmogumi. Atrodo, kad jam patiko kariškas gyvenimas, nes pradėjo svajoti apie kunigo ir karo kapeliono ateitį.

Įstojo į kunigų seminariją Kaune. Sovietams okupavus Lietuvą, joje išsilaikė, ją baigė ir 1944 m. kovo mėn. 25 d. buvo įšventintas į kunigus. Tų pat metų pavasarį buvo paskirtas vikaru į Vabalninikus, bet ten nuvykti nebesuspėjo, nes reikėjo trauktis nuo atslenkančio fronto.

Tuomet iš Smilgių, su Baleišių ir kitomis šeimomis, arkliais išvyko Vokietijos linkui. Išgyveno visokių nuotykių, kol pasiekė Regensburgą, Bavarijoje. Ten gavo seselių vienuolyne kapeliono vietą. Palaikė ryšį su lietuviais ir kai po karo įsisteigė sargybų ir darbo kuopos prie JAV armijos, perėjo į jas dirbti kapelionu, kur išbuvo iki atvykimo į Ameriką.

JAV gyveno pastoviai, turėjo gerą kleboną, su kuriuo gražiai sutarė. Tuojau įsijungė į organizacinį darbą, o ypatingai į šaulių eiles, nes, kaip buvęs ilgametis karys, gerbė šaulių ideologiją ir jai nuoširdžiai pritarė.

Jau kelinti metai kaip kun. Antanas sirginėjo. Atostogas praleisdavo Floridoje, bet ir ten sveikatos nesurado. Atrodė, kad tik skundžiasi, todėl juo daugelis netikėjo. Liga paskutiniuoju metu jį prispaudė taip, kad jis dažnai nebeatpažindavo lankytojų. Ligonį prižiūrėjo ir gydė dr. Geštautas.

Naujųjų, 1968 metų išvakarėse, J. Bieliūno koplyčioje su dideliu liūdesiu ir skausmu artimieji, šauliai ir visuomenė atsisveikino su velioniu.

Kun. J. Borevičius, SJ, sukalbėjo rožinį ir tarė atsisveikinimo žodžius, apibūdindamas mirusį kaip kunigą, šaulį ir lietuvį. Pagrindinį žodį pasakė ŠS-gos pirmininkas š. Vl. Išganaitis, įvertindamas visą velionio darbą įvairiose šaulio pareigose. Jūros šaulių skyriaus vedėjas j.š. M. Maksvytis kalbėjo apie šauliškas pareigas, meilę broliui ir pagalbą reikale, o Čikagos Balfo aps. vald. pirm. š. Ant. Gintneris plačiau priminė jo gyvenimą, pastangas ir ryžtą pasiekti augštesnį mokslą ir įgyvendinti savo svajones — būti ne tik kunigu, bet ir karo kapelionu. Pareiškė padėką už šalpos darbą, paramą ir aukas tam, kuris gyvendamas pats gerai suprato vargšo žmogaus padėtį.

Sausio 1 d. buvo išlydėtas iš koplyčios į šv. Agnietės bažnyčią, kurioje velionis darbavosi. Gi sausio 2 d., esant bažnyčiai pilnai žmonių, vysk. V. Brizgys, asistuojamas kun. J. Borevičiaus SJ, kun, P. Abromaičio ir kitų kunigų, atlaikė šv. mišias ir pasakė pamokslą lietuviškai ir angliškai. Parapijos atstovas taip pat atsisveikino su velioniu ir atliko religinius patarnavimus. Mišių metu giedojo sol. Algirdas Brazis ir kiti.

Apie 50 mašinų vilkstinė palydėjo velionį į šv. Kazimiero kapines, kur jisai buvo palaidotas kunigų sklype, kalnelyje.

Ir taip a.a. kun. Antanas Šeštokas užbaigė savo gyvenimą, palikęs seserį ir kitus gimines Lietuvoje, nesulaukęs nė savo 25 metų kunigystės jubilėjaus, daugiau nebepamatęs savo mielų Smilgių padangės. Jam tinka žodžiai: "tėviškėn negrįžęs, amžinybėn išėjau!" Jo gyvenimas užgęso kaip žvakė. O buvo geras kunigas, puikus lietuvis ir ištikimas šaulys. Kaip gaila ir skaudu buvo skirtis su jo kapu šauliams ir kitiems jo bičiuliams.

Antanas Gintneris

— — —

ATSIŲSTA PAMINĖTI

J. Jankus, PEILIO AŠMENIMIS, trijų veiksmų drama, 261 psl. iliustravo P. Jurkus, išleido Darbininkas 1967m. Su aplanku.

J. Narūnė, BIRUTĖS RYTAS, knygelė vaikams, 16 psl., iliustravo spalv. paveikslais R. Kulmanienė, spausdinta Medellin, Colombia.

Mjr. Balio Bobelio laidotuvės Cypress Hill kapuose, Brooklyne, 1967 m. gruodžio 13 d. Vidury, prie kapo stovi velionio žmona ir du sūnūs. L. Tamošaičio nuotr.

LAIŠKAI REDAKCIJAI

Atžymėdamas savo 65 metų amžiaus sukaktį, siunčiu Tamstai $50.00 KARIO žurnalo išlaikymui.

Esu gimęs 1902 metais rugpjūčio mėn. 24 dieną Žemaitijoje, Vilkaičių km., Lieplaukės parapijos, Telšių apskrities.

Man labai malonu ir džiugu konstatuoti faktą, kad KARYS žurnalas labai įdomiai redaguojamas. Tai ne mano vieno nuomonė . . .

Aš didesnių aukų negalėsiu daugiau prisiųsti, tik už žurnalą apsimokėsiu kasmetą, nes greitai pasidarysiu pensininkas. Turėtų kiekvienas dirbantis ramovėnas paaukoti vienos dienos savo uždarbį KARIO žurnalo išlaikymui . . .

Su pagarba,

Simonas Kontrimas,
New Jersey

— — —

Per eilę metų ir net keliose vietose, teko stebėti Liet. Kariuomenės paminėjimus. Daugumoje tų minėjimų prigramos labai panašios — trafaretinės ir lankytojams pasidarę neįdomios ir nepatrauklios.

Besikalbant gi su mūsų jaunuomene apie lietuvius karius, tai jie su dideliu žingeidumu pradeda teirautis apie mūsų uniformas ir pan.

Ar nebūtų galima, bent šiems sukaktuviniams metams surasti ką nors naujo, įdomesnio mūsų tiems paminėjimams? Pav., ar nebūtų galima sudaryti, kad ir kokiam pusvalandžiui, filmą iš mūsų kariuomenės praeities.

Gal tokį filmą būtų reikalinga pradėti Vytautu Did., nes jis ir yra simbolis narsumo ir kovingumo.

1967 m. gruodžio mėn. 19 d. Nr. 83 antroje dalyje laikraščio **Darbininkas** yra gan daug ir labai įdomių nuotraukų iš mūsų kariuomenės praeities. Tas parodo,, jog įvairių nuotraukų žmonėse yra užsilikusių, tik reiktų jas surinkti, atatinkamai sutvarkyti ir nufilmuoti.

Daugumoje, laike minėjimų, scenoje esti iškabinamas vien tik Vytis. LKVS Ramovės skyriai neturi portretų nei mūsų kunigaikščių, nei buv. prezidentų, nei Neprikl. kovų k-nės vadų, kaip kad gen. S. Žukausko, K. Škirpos, Velykio ir kitų. Į ką gi yra panašūs tie mūsų kariuomenės paminėjimai, kai nėra parodomi tos k-nės vadai? Kokia gi kariuomenė yra buvusi be vadų?

Manau, jog šis klausimas turėtų būti paliestas daug plačiau ir "Kario" puslapiuose. Buvusių k-nės vadų nuotraukų vis dar yra užsilikusių, tik jas reiktų atatinkamai padidinti, gražiai įrėminti ir Ramovės skyriai galėtų lengvai juos nusipirkti.

Manau, kad gal būtų praktiška skelbti KARY naujų prenumeratorių pavardes. Gal tas būtų paskatinimu užsiprenumeruoti žurnalą KARYS. Nekurie laikraščiai šį metodą praktikuoja.

A. Lukas

— — —

Sekmadienis. Šiandien pas mus Kūčios. Kiti jas jau vakar šventė. Po visų prieškalėdinių darbų namuose, pasijutau turįs apylaisvę dieną, kurią galiu paskirti KARIO reikalams. Tiesą pasakius, čia bus gal tik liečiama galutinos išvados iš visos eilės užsimojimų ir veiksmų paskutinių kelių savaičių bėgyje.

Rinkti KARIUI naujų prenumeratorių, mintis kilo kartu bedirbant mums dviems KARIO skaitytojams. Nusprendę veikti, padarėme posėdį

(mudu du), peržiūrėjome mano turimus apylinkės Lietuvių Bendruomenės sąrašus ir pasiskirstėme asmenis, kuriems nusprendėme žurnalą pasiūlyti.

(...tik dabar šaukiau telefonu dar vieną aktyvios tarnybos kapitoną, kuris dar niekuomet, atrodo, KARIO, čia Amerikoje nebuvo užsisakęs ir buvau paruošęs mintyje visą sunkiąją artileriją, kad jį pulčiau, bet, Kalėdų švenčių įtakoje jis greitai sutiko būti KARIO prenumeratoriumi...).

Artėjant Kalėdoms aš paprašiau savo bendradarbio, kad jis duotų man jau surinktų prenumeratorių sąrašą, kadangi gruodžio mėnesio pabaigoje aš norėjau jį pasiųsti KARIUI. Jo sąraše buvo vienas vienintėlis asmuo. Visvien, jis pilnas entuziazmo ir žada, kiekviena pasitaikiusia proga, stumsiąs šį reikalą pirmyn.

Mano sąrašo žmonės irgi dar nevisi pajudinti, bet jau jų nedaug ir teliko. Man, galbūt, buvo kiek lengviau rinkti prenumeratą, kadangi aš pats niekuomet iš vietos visuomeninio gyvenimo nebėgu ir bent jau su finansine parama niekur nebuvo atsisakoma. Tokiu būdu, turiu apsčiai moralinės teisės kai kada reikalauti, netik prašyti.

Kybartų screening'o komisija, kurioje, aišku, dalyvaus ir Nežinomas Lietuvos Kareivis, be abejo turės bent kuopą kareivių bendros apsaugos reikalams. Norėčiau būti tos kuopos vadu, kad kai kuriems, žingeidumo vedamiems, buvusiems aktyvios tarnybos karininkams, norintiems aplankyti laisvą Lietuvą, galėčiau gerai antausius apskaldyti, kad pagelbėjus jiems prisiminti duotą tėvynei priesaiką. Mes dar tebesame aktyvioje tarnyboje ir dabar. Kovos tikslas tas pats, tik ginklai pasikeitė. Mane **rusai** paleido iš kariuomenės, bet ne teisėta krašto valdžia. Na, bet grįžkim prie reikalo.

Vystant šį prenumeratos telkimo reikalą platesniu mastu, ar nevertėtų panašiai daryti ir kituose miestuose. Tiesiog stebėtina, kad kiekvienam prenumeratoriui tereikiant surinkti vos tik pusę prenumeratoriaus, reikia tiek daug pastangų. Šią smulkmeną atlikus prenumeratorių skaičius pašoktų iki 1300. Atrodo, lyg KARIO likimo reikalais teturi rūpintis tik Bileris su Raulinaičiu, ar dar plus "Ramovės" New Yorko skyrius. Bet kaip tas medines galvas įtikinti, kad čia tai jau visų buvusių karių reikalas. Mano nuomone ši apsileidimo liga yra pagydoma. Prie kitos progos aš duosiu vaistams receptą. Įtraukiant "Ramovės" skyrius į šį reikalą, gal būtų naudinga skyriuose turėti agentus, kuriems galima parašyti: ...Jonai ar Petrai, štai, čia toks ir toks reikalas... Žinoma, geriausiai būtų, kad toks asmuo būtų valdybos sudėtyje. Aišku, visokiais atvejais, valdyba irgi gauna oficialų prašymą tuo pačiu reikalu. Tačiau, yra didelis skirtumas tarp asmeniško laiško gavimo ir oficialaus rašto.

Panaši padėtis yra ir su KARIO turiniu. Gal jo ir ne kiekvienas numeris įdomus, ar kareiviui įkandamas; bet kas gi čia kaltas? Visi moka tik kaltinti, bet dirbti — ne.

Ar nebūtų naudinga medžiagos paruošimo atžvilgiu KARĮ paskirstyti skyriams? Vasario ir kovo mėn. — Čikaga, balandis — Clevelandas ir t.t. Žinoma, Jūsų jau daug kas spręsta, bet nesirūstinkite jei ir aš savo trigrašį pridėsiu. Mėgini žmogus dar būti kai kam naudingas. Pavyksta, ar ne — sprendžia jau kiti. Pradėjus bet kokį atsakomingesnį darbą turi būti pasiruošęs apverčiamas sąšlavomis. Tokia jau žiauri tikroji gyvenimo pusė.

Jeigu tos kelios minčių nuotrupos čia patiektos bent maža dalimi prisidėtų prie pagalbos KARIUI, mano šios dienos praleistas laikas prie rašomojo stalo nebūtų veltui.

Siunčiu sąrašą 23-jų naujų prenumeratorių. Su pinigine atskaitomybe aš KARIO neapsunkinsiu. Pagal pridedamą sąrašą užskaitykite, kad jie visi yra užsimokėję visiems metams. Likusią sumą užskaitykite mano asmeniška skola KARIUI, kurią aš apie sausio mėnesio vidurį Jums atsiųsiu.

...dabar jau be dvidešimt dviejų minučių septinta valanda vakaro ir aš keliauju prie Kūčių stalo. **K.**

— — —

...Esu sužavėtas p. P. Žilio knyga "Suomių-Sovietų karas". Parašiau ilgesnę recenziją — turinio atpasakojimą, kurį pasiųsiu lietuviškai spaudai... **V. šliogeris**, Australia

...Skaitydamas spaudoje apie gražiai pavykusią Lietuvos Nepriklausomybės Atstatymo 50 M. Sukakties Konferenciją, atkreipiau dėmesį į jos padarytus nutarimus.

Nutarimas Nr. 5 yra ypač įdomus: (ištrauka) "Turėdama prieš akis paskutiniu laiku sustiprintas **sovietų pastangas** demonstruoti okupuotą Lietuvą kaip Sovietinę respubliką ir tuo būdu pripratinti viešąją opiniją prie aneksuotos Lietuvos fakto..." ir t.t., "konferencija:... d) apgailestavo **patriotinio ekstremizmo apraiškas** gilinančias nevieningumą..." ir t.t.

Atrodo, kad šiais moderniais ir pažangiais laikais, kai čia Amerikoje yra madoje būti ekstremistu kairiuoju, t.y. "liberalu", tai ir lietuviui labiau pritinka būti **antipatriotišku** ekstremistu (a la kavolišku Vyties niekintoju, ar hipių mylėtoju), bet tik, Dieve saugok, nebūti perdideliu savo tautos ir tėvynės mylėtoju. Geriau truputį Lietuvą mažiau mylėti, bet tik ne per daug. Taip išeina iš to garbingojo Kongreso nuosprendžių, nes antipatriotiškas ekskremizmas, atsiprašau, ekstremizmas nebuvo pasmerktas.

Kongreso dalyviai, reikia manyti, išsiskirstė įsitikinę, kad šitokia rezoliucija jie "sustiprintas SOVIETŲ PASTANGAS" žymiai susilpnino.

O Tempora! O Mores!

Patriotinis Ekstremistas

*

Koki vadai, toki ir laikai!

— — —

Tower International, Inc., kurios savininkas yra ne kas kitas kaip pagarsėjęs raudonųjų simpatikas Cyrus Eatonas, susidėjusi su International Basic Economy Corp., kurios savininkas yra Rockefelleris, yra pasiruošę intensyviai finansuoti prekybą su vergų imperija Sovietija. Mat, senatui patvirtinus konsuliarinę, pragaištingą Amerikai ir Lietuvai, sutartį, šie du biznieriai tuoj šoks prekiauti vergų krauju. **N. Y. J.**

AUKOJO KARIUI

$142.00 — L.V.S. "Ramovė" Clevelando skyrius.

$50.00 — S. Kontrimas, Irvington, N.J.

$6.00 — A. Sajauskas, Baltimore, Md.

Po $5.00 — Ged. Balanda, Detroit, Mich.; St. Dirmantas, Chicago, Ill.; J. Juodis, Brooklyn, N.Y.

Po $3.00 — V. Alksninis, Maspeth, N.Y,; G. Dragūnas, Philadelphia, Pa.; K. Jankūnas, Lodi, N.J.; K. Juška, Detroit, Mich.; A. Kriščiūnas, South Boston, Mass.; A. Lukas, Detroit, Mich.; J. Marčėnas, Detroit, Mich.; J. Mikolaitis, Westwood, N.J.; K. Ramonas, Chicago, Ill.; J. Šarūnas, Hamilton, Canada; St. Tiškevičius, Chicago, Ill.; M. Vitkus, Detroit, Mich.

Po $2.00 — A. Bulota, Los Angeles, Calif.; P. Buskevičius, Hartford, Conn.; M. Gečiauskas, Manchester, Conn.; A. P. Griauzdė, So. Boston, Mass.; K. Kazlauskas, Baltimore, Md.; A. Stakėnas, Chicago, Ill.; J. Šidagis, Sebewaing, Mich.; J. Tarvydas, Hamilton, Canada; J. Trečiokas, Chicago, Ill.; A. Vitkus, Harrison, N.J.

Po $1.00 — I. Adamkavičius, Chicago, Ill.; L. Balzaras, Chicago, Ill.; J. Okas, Chicago, Ill.; J. Švarplaitis, Wingdale, N.Y.

KARYS dėkoja aukotojams!

P. Geišionis

Nenusiminkit!

Nenusiminkit, mieli broliai,
Dar mes sugrįšim į namus.
Širdis kiekvieno trokšte trokšta
Pasveikint tėviškėj savus.

Tautų engėjai, atėjūnai
Tėvynės amžiais neterios.
Stos naujos gretos savanorių
Išvys juos vėliai atgalios.

Nenusimink, miela sesute,
Mes susitiksim dar laisvi.
Mums užtekės skaisti saulutė.
Nušvis dienelė vėl šviesi.

Ir obelis sode palinkus
Žydės ir gražų derlių duos.
Pirmyn į žygį, vyrs į vyrą!
Kariūnai narsūs eis, vaduos.

Sugrįš iš Azijos pūstynių,
Iš šalto Sibiro tremties,
Kai laisvės spinduliai pirmieji
Takus tėvynėje nušvies.

Kasdieną jau artėja laikas,
O valanda sprendimo bus!
Ir vėl skambės mūs laisvės dainos
Plačiai po tėviškės laukus.

Mes savo pareigą tėvynei
Visi atlikime šventai,
Kad Lietuva brangiausia mūsų
Laisva gyvuotų amžinai.

Prenumerata JAV-se ir užsienyje: Metams — $7.00, pusmečiui — $3.50, atsk. nr. — 70¢. Skelbimai pagal susitarimą. Pinigus siųsti šiuo adresu:
K A R Y S
916 Willoughby Avenue
Brooklyn, N. Y. 11221, U. S. A.

Čekius, arba "Money Order" adresuoti "KARYS" vardu.
Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą.

*

Rankraščiai redakcijoje nesaugomi.

Įvairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę.
KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją nemažiau dvi savaites prieš išleidimą.